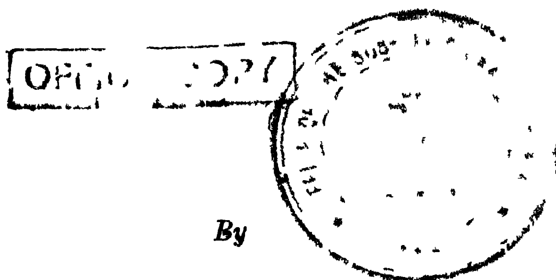
PI PU LEN LAI

PI-PU LEN LAI

By

Selet Thanga

First Edition

Published by

Lianchhungi Book Store
Bara Bazar, Aizawl
Mizoram

Printed at the Thangruma Press,
Zion Sreet, Aizawl, Mizoram

September 197? / C – 2000

Bu Thuhruai

Mizovin lehkha bu chi hrang hrang kan mamawh êm a ka hriat avang leh zirlaiten zir tur bu an tlachham êma ka hriat avangin engemaw tal chu ziak ve ka tum ta a

Zoram buai hma khan "Ka Zinna Ram," tih ka ziak a. A tawpna tûr tlem tê chauh ka la bak tihin Zoram Buai a lo chhuak ta phut mai a Zâna kan chhun kaw mu lai silai ri n min ṭhâwng thova, himna zawnga kan tlan chhuâk chu lut leh lovin kan in chu 5 March, 1966 ah a lo kâng ral ta rai mai a Chutah chuan ka thu ziak sa pawh chu a kâng tel ve ta a ni Chu mi leh neih chhun tak meuhva ka lei khawm sa, lehkhabu tam tak leh ka thil chhinchhiahna'e nên hmuh leh tawh loh tura an reh ta thap mai chu ui awm ka tiin khua an tihar ka ti thin teh e aw.

Hun a lo kal zêl a, mamawhna chuan kian ahnêkin ahma ai âmahin a zual ta zawk emaw tih tur a lo ni leh ta a Tichuan he "Pi-Pu Len Lai," hi ka ziak leh ta a ni Kum 1969 tîrah Cyclostyle in a bu ka siam a Govt Higher Secondary & Multipurpose School, Aizawlah Class VII in zir bu pakha'ah

an hmang a. Copy tlemte chauh a nih avangin kum rei daih lovin a riral leh ta thuai a Han chhunzawm lehna tur pawisa ka neih si loh avangin pawi ka ti êm êm a. Hetia tûna min chhuah sak ta mai hi a chhuahtu chungah ka lawm tak zet a ni. Tin, "Pa Nuamsa," tih pawh he buah hian ka telh nghal mai a. Inrem thovin ka ring

He ka hnathawh min tih hlawhtlin saktu chu Pathian a ni ngei a, a hnenah lawmthu awm sela. A dawt lehtu chu ka ṭhianpa Pu Thandanga, Govt. Mizo High School, Aizawl a ni leh a A ni hian thu leh hlaah nasa takin min ṭanpui tawh thin a Tun ṭumah pawh hian min phurpuia min tanpui nasat avangin ka lo puitlin thei ta a ni a A chungah ka lawm a ni.

He "Pi-pu Len Lai" bu hi bei tham leh famkim rih lo hle mahse, hun lo kal zêlah a ṭhang liamin a lo mawihnai ve tial tialin ka ring a. Tuemaw tal chuan chhawrna a neih ngei pawh ka beisei.

Selet Thanga.

31. Aug. '1973'

A CHHUNG THU

PI-PU LEN LAI

1. Pi-pu len lai pâr ang a chul tawh hnu,
An rual el leh tlawmngaihnate,
Duhleng hrai chim loh te'n awihna leh,
Têng dang ngai lo, sir an sawnna,
Vul lai ni leh tah lai ni zawng nen,
Thang leh tharten rawn chhui zel e

2 Nghilh rual loh pi-pu lên lai ni chu,
Nunah kan chhuang an huai leh chhel,
Zam ngai lo mi kawlh, sahuaiah pawh,
Puih ngai puihah rual an khum a,
Duai ngai lo, than lai an hawl kimna,
Tham ral mai a'n kan phal lo ve

3 Zai tin thang vawr zaa tual an lenna,
Awmkhua tihar an sul-i hnu,
Chawmkhuang bêng, lam remna sumtualah,
Dawnlung khawhar leh phunbungpui,
Lêntu zing riai, hnuhchhawl karah aw,
Lumtu chavai an ding vawng vawng

4 Keimin nun lo thar maw chawng ang kan chen ?
Hnu kan chhawn pi pu len lai nun,
Sir tin hawla nuam kan tawl luat chuan
Chan phak loh malsawm hlu dawn hi,
Chinlai lenrual nau vang tah nan maw
Lênna, hremhmun a chang ro dawn

5. Chawi thiam ila, nunah kan sang zual ang,
Kan thinlung ramah rinawmna,
Tharin lo par chuak se, mawi zualin;
Dikna, tawlh loh phaw hmachuanin
Hmuhsit, inhuat ain hmargaihna,
Lênna, Van ram a chang ngei ang.

PI-PU LEN LAI

INRELBAWL DAN

MIZO CHU INDO LEH INRUN CHING MI tak an nih avângin khaw tê tak tê chuan an awm ngam ngai lo va, infinkhawmin khaw lian tak takin an awm thin Awlsam taka an hmêlmaten an rûn theih lohna tûrin tlâng chhip-ah leh hmun rêmchang tûrah khua an siam zêl a, ruam chhûngah phei chuan an awm ngai lo Râl hlauh vâng chang ni lovin hrisêlna atân pawh hei hi a ţul rêng a ni

Khua atanga hla taka lo neih chu an tân a hahthlak êm a, chu lovah feh kawng hla thamah chuan râl hlauh tur a tam bik bawk a, an lo hnaihchilh theihna hmun rêm-châng apiangah khaw thar an kai zêl a tul a. Kum nga dan lek lekah khaw thar an kai zung zung ţhin. Khaw thar kai dawnin khaw hmun tur thlan thuah an fimkhur êm êm a Lalin a upate zinga mi hmun remchang en fel hmasa turin a tir a Chungte chuan âipà an ak chhuak a, an hmun enah chuan zân an riahpui a, atuk zing khawvârin ârpâ chu a khuan hlek loh chuan hmun hrisel lo leh hmun hlauhawm an ti a A khuan âl âl

erawh chuan hmun râlmuang leh hriselah an ngai. Tui tlan tur that leh that loh pawh an en ngun hle Chu bâkah pawh huai nei âwm leh hlauhawm âwm a lo awm palh hlauvin an chik ngun hlê bawk

An hmun enah chuan kai rem lohna dang a awm loh chuan an sâm fai a, kai tû in an inpuahchah diam hnuah a thei apiang an kai hmasa a, lal leh upahote chu a rual tlâng dialin an kai thin Khaw thar an kai hian an puithu êm êm a, kawng lakah pawh 'fim-khur takin, hrâm tla hawlh mai mai lovin an kal tûr a ni Khaw thar tûrah chuan lal in hmun tûr a tha lai ber an ruatsa diam a, a vêl ah chuan *mualkil upaho* an awm tûr a ni Mi dang 'hnamchawm' te erawh chu hmun dang remchâng apiangah an bei ve mai tûr a ni Tin, Zawlbûk hi thil pawimawh tak, hmun remchâng tak chang tûr a nih bawk avângin a sakna hmun tur pawh an riruatsa nghal bawk thin Chutiang khawp chuan khaw thar an kai pawhin an inrem fel thin a ni Mah-ni duh thu thua tàl mai mai an awm ngai lo va, phal pawh an phal ngai hek lo Mi baka suahsuai bâwl chu ngam pawh an ngam hek lo

Khaw thar kaia bâwk khawh pawhin mah-ni chauh an inngaihtuah mai lo va; thawk

thei lo leh tanpui ngaia an hriat apiang an tanpui zêl a, achâng phei chuan Khawtlânga puih ngâite an awm thin a Chûng pawh chu puih châk zawk ang maIn, hieh hlek lo vin an pui thin Khawtlângah buaina eng emaw tak lo awm palh mah se, dah thatpui ngaite an dah that sak a, tû bungrua pawh lo chhar sela aruka neih mai a. chuan a neitu an zawng chhuaka, tu thil mah an inruk sak ngai rêng rêng lo Thil ruk ching mi chu hmuingil thei ngaiin an ring lo Dam lo, zâwn emaw, puak ngai pawh lo awm selang, laina bul ber ni âwm takin an buaipui dial dial zel a. Hmeithai tanpuitu nei lote tân pawh a thlamuan thlak êm êm a, an thawh theih loh apiang pawh a hman apiangin an tih sak mai thin a ni

Chutianga khaw thar kai zung zung thin an nih avâng chuan an in pawh tha taka sak a tul lo va, a banah phulruate leh thing narân an hmang mai thin. Amaherawhchu an in chu a kangin, fel takin an sa vek a. Tûmah lei chhuat hmang an awm ngai lo A chungah erawh chuan dite, thilthekte, siallute, laisuate leh thil dangte an hmang ber.

KHAW CHHUNG MI PAWIMAWH TE

LAL HEI HI KHAW KHATA LU BER, hotu ber, leh thuneitu ber a ni. Mipui vântlangin thu chhia-tha thlen nân an hmang a, anin a lo rêl fel sak ṭhin A rorêlna hnuaiah mi tin an kûn a, tumahin a thu an hnial ngam ngai lo A duh lohzawnga awm chu a khua aṭangin a hnawt chhuak daih thei a; a duh apiang a chawi sâng thei A khaw chhûnga neinungte neih pawh a duh chuan a chhuh lui mai thei a ni

Lal ṭhenkhat chuan an chhuh luih mai ṭhin avangin thi tha pawh an awrh chhuak ngam lo va, chhe tê tê chauh an awrh chhuak ṭhin a Chutianga ṭhi chhe tak awrh an hmuh chuan, "Nang chu Lal hlau lo thi i awrh a ni maw ?," an ti mai a ni Lal sual chuan an khuate zinga anmahni han chen leh tluk phâk âwm deuh an awm dâwn chuan an ngai thei meuh lo.

Lal ṭhate erawh chuan ân khuate an hmangaih êm êm a, an hnuaia awm mi tin tân a nuam a, an ngaihnatawm tak zet thin. Lal chu mi retheite chhawmdâwltu, khaidingtu leh humhimtu an ni a Tâmpui mitthiah meuh pawh an nunna an chhanhim sak ṭhin.

Anmahni phungbawmtute chungah lah chuan lawm dân an tham bawk a Chuvângin an khuaten an duhzâwng tih leh thatna tûra thawh an châk zawk thin a ni.

Lal chuan rorêlah te, khawtlâng enkawl leh humhalhah te, râl rêl leh thlawhhma lâk dân rêl chungchângah te amah puitu tûr upa engemaw zât a ruat a Chûngho chu lal in hnaih deuhvah an awm nghe nghe a Lal awmna veng apiang *'Mual Veng'* an tih thin avângin chung upaho pawh chu *'Muallal Upa'* an ti a ni Tichuan, Lal mi-sa ni phakte chu *'Mual eng hmu phak'* an ti Mual Vengah bawk hian tlangvalho riah khâwmna leh invawnna hmunpui ber, *Zawlbuk* a awm ngei tur a ni

Lal chu khawtlâng enkawl leh thil dang tam taka mawhphurtu a ni bawk a, ram hna a thawk ve ngai lo A khuaten an châwm ve thung a ni.

Lal an chawm dan

Lalin a khaw chhûnga thawk thei deuh leh mi tha deuh deuh engemaw zat, lo ṭha thlang turin a thlang chhuak a, chungho chu '*Ramhual*' an ti. Kum tin lo tûr en hunin an duh lai an thlang hmasa a Kum tawpah chuan lal hnênah lo tha an thlan

manah mipui aiin Fathang an chhûng tam bik a ni A zat chiah chu khaw hran hran a inang chiah lo thei a, dân naianin buh phur nga a ni ber Tin, Lal upa leh mi-sa deuhte kha 'Zalen' an ti a, lo duh thlang hmasa tûr chi bawk an ni Mahse Fathang chu lal hnenah mipui aiin an pe tam chuang lo. Amaherawh chu lal tlâkchham hun apiangah chhawmdawltu leh tanpui a ngaihna apianga ṭanpuitu tur an ni thung Khual chhia khual tha pawh lo awm se, a lo thlengtu leh leh chawhmeh tuihnai lo siam saktu an ni. Chung zawng zawng chuan lo an en fel diam hnuah, mipuiin an lo tûr chu an en ve chauh thin a ni Chungho pawh chuan kum tawp apiangin lal hnenah buh (Fathang) an chhung a. Dân narânin phur hnih a ni ber.

Tin, khaw chhûnga mi tupawhin sa a kahin emaw, a awhin emaw, a dâr phawh hlawk lal hnenah a pe a Chu chu 'Sachhiah' an ti. Lal chawhmeh tum sak venna a ni Satlaw chhar erawh chuan sachhiah pêk a ngai lo. Sakhi chin chung lam hi sachhiah kai china ngaih a ni. Sakuh chuan sachhiah a kai pha lo. Tin, lal ram chhûngah kham khuai a lo kai chuan, an lâk hunah a latute chanvo ang kha a chang ve ziah a ni.

2 Upa Lalin anah puitu tûr, tûl a tih zât zât upa atân mi ruat a nei a Ama chi leh kuang leh laina hnai deuhte a thlang ber a Chu bakah khaw chhunga awm thei deuh leh neinung deuhte thlan an ni leh a ni Upaho chu thuchhe remah te, khawtlâng enkawlna dang dangah te, lal tanpuitu an ni a Kawng engkimah Lal puitu an ni Lal thu chhuak tipuitling tûrin theihtawp an chhuah a, Lal biak rawn ber an ni bawk

Kan sawi tawh ang khan upaho chu lo neih lamah chu an duh thlang târ '*Zalen*' an ni Khawiah pawh lal a zin dâwnin a tul dân ang zalin upaten an zui a. A thiamhnawte leh a tul apiang an phuih sak a, a nuam thei ang berin lal chu a kal thin Lal taka cheibâwl hi an hna pakhat chu a ni Chutia lal rawngbâwltu ber an nih avâng chuan '*Khawnbawl Upa*' tih an ni bawk Kawng engkima lal rorêlpuitu an nih avangin miten an zah êm êm a, theokhat phei chu lal ang bawka an hlauhte an ni Chutiang taka khawtlâng roreltute an niha lal pawh thunun phakte an nih avangin lal rorel that leh that loh thuah mawh an phur nasa hle Khaw tam takah upaten lal an cheibawl dan a dik tâwk loh avângin khaw chhûnga miten an

tuar bawk ţhın Upaten an theıhtâwpa a tha zâwnga lal an puıh avângın khawtlângın an thawven phah thung a nı.

3 **Puıthiam** Puıthıam hı chı hnıh an awm A hnuaıa sawı ang hıan an hnathawh dan a dang deuh hlek

(1) **Puıthiam (Bawlpu)** He Puıth'am hı natna chungchânga rawıh chı a nı Dam lo leh natna neıten a tınatu leh tıkhawlotu tıhlungawı nân leh tıhdam ngen nân ınthawına hlân tûrın an hmang Dam lo apıangın an ko va, anın dam lo mar chu a dek a, a chawh ang apıangın thawı maı tûr a nı Inthawına tûr ran leına an neıh loh pawhın an pûk chawp mai tûr a nı. Natna azırın thawına tûr pawh a hrang ve zêl a. A chângın vawka thawı a ţûl a. A chângın uı emaw kêl emaw, âr (a pa hluısen, âr ngo, âr tê) emaw a tûl thın. Puıthıamten *thıam hla* an neı a, chu chu a natna thawı tûr azırın a hran hran an hmang a *Thıam hla* chu tûmah an zırtır phal ngaı lo. An roh êm êm a, an hnathawh rawn chhunzawm ngeı tûr laına hnenah chauh, thawk theı tawh dawn lova an ınhrıat hnuah an hrılhın an zırtır chhawng phal chauh a nı

Puıthıam chuan puıtu a neıh ve a ngaı a Inthawina sa han sawısak leh thawı laı

thil tûl eng emaw lo tihpui loh theih lohte a awm a, puitu a nei thin Chu chu *Puithiam-Hnungzui* an ti mai a ni Inthawina sa chu a ei thiang leh thiang lo chinte an awm thei a Puithiamin thianglo a tih chu tûmahin an tilui ngam ngai lo A chang chuan Puithiam leh a hnungzuitu chauhvin an ei thiante pawh a awm thin Puithiam chuan dam lo thawi chang ni lovin, lo lama huai neia rin thil, tui emaw, thing lianpui emaw, sih emaw, a awm phawt chuan, chungho huaite han bia tlawn hmasak nân chuan inthawina hlantu a ni bawk Puithiam (Bawlpu) hnathawh ber chu ramhuai hnêna thil hlan tul a piang a *Thiam Hla* neina hlantu a ni ber

Khaw lian deuhvah chuan Puithiam pahnih pathum lai pawh an awm thei a Hnam hrang hrang pawh an intawm thei vek a ni. Lusei ni lo (Awze miten) thiam bikin an ring thin

(2) PUITHIAM (SADAWT) Hei pawh hi Puithiam chi khat bawk a ni a Bâwlpu nên erawh chuan an thawh dân a hrang deuh hlek Sadawt hi chu Sakhaw puithiam a ni deuh bik a Mun sâkhua an biak dâwn apiangin puithiam hna a thawk thin Mi tûpawhin vawkpa a vulh zinga lian ber apiang hi *"Vawkpa sut nghak"* an ti a Chutiang vawkpa

sût-nghak chu sâkhaw biakna tel lo chuan an talh mai mai ngai lova, an talh nun sadâwt hian chham phuala talh a ngai a ni Se chhun, khuangchawi pawh hi sakhaw biakna bawk a ni a, chumi hunah pawh chuan sadâwt chu a puipa ber a ni a, a pawimawh êm êm a ni Hetianga a chanvo neihna sa apiang dâr a hlawh zel a Khawtlangin sakhaw lam thila inthawina hman an duh chuan sadawt bawk hi rawih tur chu a ni Hnam hrang hrang awm khâwm an nih avângin sakhaw biak dan hrang hrang a tam thin a, sadâwt pawh an neih hran ve zêl a ngai a Chuvangin sadâwt engemaw zât an awm a tûl ta a ni Hnam ṭhenkhatte chu an inhnaih deuh va, sadâwt pawh an inhman tawm mai a. Chutianga chi inhnaih deuhte chu "*Dawi sa kil za thei*" an ti a ni. Khawtlang thila sadâwt hman tulna a awm apiangin lal sadâwt an hmang thin a Lal sadâwt chu sadâwt zing rau rauah chuan lian ber leh pui ber anga ngaih a ni

4 **Thirdeng** Hei hi khaw chhûng mi pawimawh ber pakhat a ni Themthiam hna a ni a, chu bakah pawh hmanrua man tam tak si, tam tawk tak neih a ngaih avangin mi raran phak chia ni lo. Pi leh pu atanga hmanraw lo inrochung tawhte tih mi a ni. Thirdeng pawimawhna chu - Thirdêng te' lo chuan hra engmah

a thawh thuih loh tih tur a ni A hnathawh ber chu khaw chhunga mite hriamhre, hrei-pui te, tuthlawh te, favah te, tuthuih te, leh thir lam hmanrua apiang chher sak a ni A hranpa ngatin a thir chherna te r nia a sa a Chu chu *Pum* an ti Pûm hi thirdeng pual hau hau ni mah sela vantlang in thir dua nan chang lovah pawh an hmang nasa hle Man an râl thah rawn hawn sela pûmah bawk an dah mai a ni Thirdeng pawh lal nên inkungkaih tak an ni a Lal Thirdeng tiin an vuah kher thin He lal Thirdêng hian a phala, a remtih phawt chuan thir deng thiam mi dangte pawl in pûm hran sain thirdeng an ni ve thei a ni Khaw lian deuhvah chuan thirdeng pahnih, pathum lai pawh an awm thei. Chutianga thirdeng pakhat aia tam an awm chuan miin an duhna lam lamah an kai thei a An kaina lam apiangah thirdeng hnena a pêk tûr chi apiang chu an pe mai a ni

Thirdengin a hnena kaite laka a lak turte

Kum tawpah thirdêng hlawh, hrai khat (tin khat leh a chanve vel) buh an pe tur a ni Chu chu *Pum kai man* emaw *pum hlauh* emaw an ti Thir chher dawnin mihawl leh mei ah n chhi a naitu tum a ni A thir chher sak ten a an kah emaw an awh emaw apiangin thirdeng hnenah an pe ve zêl tûr a ni An pêk tûr chu - a apiang ruh ch-phel a, a nak ruh

pathum huam chin, a nâk chhukthla zawng a ni Khaw ţhenkhatah erawh chuan a zâng ti hrawl, nguntânga sei an pe thung Hetiang thil hi a lo awm tanna chu an silai mu thirdêngin a lo chher sak thin avangin, si'ai mu man atan tih anga lo awm tan n a sawi a ni Mahse titawp mai chuang lovin si'ai mu an chher tawh loh hnu pawh n a la awm ta reng a ni tih a ni Thenkhat erawh chuan an Kut hah man ve hrim hrim a an leh thir lo chher sak thintu chawhmeh tuin sak vena mai nin an sawi bawk.

5. TLANGAU Khaw chhûng mi pawimawh tak ve siah chuan hna hnua hnung bei a ngaih a ni A hnathawh ber chu khaw chhûng mite hriat tûr thu awm apiang khawlaia auva puang -tu a ni Lal thu chhuak a la ber a, Zawlbûka paho thu khawmin hnatlan thu an rawt thuih ve chin, an rawt thlûkte, anmahn ho thlawh-hma thu emaw, sangha tlang vuak thu emaw chu an autir ve bawk thin Lalin a duh hun huna a tirh tûrin lal inah thu ngaichangin a kal fo tûr a ni Salam chawi an awm ch an amah hi a latu atan hman ber a ni a A chang chuan mi remti lo chung an vawkpui no hruai laite man sak leh khawhthlûk sak emaw a ngai

a, chûng hunah pawh chuan amah hi a titu ber a ni Miten an haw thei hle T n, thu chhia thu thaah pawh an tirh ber a nih avangin min an lawm thei ngai lo Hnatlan tumin mi rûn tûr a awm chuan an rûnna thil lat . atan an hmang bawk. Chutia mi thinrim lai tawn ,-tu ber a nih avang chuan mi huat hlawh a awl rŭng a A hnathawh hi tirhchhiah hna nia ngaih a nih avangin miten an ngai hnia n em êm a, kha vla a a au laite pawhin naupan ŋte leh tlangvalten an lo au nawmnah thin An ngaih hnia n/ia hriat nan chuan "Tlangau velhin lêi a kuai lo" an ti mai a Chu mi a vin zia chu mi dang velh chu lêi chawi thahna a ni a, tlangau velh erawh chu lei chawi-na a tling lo chang ni lovin, engmah r a vina a nei lo tihna a ni. Khaw kha'a mi phurkhat deuh tha vh mi nun an ngai a Mi an hh'a dawng nasa an nih avangin dam rei pawh n an ring lo

Kum tin a hlawh tûr buh khavn ran *Tlangau Fawng* an t'h, a awm ta v a ruat 'awng an tah Thatin lain buh a khawntir ve a Chu ngawt chu chhangkaw chawmna tham rawng a ni lo Th'awhna a lâkna tûr hun a nei hei tho va, hna tha tak chi a ni ve a ni.

6 **Khawchhiar** British Sawrkarin Zoram a awp chinah khaw tinah khawchhiar a dah vek a Chu chu khaw chhûng mi pawimawh ber pakhat a ni Khaw khata Sawrkar hnathawk awm chhun a ni ve deuh va, lehkhapuan leh lehkhatui sawrkarin a pe a, kuli leh lei man a âwl bawk a, chu chu a kum khat hlawh chu a ni Khaw chhûng thil pawimawh chhinchhiah na zawng zawng kawltu a ni a Sawrkar hnêna thil thlen leh hrilhtu ber a ni Kum tin Sawrkar hnênah buh neih (thar) zat te, mitthi leh piang thar zat te, hmeithai leh piangsual zat te, sâr-thi zat te, a hriattir ziah tûr a ni Khawchhiar hna hi lehkha thiam chauh thawh theih a nih avangin miten an ngaihsang êm êm a Khaw chhûng thil, inneihna leh thu pawimawh deuh chhinchhiah ngaiah chuan an ruai ber a ni Khaw thenkhatah chuan lehkha thiam an awm lo va, Pawl thum pass, khawchhiar hna thawk thei awm an hriat chu, khaw danga mi pawh ni se, pêm tûrin an sawm an sawm thin A kum khat hlawh hi thil tênau tak chu a ang a, hman lain kulî a tam êm êm avangin, kulî awl nih ngawt pawh thil hlawk tak a ni A hnathawh pui ber kan hmaih hlek loh tur chu Khaw chhûnga sawrkar leiman khawn leh sawrkar hnêna pêk luh a ni Chutiang taka mi paw-

mawh a nih avang chuan lal nên thawkho tlang lo thei an ni lo va Lal mi sâ zingah a tel a ni Khaw chhûng atang chuan mi dang thirdengte angin hlawh engmah a nei chuang lo Tun lai tak hian chuan chu hna chu Village Council Secretary thawh hi a ni ber awm e

7 **Zirtirtu** Zosapte lo chhuah hnuah khaw thenkhatah zirtirtute an dah tan a. Chung chu khaw kha a lehkha thiam ber leh thil hre bera ngaih an nih a angin an zah êm êm a Ni tin sikulah an zirtir thin a An hnathawh zosapte tirh sak vek a ni Kohhran lo din hnuah chuan Kohhran hruaitu bul berte an ni, anmahni din a nih bawk avangin Hetia zirtirtute zosapten an tirh chhuahna chhan hi mi tin in Pathian lehkha an chhiar theih nan leh ha bû'e an en theih nan tih a ni ber Kohhran din chhuahnah chuan ni tin sikulah chang zirtir lovin Sande Sikulah pawh chhiar leh ziak an zirtir ta a, Zoram lehkha thiam ma tihnia awntu bei a ni Mipuiten zirtirtu chu an ngaihsan êm avangin hmasawnna a chak the bawk a ni Dante engkim nia hre vekah leh ram dang chanchin pawh hre tai vekah an ngai bawk a, khawtlang bia siawn ber a ni

Zirtirtu pawhin an theihtâwp chhuahin sun dân i awi leh mawi lo leh lehkha an

zirtir bâkah hmâsawn tawhte awmdânah hruai chhoh leh Kristiannaah hruai tumin an bei a, an hlawhtlinzia chu a lang sa reng a ni. Chutiang kawngah chuan Zosâpte chu a bul tum tu tak an ni a Mizo ram tân chuan an ngaihsânawm êm êm a ni. A pawimawh ber min rawn pêk chu - *Chatuan nunna* a ni Chuvângin chatuanin kan theinnghilh thei dâwn tawh lo a ni

ZAWLBUK Khaw chhûnga thil pawimawh ber pakhat, Mizo nun leh khawsak dân sawi apiang a sawi hmaih theih hlek loh chu *Zawlbuk* hi a ni. A in sak dân hmang pawh a danglam bik a, a lian êm êm a, en mai pawh a hriat nghâl theih chi a ni. A in chung sezâng chu a kûl khun mai a, kawngkhâr pakhat mah a nei lo va, a hawi zâwng pawh, in dang hawi zawngin a hawi ve lo A kawmchar lam chanve vel chu bahzâr âwngin a hual vêl pap mai a Khârna rêng rêng pakhat mah a nei si lo A chhuat lai takah tap lian tâwk fê, kîl vêl pap theih tûrin an chhep a, mipui mei lum aina atâna tha fahran a ni rêng a ni A bang hmai chanve vêl hnuai lam chu pin lohvin a âwng mai a, a chanve chung lam erawh chu dâp taha pin a ni. A hnuai pin ve loh chu luhna a ni mai a. Chu nui chung

tak chu *'Awkpa ka'* an ti Chu mi chhûngah chuan luhka a awm leh a Luhl a leh chhuat inkârah chuan malte thleng vêl tur hian an ping a, thing lian pui mai an kham ruah mai a, Chu chu *Bawhbel* an ti a Thenkhatte chuan "Pawmpuâl" an ti bawk Luhka ai chuan chhuat chu a hniam zâwk daih a Bawhbel pawh chu chhuat lam atang chuan âwm thleng vêl a ni In chhung atanga chhiah dawna bawhbel kai nan rahka atan thing lian fe an phuar phei a, chu chu rahka berah an ninang. Tin, luhka sir lehlam pangah chuan thingnawi bawm a awm leh a Chutah chuan tlai tin naupangten zâna tuah tûr thingnawi an keuh khâwm thin.

Zawlbuk Tangkainate

1 **Khawtlang muantu leh humhimna a ni** Zawlbûkah chuan tlangvâl puan tnuah khai zawng zawng an riak vek a, chu bâkah pawh fa pahnih emaw pathum emaw lai nei tawhte pawh ah riak tel ve bawk thin Khaw chhûng ah manganna leh buaina engemaw pawh lo awm thut mah se, chûng tlangval riak khawmte chu a su kiangtu leh theihtawp chhuaha thih pawh huama beitu târ an ni Râl pawh awm se, tlangvâl bawk kha a tikiang tu tûr chu an ni Inpun hranpa ngailovin an riak khâwm a, a muanawm hle a Ram kalhâwng har, zâna lam

ngaite pawh lo awm se, rang takin tlangvâlte chuan an lam gnâl vat zêl a Satlâk zânah pawh chhuhsak lova hâwn san rêng rêng tum lovin, ruah sûr leh hrehawm eng ang pawh ni se a tûl dân ang angin an bei zui zêl mai a ni Hetiang hian khawtlâng a humhim a, khawtlâng a muan tak zet a ni

2 **Khawtlang tizahawmtu a ni** Zawlbûk chu khaw khat tlangvâl chên khawmna ber a nih avângin, tlai lam atangin a tual vêlah tlangvâl an zi mum mum reng mai a Thenkhat an infiam a, thnkhat an zai a, thenkhat an tîtî a Chutiang khawpa mite a hova awm khâwm rengna chuan khaw chhûng a tizahawm a ni Englai pawha tang tlang mai thei tih hriat reng an ni a Mikhual tân pawh zah lo taka tualchhûnga chêt mai mai chu tih ngaam chi a ni lo. Khaw chhùng han luh ngawt pawha mi lo awm ţhuap mai han hmuh chu tual chhûng a tizahawm rêng rêng a ni Inthlahrung tak leh mi chêt dân en chunga chêt tlat ve loh theih a ni lo Chuachhapah mikhual lo au lo au peihte an lo awm lehnghal bawk si vei nên, han pawngpawrh mai ngam na tur ni lo.

3. **Inzirna hmunpui a ni** Khaw chhûngah Zawlbuk lo hi chu inzirna hmun dang a awm êm êm lo Thiam-hnâng te, hla te, nun dân

te leh khaw chhûng hmasâwnna chi zawng zawngte hi Zawlbûk atanga zir chhuah deuh vek a ni Zawlbûka paho chhuak khâwmten an thîamhnâng deh lai rawn ken atangin mi tam takin an lo zirin an thiam phah a Hla te an saho dual dual reng a, chûng atangte chuan hlate an thiam phah zel a Mi huaisente leh tlâ vmngai nun tha leh, chêt dânte an chhelzia te leh aia upate an zah dân mawi tak, chawimi wi tlâkte an hrilhin an sawi an sawi thin a Fak leh chawimawi tlak apiang an uar a, thil zahthlâk apiangte an bânsan zêl a A lo ngaithlatute pawhin hman ve nghâl tum rânin an lo ngaithla a An thu sawi apiangte chu an rilru chhûng takah an vawng reng zêl a ni Thil tha lo chingtute chu nasa takin an sawi chhia a, leihnawng khawp hialin an sawi a Chutiang thil zahthlâk chu tûmahin an ti duh ngai lo Tichuan zawlbûkah hian thil engkim a chhia leh tha pawh tih tûr leh tih loh tur an zir zêi a ni

4 **Naupang thununna hmun a ni** Mipa naupang kum riat vel chung lam zawng zawng, tlangvâla la chhiar si lote chuan Zawlbûk tuah tui thingnawi an fawm vek a Lal fapa erawh chuan an fawm ve lo Thingnawl fawmte chuan zan tin zawlbukah an thingnawi fawm chu an keuh theuh va, âwl ruk rêng reng phal

e ni lo Thingnawi an keuh apiangin, a hmu tu (hriatpuitu) neih ngei ngei tûr a ni Chuvangin an thiante zinga tupawh an ko ve, 'Hei aw" tia an hrilh zet hnuah chuuh an keuh lût thin a ni Naupangten thingnawi an keuh kim leh kim loh hriat an duh chang apiang leh anmahni thununna ve hrim hrim a'ân leh inbuante han zirtir nân, naupangho chu zanriah ei 'khamah tlangvalten an ko khâwm a, Thingnawi an keuh leh keuh loh chiang taka a hietu nên an zawh fiah hnuah chuan, an han inbiantir leh zet a, an hawtir leh ţhin a ni. Naupang tûpawh lo âwl rû an awm hlauh chuan fawni sawm vêl an vawitir (chawitir) a, a tûkleh zânah chu chu an rawn keuh tûr a ni A chang chuan an laktir nghâl mai thin Thingnawi fawmten tlangvâl thu an hnial ngam reng reng lo Nu leh paten an fate an thinrimpui ngam ngai bawk hek lo Lo thinrimpui mai selang, tlangvâl thinrim thawk leh chuan an in an sawi thiat hial dâwn emaw, kawng dangin an tuan vak emaw, chumi khuaa awm nawm lohna khawp hialin emaw an sawisak dâwn avângin tûmahin an fate an thinrimpui ngam lo Tlangvâlte chu an lal êm êm a. Tihthinur an hlau theuh a ni. Pakhat thinrimna mai pawh ni se an inhriattir chhâwng thuai thuai zêl a. Chhiat ni thal

ni atân thleng a pawi theih avângin a hlauh-awm a, chu ci uan khawtlang a vawng tha hle bawk a ni

5 **Infiamna hmunpui a ni**

Zanriah ei khan vêleh tlangvâlho chu mahni ina tawm bo mai lovin zawlbûkah an chhuak khâwin phawt a Inbuante, insukherh te, insukha vihte leh infiamna chi dang dang, zawlbuk chhûnga tih theih apiang an han ti mam mam phawt a Chutih lai vêk chuan kil khatah thenkhatten nuihza an lo siam a, then-khatten hla an sa a, thenkha te an lo tîtî a, thenkhatte erawh chuan khumbeu te emaw an lo tah mial mial a Nula rim tûra lên chhuah a lo hun vêleh nula rim turin an chhuak dial a, chutih lai chuan pano thenkhatte erawh chuan mei lum ai chungin hmân lai chan chhinte an lo sawi an lo sawi bawk a Lêng hawn hun a lo nih chuan tlangvâlho chu zawlbuk ih mu tûrin an lo hâwng leh dial a Mi aia hâwng hnuhnung bikte chu tlêm chuan dan hre lo leh mi nuihzat an kai deuh thin

Mikhual buan tûr awm châng chuan buan atân an cho va, an duh lo chung pawh an sawm chhuak hrâm hrâm thin Tichuan mi-khual chu zawlbûkah chuan an buan chhâwk luai luaia, an hneh pawhin an hneh loh pawhin tha takin an kâwm leh mai a ni

Tın, Zawlbûk tual'aıah tlaı apıangın lungdena ınelna te, feı khawha ınelna te an neı reng bawk Chu chang nı lovın naupanghoten chhûnlâwnah Zawlbûk chu ınfıam nân an hmang reng bawk Zawlbûk chu mıpa tan chuan ınfıamna hmunpuı tak meuh a nı a Hmeıchhıate erawh chu an lût ve ngaı rêng rêng lo

6. **Rorelna hmunpuı pakhat a nı** Zawlbûk hı lal leh upate rorêlnaa lût phak sı loh, rêl tûr chı dang awmte rêl nân an hmang Zanrıah eı kham leh tûkthuan eı hmaa paho chhuak khâwmte chuan ahranpaa ınkoh khâwm ngaı lova rêl maı theıhna hmun remchang tak a lo nı a, rorêl nân hman a rem changın a awlsam êm êm a nı An thil rêl deuh berte chu- Lo vah leh hâl thu te, tuıkhur hıah leh feh kawng sah te, ngawı dawh thu leh sangha tlang vuak te, khaw chhûnga thawkmawh khaı chhuah ngaıte khaı chhuah dân tûr leh thıl dang nepnawı pawımawh rêl nân an hmang thın Hêng rorêlnaah hıan val-upa thu an ngaı chang ber thın a, val-upa tawng hmaın thu an tı tlu ngam maı ngaı lo

7. **Bengvarna hmun a nı a** Chhuah khâwmna hmun ber a nıh avângın, zawlbûk chu bengvârna hmun a nı lo theı lo Chhuakkhâwm-

hoten chh n lama an thil thawh chinchinte, h i thusawi an hriat te, dam lo tanpui ngai leh mi hlawhthlin; chanchinte an sawi khâwm mum mum zel a Thil tih tûr tha leh tih-awm nia an hriatte pawh an sawi tlâng dial dial zela Thil thar hriate an awm chuan an inhrilh chhâwng zêl bawk a Khaw chhûnga tlangvâl lâwm loh zâwng sawite leh khawtlang hmusit zawnga tawngte pawh a hria apiangin an sawi a Thlawhhma nei tha leh tha lote, hnathawh chak leh chak lote chanchin pawh hriat loh theih lohvin sawi a ni Chuvâng chuan Zawlbûk chu bengvâna bul a ni Zawlbuka chhuak ngai lo pa chu, pa tawn tlak an ni ngai bawk hek lo

8 **Taaruaina siamtu a ni** Mihring reng reng hi hmun khata awma kan inkawm fo chuan kan inngaina lo thei lo va, kan inthuruual lo thei bawk hek lo Chutiang a nih avâng chuan Zawlbûk a tlangvâl riakhote chu an inkâwm khawm bawk a, thil tihho an ngah a, an lo inlungrual a, inhmangaihna te, inlainatna te leh inchhûng khatna te an lo nei bik a Eng lai pawha an thil hriat leh hmuhte inhrilh tawn reng an ni a, an lâwmna leh thinurna th'engin an inhre tawn thuai thuai zêl a A thawh hunah pawh an thawk tlâng thei a, ei hunah pawh ei-l o an ni thin a. An nurah

leh an chêtnaah thuruai lova awm thaih loh ang hìal a lo nı a Zawlbûk chu ınthurualna sıamtu ber kan tı lo thei lo a nı

9. **Mıkhual tan hmunrem chang a nı** Khual zınnaah puan thuah ken tam theıh a lo nı lo va, thlasık lai phei chuan a hreh awm êm êm a nı Mahse Zawlbûkah chuan englai pawhin mei lum ai tur, duh tâwk tâwka thıngnawı tuah dur dur theıh rengın a awm a, a reın châng tak meuh a nı Puanthuah nei tha mang lote tân chuan rıah chhan tlâk tak a nı ıtng a, chu lovah pawh mahnı thlen ına rıah mai chu thawh-ât palha lei chawı mai pawh awl-sam tak a nı. Chuvângın mıkhual tân ınsa-sengna hmun remchâng tak a lo nı a Tın, tlangvâlho chu bengvâr tak hlır an nı a, mı-khual puanthuah neı deuh emaw nei mang lo emaw pawh puan an thuah zêl bawk a nı An buan hah hrepte phei chu an duhsak bık a nı âwm e, an thuah teuh mai thın Thuah sên loh khawpa vûr elsên changte pawh an nei bawk thın âwm e

10. **Khawtlang nun tichangkangtu a ni** Thıl ınhrıat tawn thuai thuai theih lohna hmunah chuan nun a changkâng thuai thei lo Zawl-bûkah eıawh chuan kan sawı tak ang khan,

mi fel taima fak-tl^k te, hlotl'awh lam leh mbuan lama chhkte, nula hmêl tha leh fiilte, la deh th'am leh nangchang tl a te, Lhaw tual chang ni lo, kh w daign ni c'arch'in leh zir tlakte, ar siulha lam ra g l h tih ^wm lohva an hiatte a i sawi khawm l a ' ii reng a Chung thu hre ph^k aj ang'e c l ' n an rilhuin a tha lam chu nih ve n ci leh tih ve ngei an lo tum r n a Tichuan inelna a lo sâng tial tial a, khaw tl ng nun a lo r awi deuh deuh va, an lo changk nu tial tial zel a ni

KHAW CHHUNG RORELNA

Khaw chh n rorelna chu Lal in a ni. Chuntah chuan l w chhunga ih bual chaw uh loh turie, tnawrh r te leh thil dang ' ' cna fel chi ta vh phawt ch u n ' ' tl n Thuouahal chuan, thubuai nuitu apiangin ui ho an khawna a, a khangpui n n lal leh u aho hmaah an inchhaltii a, an thu hretute a i zawt chhuak dap bawk a' Thub ai neitute an awm tavh loh hnuah an thu chu ' ' tal n an ngaih uah sak ta a An th am leh tawm ich cng angin an thu a i rem 'a' thin Lal leh upaten an chawitir ti in h en na sâng bei chu Sepui (tangka sawmli hû vel a

ni Chutah chuan *salam* a tel nghâl ziah bawk An thil chawitir kha a thiam zawk ai tur a ni a Salam kha eiawh chu lal leh i paho rorêl hah manah sa an lo ei ve tûr a ni Dan naranin vawkpui a ni ber Vawkpui an lo neih kher loh chuan an pûk emaw a ai tur emaw an lak sak mai thin A chang-in Salam chauh an chawitir chang a awm, a châng chuan zu bêl khat chauh an chawitir bawk A châng chuan thubuai chu ar '*Chalrem*' châng a awm thin Chu mi awmzia chu, a tumah mah thiam leh chang an awm chuang lo tihna a ni Thubuai ni i reng rêng hi thil zahthlak takah an ngai a Thubuai neih tamna bei pakhat chu nula leh tlangvâl thu ah a ni Tlangvalte hian nula ngai nih an uanpui êm êm a Nula tan pming chhiatna theihtawp a lo ni si a, an cahûngten theihtâwpa hauh leh velh emaw hial an lo tum bawk si a, thubuai a tam duh êm êm a ni

KHAWTLANG NUN

Inneihna Mizo inneih dân tlângpui chu hetiang hi a ni. Nulât tlangvâl hnuah nupui pasal an innei a. Dân naranin lalten an fate nupui pasal an neih sak hma duh deuh ṭhin

Neih tûr remchâng an hmuh phawt chuan thawkmawh faten nupui an nei hma duh deuh bawk. Nu leh paten an fate tân nupui an zawn sak thin. An zawn sak dan bei chu:- An phû tawk âwm nia an hriat, an fapa pawhin duh ve bawk-a an rin, leh nula pawhin lo duh ve mai âwma an rin nula chu palai tirin an bia a. Palai chuan thuhnuairawlh takin sawi tem ngei tumin a va dil ta thin a ni. "In nu'a hi chu nu kha mi ten chuan kan it em mai a, an pawh pasal neih hun lo a ni tawh lek lo va, min khawngaih ula, a rem theih dan tur i ngaihtuah thlâng ang u, tia dil tûr chauin kan lo lêng a ni e" tiin. An lo remtih ve zawng leh remtih mai pawh pawi lo âwma an lo hriat deuh te an nih chuanin, nula nu leh pa chuan, "Ani hi Pasal nei tlâk meuh pawh a la ni emaw ni le! Kan nula hi mi en mai chuan a lian ve uaih tawh tak ni-a, a la nupang nilru khawp mai a, mi in leh lova khawsa tûr chuan a thiam ngût lo vang e. Puan pawh a la nei lem lo vang e. Eng pawh ni sela, a tak tak pawh in ang viau va, ani tehlul min han dil fiam duh chuan kei-ni hnial tûr chi pawh in ni dawn êm ni ang le. Engzâtnge in rawn lênpui rêng? Lênpuite in rawn

i i rêng em ni ? Aw le, ama' pawhin cng ang ulru nge a put pawh ka ' re lo va ,hei kan inbiak hmasakna ber la ni a, kan chhungkua pawi kan l mawi thang ve tan ang a, kan h inngaihtuah ve rah ang e Th l awn d n chh i l an la inhi a'tu l h th'ai an chh i," tin palaite cha an t'hl ih leah bei a Palai ve thung chuan, "A n alawm, h inrawn h n i deuh ulanin, kan lo lêng lo vat ang e, kan nghâkh'el ton i nia R l an rawn nai phal lo vang Ch i m h uah huan thu lawnawm l m pang m n hui ' ng beisei tlitin kan hâwng d wrah kan innai ang ch i," tin a kalsan mai ang Chutian a i inbiak lai cau nula pawh chian a hie v vek a, a i râwn han h pawh i ngaih l in a sawi tu e chu a lo sun tuih lawk dan-dinn th n. Fiamthu deuh za an sawi d n chuan nula duh loh zawng tak a nih chiaa nin iâwnin, 'In duh leh nangmah nia n i ma iawn u," an ti mai a ni awin e An duhzâwn deuh a nih chua i, "In tha thu a ni ang cau,' an ti thin an ti Engkim sawi fel vek a nih h iuah chuan innaih pa'tlin a lo ni t i a Inneih hun atâna thil pawimawh tûr apiang an inpuahchai tan ta a ni. Nu'a pasal na

tûr chuan paianpui leh puan dum a chhawm ngei ngei tûr a ni a. Inneih zîna chhawm luh tûr a a h loh pawh n a ring thei ang berin a nu leh paten an ngaihtuah sak tûr a ni. A pasal chhungten an innneih hnuah ngaihtuah sak a nih ei awh chuan hmeichhe man khai a hu tawkin a kiam ve tûr a ni. Chu mi hal ih pawh a pa al chhungte tuamr iwi ve nan a pek tûr, puan thar pahnih emaw pathum emaw a chhawm lut tel tur a ni bawk. Chutiang a n ih loh chuan nula tan pasal neih a harsa a ni. An chhungte dang talin an pe khawmin an pui tûr a ni. Dan nai in n man emaw tum tûr a ni bik. Dan nai inin inneih ni chuan hmeichhe hmun lawi nan ran eng emaw tal chu an talh tur a ni a. An lawina chu mipa lam nen an inphal phawk ang a, mipa lam chana mi a dai pakhat chu palaite insem turin pek tûr a ni. Mizo upate chuan fanu faraa malsâwm a, fate nei tam tûrah an duhsak ber thin avângin lawina atan pawh vawkpui an hmang thin. Vawkpu hi no tam tak nei duah mi a ni a, malsâwm deuh bikin an ring a ni. Lawm e. Ran dang talh thei khawpin ha isa mah se, vawkpui chi a lawi nan an hmang a, ran dang chu tel vêah chauh an hmang zawk a ni.

Inneih dâwn zânin palaite vek khân sum (man) an hlân tûr a ni a Sum an inhlan fel diam hma chu innei tûr tak tak an̈a ngaih theih pawh an la ni meuh lo Man inoĉk tûr zâtte sawi fel sa diam tawh pawh nise, buai theihna kawng tam tak a la awm fo va, nu leh pa kherkhiap tak kâra palai phei chu vei zankhua a awl hlein an sawi thin A buai theihna th n ber chu nu leh paten a man tûi zât an tih-sân leh tak vâng ni lovin, pawisa pek aiah thil dang engemaw an neih zinga thi tak ma, pawi'a tlêm te aia lâk sak an tum thin vang a ni zawk Chutiang ngawt chu an nin an lo pi al thei mai tik si lo va Zan rei tak tak thlenga vah zak zak a lo ngai ta thin a ni. Chutianga tibuai thintu chu nu leh pate ai mahin mantang eitute a ni ber thin. Mantang eitute khan an man ei tûr a tlem si a, thil tha tâwk tak dârbêl emaw thil dang a man an ei aia tha fêt lâk an lo tum leh a, an buai rei thin a ni. Mantang eitu tûrte chuan an inneih hma atang rengin an pasal neih tûrte inah eng thil nge man ei tur aia têl theih âwm chi a awm leh awm loh an lo en ru deuh reng fo thin a ni an ti Inneih ṭum hian nula tân thian pakhat tal zah thup nân neih a lo tul a, chuta tan chuan an laichin hnai deuh nula emaw an hmang

mai thin. Mahse tûn la a thian neih ang hi a ni lo Thian man pawh a awm chuang lo

Inneih l nua mizo chhûngkaw nun danah chuanin hmeichhia h an engmah chan a nei ve lo tih tûi a ni Fate pawh mipa chan a ni a An thawh chhuah sa tam tak pawh kha inthen pawh ni se an chan tui a awm ve lo, mipa chan vek a ni mai

Mo thar lai chuan chaw pawh puar khawpin an ei ngam ngai lo va, hun remchâng apianga'h anmahni in lamah chaw an ei leh mai thin A pasal chhungte chu tha takin a be reng tur a ni a A theih chhûng chu an in lama a tnawh aia nasa zawk daihin hna a thawk tûr a ni "Mo thai thi nge nge" an ti mai Mo thar a nih chhûng chuan eng anga tam leh nasa pawhin thawk mah se, a pual tûr engmah a awm lo Mikhual cham rei ang deuh chauh a ni mai Chuvangin fa neih hma chu hreawm an ti êm êm a ni An nu leh pate lah chuan an indantir mai duh ngai lo va, a han vuivai vena lah chu a pasal chuan thu takah a lâk sak reng reng tûi a ni lo Nupui thuawi nih chu an thil hreh zawng tak leh zahthlak an tih zawng tak a lo ni si A chang phei chuan anmahni nupate inngaih theih loh vâng ni hauh

lovin an chhûngte avang zâwkin an inthen mai thin Mo neitu nu leh pate rêng rêngin mahni tlin tawk leh tih theih tâwk en lovin engkim ti thei leh ti peih zêl tûrah an ruat a, an tih loh hlek chuan an icl an rel mai a ni Chuvangin mo thar chan chu khuah tak leh hreawm tak a ni a, an tap ru an tap ru thin rêng âwm e Mo lo ni tawhte lah chuan 'Mo thar ka nih lai rêng khan a hrehawm thin kna,' tih ain, "Kei pawh mo thar ka nih lai chuan an hna duh loh zawng zawng thawk thla zotu ka nia lawm" an ti a, chhawr tamna ngawt an ngaihtuah zâwk a ni

Lawichal Lawichal hi mi inhrilhnaah mi pawimawh tak mai a ni a Hmun lai chu a khaw danga pasal neiten râl laka mo humhim tûra an hman a ni ber âwm e Mahse tuarchh ngah pawh hum an lo tul ve tho va, an nu hlen ta zel nun an sawi Lawichal chuan hlawh a nei ve a, chu chu mipa lam pek tûr a ruat a ni A bi tuk chah chu a awm lo nâ a, hmân lak chu an nei thin An inbakthiam dan zir pawhin a kal thei tho Mi tih aia tam bik ngen chu mi sual hna a nih avângin mi tih dan ang ang leh tlah an inneghat ber. Lawichal chu hmeichhe lamin anmahni laichin hnai, pa rintlak an thlang

chhuak a , chu mi chu an tih lungawi loh tak tak chuan lawi pawh a kham tnei a ni an ti thin Lawichal mawhphurhna bei chu mo kha a lawina kawngah engmah buaina awm lo va hmuhimtu tûr a ni Mo chu a pasal ini a lawi dawn zan chuan a num sa'hriaw thihin a lu a khuih sak a, a lawi tûr a ni a Tichuan lawichal chu n hmi a hrual ang a, "Kha, fanu, fapa awn lawipui e, tuma tihbuai tûr kan ni lo ve," tiin a au zêl tûr a ni Chung hun lai chuan mo chu lo theh ngei ngei tûr ah an ruat tlat a Mo theh tûr chuan tlangval leh nula ingte an lo inring a , vut sawh te, se chawhlawi te, leh tui te an lo inchhawp lawk dian a Mo lawi chu an lo theh ngei a, mahse chungho chu lawichal chuan a theih ang angin a um dar a tûr a ni Zu rui an tam bawk vei nen, lawichal chuan a chang chuan suilpui tui a hmu mak rêng âwm e Khawchhat zan phei chuan a buaithlâk zual bik Mo chu a lawi zan in a lawina kawng lakah a tlu reng reng tur a ni lo Lo tlu palh ta selang lawi lovin an kirpui leh mai tûr a ni Lawichal chu hi h eawm tak a ni fo thin a, lal lo thei pawh an ni lo va, an lo da'h lal hle hi thil âwm tak a ni reng mai

Mɔ la vi hmasak ber zan chuan an the berh nısa bawk thin a, inthlâk ngawt loh chuan lawipui chi pawh a nilmang lo hial a ni. Lawi hnuah chuan a pasalin zan a tawh hma loh chuan an hawng leh thiang reh lo. A pasalin a tawhna tûr zu an buatsaih tur tê a, an hai intawhtur leh zet zet thin. A pasal chuan "Hei ka tawk a che, nakzan ah lo leng leh ang che" tin zuin a tawk zel tur a ni. Chu mi zawh ah erawh chuan Lawichal vek khi a ha vpui leh ang. An hawn dawn chuan a pasala nu khan, "Nakzanah chuan i inn nên lo lêng tawh ang che," tin a thlai bawk tûr a ni. Chu mi zan chu *Lawm chhiar zan* an ti. A zan lehah erawh chuan chhawm luh tur zawng nên tur a tihbuai tawh lohvin a lawi tawh ang. A pasal chhungte lama mite tluangtlam takin an va hruai mai tur a ni tawh. Tichuan nupui pasal tak tak angaih an lo ni ta. Tin, an la vi chhia zan khânin man eitu zawng zawng leh mo nu leh pate khan ârin an lawi ngei tûr a ni a. Chung lawi lai chu, chu mi zân vêk chuan an sawhchiar ang a, mo lawmtute khân a hruvin an pir tûr a ni. Lawi âr pahnih-khat chu puichhuah atan an vuh bawk thin a, hmuingil duh bikin an ring.

Moin mahni in lama a hmanruate chu chhawm thin tak mahse, thir lam chi reng reng, hreipui te, tuthlawh te, fei an te an chhawm ngai lo, thiang lovah an ngai tlat a ni

Lawi zin hnihna kha *Lawi that a* an ti a Chu mi hnuah chuan nupui pa al tak tak an lo ni ta tih entir nan âr zangtuik, ârpa leh ârpui an ta'h a an ei tlang dial dial tawh a ni

Lal fate inneihna Lal fate inneih dan hran danglamna a ni Hnamchawm pawh in thian thate sawm in lhual-khuain nupui tûr an zawng ve ngai tak a Lal fapa erawh chuan lal nula khei neih tur a nih avangin lhual khuaah nupui tûr zawn leh theih a ni lo vi Nupui tûr biak âwm deuh an hriat be tura an kal pawhin sawi tel tul hina sawi fel turin upa pakhat tal hruai a ngai a ni Tin, lal fapa chuan thian atan tlangval thenkhat a hruai bawk tur a ni Ni thum emaw an riin chinah biak awma an ngaih tlan chhungin an upa hruai kha palai atân a ti tur a Thil enkim a sawi fel hnuah, rem a nih pawhin, rem lo a nih pawhin an hawng leh nih phawt a. Rem a nih chuan an ni ruaiah nei turin tlangvâl thal nam fe nên upate nen an thawk

Chutia an va thlen chuan an va neih tur

nula chuan, "puanoui ka han puah ve rih / ang e," tiin a lo chelh rih a Tlchlan h nula leh tlangvâl mnei tûrte kha miim v hun a lo ni a, Puanpui an tah zawl hnupawh thi'dang chhuanlam an h n sianı il rih a Chutiang chuan thlakhat d vn dawı an chelh khawtlai thin Chumi chhun r zav chuan lal fapa chu a awm reng a, midang erawnchi Lnathawhte a lo tûl bawk a, l fapa awmpui tûrin an irt l k an inthlak m a ni Chutianga rei h rei thei nil te chu l tan chuan ropuira t k a lo ri ve a A khua leh tuite pawhin an lo dawl zo hle tih l ng reng a Chhuinawm tak chu a ni lei mai An chelh khawtlai chhûng kh n chuar tlangvalho pawh khân a tlaran thei ang t ci chêt an tum ve thin Artui han thâm ma maite chuan pawi a khawih zo ngai lo An thlenin tûr lah chu an khuate khan an ngaihtuah sak vek tur a ni si a, huana theirah han lawh mai maite chu tumahin an pawisa ngai lo Tlangvalho chuan chûng hun lai chu nuam an ti ngawt tian a ni Chutianga tawrhhlelhawm taka an chêt khan an lal an chiwimawi a ni ve bawk a ni Lal ropui khua deuhte lo chuan chutiangin mi khua ah an va che ngam lo deuh va Lal phen tûr tha nei apiang kha an tawrhhlelhawm mai a ni An chelh chhûng khan a chelhtuten ian

engemaw tal chu a khât tawkin a chelh nan an aih fo tur a ni bawk a An tlai thin âwm lo mai

I n hr a man eitute dinhmun Inchhung khat ate lo chuan man chu ei ve phak a ni lo Amaherawhchu khual khuaa pasal neiten pasal a neihna khuaah pa anga a belh ve tur in man ei tûr zawn chawp a ngai a Chu chu pa chan lo chang thin tûr tihna a ni Chu lova i pawh laina hnai deuhte zinah hmeichhe lamten 'kar-ka-lak-zau' nan tun man eitir an nei bawk Chu chu laina chhûng khat ngah rân tihna a ni mai Man eitu chuan lawina a nih vak theih âm loh pawhin mo chu a theih ang i a thuammawi emaw, a ni lo berah pawh lawi âr pakhat tal a tum tur a ni Man eitu apiangin vawikhat tal chu an vawkpa taih dar an man eina kha an pe ngei ngei tur a ni Chutianga pek theih loh chu thil zahthlak tak a ni a A thente phei chuan vawi tam tak an pe a ni Chuvang chuan thawkrawh tak pawh n mahni hmamawh vang ni lo rawh'n vawk chu vulh ve reng reng a tûl a ni Inthen nikhuaah chuan hmeichhiain sumchhuah ta selang a nu leh paten "Keimahnin sumchhuah tur zawng zawng chhi kan lo tum vek mai ang e," an tih si loh chuan mantang eitute

pawh khân an ei ang ang chu an pe kîr le vek tûr a ni a Chuvângin hmeichhe tân sa chhuah chu thil hlâwk lo ber a ni

Inneihnaa man eitute

Man pui Hei hi pa chan a ni Heta ta hian a duh duh, a unaute emaw, nidang la na hnai deuhte emaw a sem chhuak ve leh thei.

Palal Hei hi chu pa tak ni lo, laichi unau hnai tak, pa chan chang tura ngaih tûr a ni Khual khuaa pasal nei chuan, pasal neihna khuaah pâ anga a va belh tû leh engkimah amah lo en'kawl turin *Palal* tûr an zawng chawp thin Chu chu "a chaw ţhing zen ve nân le" tih a ni

Pusum · Pusum hi nula pasal nei tûr (a nu pa emaw, chutiang an awm tawh loh leh a nu nuta) ei tûr a ni Pusum eitu chu mantang eitu dang zawng zawng aiin a bu ber avângin a lal ber A lung thawi loh chuan lawi kham theia ruat a ni

Ni ar. Pasal neitu ni (pa fa nu) ei tûr a a ni a Chutiang tak tak an awm loh leh a hnai deuh mi dang an zawng chawp mai thin

Naupuak puan Hei hi chu nula pasal nei tur u (laizawn), in hrang ţhang tawh ei tûr a ni. A awmzia tak chu pasal nei tûr kha

nalo puak hah tawh thinna man a ni ber a Chutiang mi an awm loh chuan remchâng dang an eitir mai a ni

Nu man Hei hi chu inneihna aiangah a tel ve zen zen lo Pasal nei tûr nu leh pa kha lo inthen tawh nise la, a nu leh a pate chuan nupui pasal dang pawh lo nei leh ve ve tawh mahse, a hmingtu ngei khân a lo hrin tlak man atan 'Nu man' a ei tur a ni

Sum fang Hei hi chu man tak taka chhiar tur in ve chu pawh a ni lêm lo va, man pui atanga imiten an eitir ve kha a ni mai Pa chhan chang ve tûrte, nain a sem ve kha a ni ber

Sum hmahruai Sum hmahruai chu hman thin man an inpe tla mai ngai lo Mi neizo tak pawhin a baa neih deuh vek a ni a Mahse tlêm tal chu pêk ngei an ngen a Chutiangin a sum hma han hruaitu atana a then lian pek hmasak kha a ni

Thutphah Hei hi chêng sawmhnih a ni Man inhlan nun hmeichhe lamten la zo kim lun lovin, mipa lam atan an dah deuh ber. Chutianga duhna chhan bei chu nakinah inthen thut pawh lo awm se, hmeichhiain a thuam neih vete kha a lak chhuah leh theih

nân a nı a Tın, chutıa thutphah a la n
chuan a pasalın mâk pawh tum ngawt mal
" A nıh leh" khawı ka thutphah chĉng sawı
hnıh kha mın han pe rawh, tın an kar th
Chutıang huna han pek chawp nghal maı ch
hmân laı hun chuan har a tak maı a nı
Thutphah chu hmeıchhıa a chuah sı chu
a chuahpuı ngeı tûr a nı sı a Mıpa n a p
nghal maı theıh leh chuan, mâk pawn a n
theı lo tıhna a nı ve thung a nı Lawıch
leh thıan man tıh hı mantangah chhıar tel
nı ve lo.

Kan sawı tawh angın hman laı chua
man tlak nghal theı reng reng an awm nga
lo va An theıh tâwk cha Mantang eıtute leh
Manpuı eıtu tûr ınneıh dâwn zana an man a
tûr tlem tal han chan ve nân, a za an khaı
dıat dıat theı chauh thın a nı

Man pe tla ngâl theı an awm ngaı lel
avangın mahnı nupuı man pe tla lova thı t
maıte chu an faten emaw an tâten emaw a
rawn pe tûr a nı a. An nu emaw an p
emaw man an la rawn thın zar zarte pawh an
awm mêk a nı. Heı hı tun laı atan chuan
nuıhzatıthlâk a nı tawh maı theı e.

Man chhuarnan an hmanthlan dcuh te chu—

(1) Sial—chhng sawmli hû anga ngaih a ni
(2) Tlai—chhng sawmhnih hu an anga ngaih a ni
(3) Senufa—chhng sawmruk anga ngaih a ni,

Mitthi. Mitthi an awm in a hre hi a apiang mitthi in la nah an kal khîwin thuai a a tul ang ang a i itthi chhungte tenpui ur leh thlamu n tûrin an kal khîwr a ni lur Khaw hranah emaw, hmun dang ah emaw, an chhun te koh tur leh hrilh tur an awm chuan zialko an tirh sak a ni. Tin, mitthi chu lum n ngai a nih pnci chuan upahovin zu a i pu khîwn a, mitthi chhungte rilru tiltawnh turin n an inpui thin Nula ten pun an de a, vawk chaw pek te, r lawih te, tui chawi te, a tul ang angin an tih sak ngai zel a ni

A phumna tur thlân laih erawh chu thlan novalho tum a ni thung Tlangval kan thih han fa pali lai n i tawhte pawh an intu upa mi lova tlangval hna thawh ang chu an la thawk zel a, tu ngaihah an la incl hai vek a ni Thlan laihnaah pawh an la tel tho Thlan laihna hn aniua hreipui te tuthiawh te leh a vung raih chhuahna tur, khol(lawng)te zawng zawng chu mitthi chhûngte tum vek a ni

Tûn laia bawngtuthlawh hman thin ang h hman tûr a awm lo va, thlan laih pawl harsa bik a ni

Thlân laih zawh tlai lamah chuan ph a lo hun a, kuang siam lovin hlang an s thung a An chhûngten a hawn tur thl zaw zawng an tihfel diam a, an ti am hnu chi hlâng chuan an zawn chhuak a, thlânah chua an phum a, Thalai (lêng lai) thlan chu tlan vâlten an duhsak bik thin a, thûk ên ên laih sak an tum hram thin Thl nnual neih ngai loh avangin anmah ni nnai den ah an phûm ngai thin Thlân vui tûite cl mi naran an ni ngai lova, an t afete vui ti a ni He hna hi, khaw chhiat ni phei chi a a hrehawm êm êm a, tuta chian ni awm rêng ni. Hetiang nikhua hian mi tna lch nemun deuhte chu an hriat hle mai Tin, thlan vuitut chu an vûr zawhin mahni arah an hawn nghâl mai ngai lo Mitthi nah an k leh zet zet a, chutah chuan mitthi chhûng chuan tui an lo lum sak a, chu chuan a insil fai zet zet a, chuta chin chu hmun dang ah pawh an kal duh tawh a ni Chut a mi thi ina insil hmasa lova kal mai chu thiar lo letderah an ngai a, an ti ngai lo.

Chutia an r'um fel hnu chuan mitthi chhûngte tanpui nan nulaten thing tuah tur in'tihai an khawm thin a. Mitthi chhûngte khan thing tuah an lo ngah tawk khur lo va, tanpui nan tlai tak a lo ni. Chutianga tanpuina chu lo awm thin lo se chuan mitthi chhungte chuan a tak leh lekah thing phur tur a an chhuah a tul ang a, a hrehawm em êm ang. He thil hi chhinna chhan tak hi chu nupa tân a thin an awmin an khawngaihtulak êm em a, thing phur tura a tûk leh leka chhuah mai chu an tan hrehawm lutuka an hriat sak avângin tanpui nan an khawm sak thin a. Chuta tang chuan an ching zui ta zel a ni.

He mitthi chhungte tanpui nana thing khawm hi Nupa tang thente chauh a ti chuang lovin mitthi an awm apiangin tanpui nan an ching hlen ta hi thil tihawm tak leh hlu tak a ni. Mitthi chhungte zingah thingnawi fawm lai an awm chu n thla khat chhung lai thingnawi keuh an awitir bawk. Khawnarte chu thing-vawhovin thin kan it chhung lai an khawhar hlêm turin an nahpui bawk. Tin, lainâ hnai deunte rilna ar pawh khawhar nahpuitu hrai an an hming thin a. Mahse he thil hi tlangva'hoten an ei duh em êm lo, an tlawm-ngaih vang a ni bei. Mi hausa thenkhatten an chhung zinga mi an thihin an ran, sial

emaw, vawk emaw, mitthi hawn ve tûrin a ti a, an talh thin Chu chu *Thlanchhuah* ti a, Thlan lai hahte leh an nunnani tangpui ten an ei a tan ruai an siam thin. ... hi tlangval thawmngaite chuan an ei duai mauh lo. An thawnhnaah ... Thlan laih chu tlangval ho tum a ni ka ... khaukhuihna tui tlangtui lak khawm ... chu chhinghawi lawm nau ... a ni ve thung. Tichuan mitthi a van ... tumah leh bo ma lo ... a, mah ... tin tui pual thean breh haah lo a ti sang sang zel a ni.

THIHNA CHUNG HRANG HRANGTE

1 **Sarthi.** Hei hi nat lawkna emgmah awm lova tawnsual tawh palh avanga thi emaw, mahni duh renga inthihum emaw a ni. Mi tinin an tih ... a. A thla pawh hran zual bik in an ring a, an hlau êm em thin ni. Chutianga thi an awm phawt chuan thi tleh hun lai pawh ni lo mahse thli tleh ngei ngei tûrah an ruat tlat a. Chu thli chu *Sarthi* an ti. Ruahsur mang lova thli a tleh vakte hian sârthi an awm ni ngeiin an ring.

2 **Awmlaia thi.** Hei hi chu thih rapthlak ruvah chuan duhawm deuh bera ngaih a ni. Khawvêl pianphungin mihringte thihna chi tur renga a rawn chhuanpuia ngaih a ni a, thihna tha

a ni mai Nitna iving emaw, natna sawi vak tûr awm lo mahse tar chhunichhiate thihna hi a ni Chutiang chu hi l ng thut avangte, piunto that loh avang hrim h-imtein a awm thei Khawtl nan hetiang chi-ah chi an an tih tûr pual kan awi ang zawng zawng khi tih nei miah lovin an ti dial dial thin D n nai u in tai t ai chu, thih h in tawn ren a ngaih an nih avan an an ngai ng em em l Nula tlangval (k ng la) ini ciawh chu khaw-tlang pawh a tingui thei a, nula tlangvalte pawhin an duhsak th ani t ngin an duh-sak el a ni Khawhar na'hpui lam chunin theihtawp an chhuah lehzual a, thl n pawh an uluk bik

3. **Raicheh** Hei hi thihna chi khat, hmei-chhnia, nau chunga thi hi a ni Thihna rip-thlak theihtawpa ngaih a ni nghe nghe Hmei-chhiatc lphei chuan an hlau em êm a ni. Amah anga thih ve an hlauh ving a ni ber awm e Raicheh thih ni chuan tumahin thing an phu dih lo va, puan an tah duh lova, zarai pawh la an kai duh hek lo Chutianga an seih loh chuan raicheha thi thlarau khan a rawn man ve mai ang tih an hlau a ni ber mai In tinah mitthi thlarai chu a lo kal loh nan chhâwl an thiat a,

"Chu chu hetah hian chuan lo luh a thiam lo ve" tihna a ni An ngaihdan thenkh chu, raicheha thi thlarau chuan mumang l ah thil an zuai dan h'e a, an t l a l an lo lei chuan a leitu ch i amah an b k raichehin an thi ve dan a i ti bawk A mumang lamah raich h a th ten thil tha fe a duhzawng tak an rawn zuar mai ang a, an lo lei hlauh mai ang tih an hlau em em th n a ni Raicheha thi thlamhlua v, themon t , le thil dang reng rengte an hmang duh nga l hawngvawn lek phei chu an t h zual Hmeichhe thenl h at phei chu an thu n hnu thut mai pawn an hreh viau a ni.

Chuti khawpa Raicheha thih an hlauh avang chuan a thi chhungte nih pawh mual-pho thlak tak a lo ni a Hmeichhmeim nat an neihin, annau neih tûk leh lekah a chhungten tui chawi tûrin, la chak lo êm em mahse an tir chhuak maî thin. Tichuan tui-um chen tê phuiin zawi zawiin a chawi tûr a ni a Tui chawia chhuak tawh a nih dul na mai a ni Chu mi hnuah chuan vanduaih ak tak thihna pawh lo tâwk mahse, tui chawi a chhuak tawh avângin, raicheha thi ni tawh lovin, awm laia thi a ni tawh zawk a ni.

i, Hlamzuih Hei hi chu nausen tlih na a ni Naisen piang hlim emaw, thla tam lo ni lo emaw chu rimthing thi anga khawtl n ... ai khoni meuhva han buaipui tur ... ah an ruat lo va *Hlamzuih* tur an vuah ... zui a chhar tâu chin chu an kum la ... h ... theih chiah a ni lova, khaw hran h an tih d ... pawh a inang theuh lem lo

Hlamzuiha thi chu laina deuh ... then khatten tun a hriatnui lem lovin a deuh vekh ... hnuaiah emaw, thingkhawn hnuaah emaw, tuthulhin a ... an lai ngeh ... a Naisen chu puanin an tuamin a ... chh ... h khanzin an ph im ngh l châk chuk ... Zina thi pawh ni se ... chuang lo An ... a, tah hawn tuiah pawh an ngai lo A ... chu tap ta manse an ngai thiam deuh va, mi dangte phai chuan tah turah an ngai lo Tumahin an neahsak bawk hek lo va, ... tirah pawh an ... bawk hek lo A ... tur an awm pawhin, hlamzuiha fa lo tithi tawh an ni tûr a ni Nula leh tlangvalte phei chu an inlawlh ve reng reng tur a ni lo

An ngaihnâpzia entir nan chuan, Mei a khûk vaka mi ttui a tlakte hian, "Hlamzuih tah chu nep te a ni a," an ti mai thin.

Chu mi awmzia tak chu hlamzu h thiha a t.. mittui tlo ai chuan he mei khûk vânga mi . tla chu nasa tak mai a ni zâwk e tihna a i

Mi chhe deuhte tan phei chuan mi han tihbuai chu zahthlâk tak n.a n.awn th phanchang deuh tawh pawh ni se an h'amzu tir mai châng a awm Mi reinung leh ro deuhte chu phungbawmtu an ngaih avan thenkhatten an hlamzuihtir ang chu th thatin an thihtir mai bawk thin Thih tl . awmzia chu mitthi pangngai anga khawtl r in an tih tûr zawng zawng an tih theuh tling khawpa nuhring thi til ni a ni

Tin, hmân lai chuan nausên enkawl d . an thiam lo chang pawh ni lovin a enkawl an nei tha tâwk lo êm êm a Tuam lumi tûr pawh an nei tawk lo va Duat teh hlia n.h pawh zahthlâkah an ngai bawk si a, a enkawl tha lo êm êm a, nausên hlamzuiha thi an tam êm em bawk a ni An n iten feh san thuai an chin avângin tuihal danguhai rilêngin an awma, a awmtu naupangten cha seh sawm an theih ang angin an ba h m. ma a, thi âwm tak rêng an ni a Fa u be chu hlamzuiha thi tûiah an ngai deuh ngh.. mai ṭhin

Kuang ur. Hei hi thih hnua phûm bo mai lo va, a ruh chi kim la kawl that reng theihna tûra siam dân a ni. Kuanga in ur hi a hautak êm êm a, tha tam tak sên leh neih pawh tam tak sêni, tlangvâl leh khawtlâng thbuai a ngah avângin lal chauh lo chuan tih theih mai chi a ni lo.

Chhung khat laina ngah deuh pawhin an ti ngai lo va, lalte hi kuangin an inur ber. An tih dân chu - Mi a thih velchhuah hnuaia mi thing lian tâwk tak, hlam a a sei (feet riat vêl) an ek phel phawk a, a phel lehlam ve ve chu han belhbawm leh pawha mitthi ruang leng tur khawpa zauvin an kher lawn vak mai a. Mi ta n fein an zâwn hawng a, mitthi ruang chu a chhûngah chuan an lah a, an phuar ran n leh ta a ni. A rim chhuah lohna tûrin a keh lai apiangah vutsawhin an zût phui tlat a. A thu luan chhuahna tûrin ahnuai lamah hmun khatah an rek pawp a. Kuang ur nan chuan in chhungah a ahr ... ngaîin tan an chheo bawk a, chu tap sirah chuan kuang chu an mut zuah mai a. A hnuai lama a thu luan chhuahna tûra ruat, an reh pawhah khan mau dâwt an vuan a. Chu mau dâwt chu lei chhûngah an phûm tlat a, a rim a chhuah theih loh nân a hû chhuahna tûr apiang chu an zût phui leh vek a ni.

Tichuan chuta thing tumh tûr chu tl[illegible] v[illegible]hin thirghian pui pui an pu[illegible] khawm [illegible] te va Zaikhuaa chatlak hl[illegible]k lova kuang [illegible] ur lum reng tura thing tu[illegible]h reng tur[illegible] kuai bulah chuan tlangv[illegible]lh[illegible] chu an [illegible] chhawk reng a. Zan lai h[illegible] [illegible]awha [illegible] reng peih chu mi tam a la[illegible] [illegible] in a[illegible] [illegible] ber pakhat a ni. [illegible] [illegible] erawh chuan tlangv[illegible] chu h[illegible]tha h[illegible] a [illegible]a[illegible] mei an vil [illegible] t[illegible] [illegible] chu a lum reng loh chuan [illegible] [illegible] a tawh [illegible] thei lawl d[illegible]n [illegible]. [illegible] Zu inzawm pat[illegible] tai [illegible] a [illegible] a [illegible] [illegible] A [illegible] [illegible] ria chih[illegible] te [illegible] v[illegible]tute zawng z[illegible] kha z[illegible] [illegible] reng bawk a. [illegible] [illegible] h[illegible] t[illegible] Kuang vi[illegible] t[illegible] lah chuan z[illegible] [illegible] bula mei tuah tu[illegible] h[illegible] thut [illegible] mai lah chu, tl[illegible] awl [illegible] tân ph[illegible] [illegible] a a nuam lo hle bawk si a, duat an tul ve [illegible] reng bawk a, t[illegible]h sak âwm [illegible]êng a ni.

M[illegible]h[illegible]ng tira hi a lo ning lo hle ria[illegible] thenkhat chu a tawih awl a, thenkhat e[illegible] ch[illegible] thla khat lai ur pawhin an la tawm [illegible] lo hle mai thin a, kuang ur chhung mang thei meuh lo Dan narânm th[illegible]a thu[illegible] chhung a ni ber mai. A karlakah khan a en chhin bawk a, a tawih ral har lutuk tur te chu an hlep sawm deuh nual thin bawk

Kuan hawn hi thil hui ... tak mai a ni a Laina hul tak tal ... ngai a ni. An hawn hmain zu ... rui vet zet a, an phûn ta h'e ... an hawn ur ta thin a n ... êm a, a ruh la tawih tih ... (mau hmam)-a zai thak chaw ... awm zah a, de'i vel a nu ha ... Maise ten âwm takin an awm ngai ... rêng lo Chik zawk ni awm ta'kin, hlim hr ... pû n tihfa nga awng zawng chu an ... fai kelh tha ... chi a tu lun an ... a, in ... dia n a L ... chu ... a awm tawh leh hnuah ch ... a ruh chi kim chu pi an n an f n a a, ... ah tha akin n kawl ta ... ch ... a rh an kawlte chu aami ... la ... ang duhvah an innfaih avangin an ... mai a, phûm bo emaw, paih bo ... an phal mai tawh ni ai lo va, ... u nhte la kawl pa h ar ... Kuang hawn tûk nan khaw chhûn ... chu a rim chhiain a khat a, chaw ... tri ... a h an awm ngai lo a ni tih ... ri tu in.

In sak M heng hi, ramsa ... mi ... a al chi ka ... ni lo va, chemna tui ... n ... ai mi awka nam tâwk, kan neih vel a tul a

Chutiang sak erawh chu hautak tak mai a Hnam thenkhatte aiin Mizoho in sak dân a hautak zual bik emaw tih tur a ni A chu atân lei an hmang nghâl mai ngai lo va, chu a hautakna pakhat chu a ni Chu cha ni lovin hmun zâwl avâng êm êm a, a panga sak a ngaih avângin hmanrua a n hnem a, a harsa êm êm a ni Mahni ng chuan lo lam hna thawh lo ngai nên, hnatl na tûr tam tâwk tak lo awm thin vei n sak peih harsa tak a ni a, chhûngkhat lain an sâwm khawm thin a ni Chu chang pa tawk zawh loh châng a tam a, khawtlâng dei thaw sawm ngaih châng pawh a awm Chu hunahte pawh chuan an inpt at san mai n lo. An thawh theih loh châng a nih pawl pawi ti êm êmin an pha mawlh mawlh za a ni Anni pawhin a kum leh lekah in sak a lo duh ve mai ang a, chu mi hunah chuan r puihna bawk lo chuan sak zawh theih a chuang bik dâwn si lo va, an inlâwm tlan dial dial thin a ni Mi lo thawk thei kher mahse an phunnawi mai ngai lo va. An sâw ve thung hunah pawh "hmânah khân k sâwm tumin an lo thawk ve si lo" an chuang ngai lo Tupawhin englai pawhin pi ngai an awm phawt chuan an pui peih reng Chutianga an inpuih zêl avângin thawkmawh pawhin in leh lo an din ve thei a ni.

Mun kan-mei a lo tawh palh a, a in leh lo a chân chuan khawtlângin a chhûnra in tûr an dinpui leh thuai thin. A mamawh tur an tih sak thuah apiang an tih sak zêl a. An tlakchham apiang phuhrûk chu an chak zâwk emaw tih mai tûrin phûr êm êmin, pek tûr apiang an pe a, thawhpui tûl apiang an thawhpui thin. Thlin emaw in a tih chhiat tak pawhin mahni mai tih harsa tûrah chuan mahni hna lama inkalsan mai lovin an inpui nghâl chat thin. Chutiang vanduainaah meuh pawh chuan mangang lutukin an awm ngai lo. Khaw khatah in tam tak a kan tum chuan khaw khat mai tân chuan in leh lo indin sak harsat luat deuh avangin khaw thenawmte tanpui tûrin an thawk chhuak var mai a. Chutiang a nih avâng chuan mite chungah rêng reng thu tha lo sawi mai maite an duh lo va. Mi tihbuaite pawh an duh bawh hek lo. Lungrual takin an awm dial dial thin a, inuam an ti tlâng tak meuh thin a ni.

4. Thlawhhma lamah: Khaw khat ve lêmah chuan thawk thei deuh leh thawk mawh deuh te awm ngei a lo ni a. Lo vahah te, buh tuhah te, hlo thlawhah te, buh sengah te, mi dang aia zo har fal bik apiang chu khawtlângin an khai chhuak zêl a ni. Khawtlâng khai chhuah ngai êm an nih loh pawhin

an lo an thlawh theih ngang loh ch lama an sâwm phawt a, chu m ah pa h la t h theih chhan ngaih loh h u phin n sawm leh thin a Thil zahthlak taka nı mah se a leh theih k h awe a n an ni Mı an sâwm ngawt loh chuan a kum leh, eı tûr an neı dawn si lo va, puıh ngeı tul an hrıa a ni Chutiang a ruaitu chuan a rawih te chawhmeh tûr chu a siam sak ve pawh hun vıau reng a, a sıam sak ngeı ngeı a Nei zo deul vin vawk talh n an sıam sak thenkhatın ar an talh thung a a d h sak ve a nı mai Zan thupna an ah h a theih bawk Mı mal pawh n an pui bawk Buh sengah hıan chuan mi mal chu an hreh deuh hlek An puınte khin buh h tır ve talh an tum thın an n in ah h' an ngaı deuh a ni

Hnatlang *Hna pakhat thawk tlang tihna a ni*

Khaw chhûng ın tın a nupa, hr tl awk thei tawha ngaih si, pakhat thuh t a v chhuak a, eng hna emaw va thawh n hi hnatlâng chu a ni Hnatlân tunın thawk thei ngei âwm a ngaih si, thawk lo an awm chuan, hnatlânga thawkho khîn palı tırın a thawh lohna chhante an zawt ch'ang tê te a, an phatna chu pawm theih nı a an hriat loh chuan rûn turın an tl a, run turın mı a t

thin Chhutianga hnatlâng thawh loh avanga rûn ni chu hnatlang ho chawhmeh at a ir en a… an neih remchan dan anga … a… sak chin

Hnatlanna ch…
I … tin sak Lal chu … … … … rel … … h … man kut … … thi … … nga lo va, … … ni in … … h a … h … … an ak … k mai tui a … … n … h … … … in … … … … d un, a … … … … vk a … … … a … duh a … … … te deuh … … … chuan … … … h … … … tur hle reng leh tih … n … … hlauvin leh rethei luttuk hlauvin a … … … … … k tam a sak tur thin Chutiang … … … … … … … … ch … a tul hle reng a ni Chu … … … … … … … … an pem … … … … thei … , a … … … … a lo … … n ai … … … a ni

Lal in sak chhung chuan ni rei ta … a … h a … … … … chuan, awm thu … … … na … … … … an … … h a a n … chauh loh … … … , ch … mi kum chuan tumahin mahni in … … … … … … … lo Hetianga hnatl n … … … … … lai an chuh ber Chuti … n pawhin chawlhkar khate an hnatlan hnu chuan ni hnih, ni thumte chu mahni hna pawimawh thawh nan an hawng leh thin a ni

(2) **Zawlbuk sak.** Zawlbuk hi khaw chhur tlangvâl zawng zawng riah khâwmna hmu a ni a. Khawtlâng hnatlânga sak bawk a n. An thawh dân erawh chu a danglam deu hlek. A pa chhiakin an hnatlang thung thi. Chu mi awmzia chu mipa thawk thei te phawt chu tumah âwl awm hlek lovin khawtlâng tak meuhvin an thawk tlang tlu an ni. Hetiang hian hun rei vak lovah lian tak an sa zo thei a, pahmei pawl an lo lam hna thawkin a kum leha ei t an lo thawk chhuak leh thei thin a ni.

(3) **Tuikhur hiah leh a kawng siam leh F kawng sah.**

Hetiang hnatlâng chi hi chuan mi zawng zawng a huap lem lo. A hmang tûrte chaul tân khìn a ni ber. Tuikhur chu veng hran hrangah a awm thluah avângin mahni awmna atanga chawi phâk ber apiang hiahnaah a tel mai a ni. Chutiang bawkin thlawhhma kawng sah chu a ni. Mahni feh kawng tur sah nî chauhvin an thawk mai a. A hman ve lo tûrte an phût ngai lo. Hman lai chuan khaw inkal pawhna kawng rêng rêng an nei mumal lo va. A rem chânna kawng apiang an hmang mai mai a. Kâr kawng bik tak an nei chuang lêm lo.

British Sorkar lo len hnuaih ti wh chuan-in Bial a rawn siam thlaha, chu l t [illegible] up tûr chuan C I a dah vek a, chung C I [illegible] chuan an bial an fan d iwnin k un [illegible] a awm loh chuan a kal hleih the li [illegible] kâi l awng mumal takin an s a [illegible] r [illegible] thuh a. Chu khaw inkal pawhna kawng pawm awh tak chu kum tin an sât fa thin tûi a ni ta a. Chuvang chuan kar kawng s h hi khaw tin bnatlang til a taktu be a ni ti Lal khaw tinin ma'ini ram chhung chin an en-kawl thuh a ni

NUN PHUNG

(1) Mipa din hmun Chhûnglaw I hawsal ah mipa an lal m îm mai a An tih tura ngaih ber chu tal awhh na lak te, in leh lo din te leh hnathawhna hmanrua leh hriamhrei ngaihtu h te, hmeichhiaten hna an thawn thaih na tur ap ng, phuh hlan ngaihtu h sak te a ni Chungl aw châwmtu bera ngaih a ni a Ral tûr tlachhama an awm chuan Mipa mual-phona a ni zu l bik a ni Hna hah hlak leh tha rum ngaihna apiang chu mipa t h tura ngaih a ni Lo vah phai hi chu mipa tih [illegible]r pual l auva dah a ni Chut ang bakan [illegible]huan t' i nrual l awm te leh ramchhuah leh

lui kal te a ni mai. Tlangvâlte erawh chu nula rim leh hun âwla nula thing phur zui ni leh ber a In leh lo tih ngêlngheh nân a hun an hmang tam êm êm lo An in leh l awmna hmun pawh rei vak lova cawn le zêl tûr a ni bawk, an ngaihsak teh chia lo Kum nga chhûng emaw a awm the phawt chuan tawk dêiah an ngai a ni bc Mipa rêng rêng, tlangvâlte an ni bik a, khaw tlang tân an inhmang nasa êm êm a ni

(2) **Hmeichhe din hmun** Mizo khawsakah chu hmeichhia hi in chhûng khai ding-tu, daw zawk chan chang leh mipa thu thua awm tu ni si an ni In chhûng khawsak sekrek zawn zawng an tih tûr a ni mai a Thlawhhm lamah pawh thlai hnephnawl leh nepnawi chin tu leh khâwmtu an ni bawk Mipain an tawl pui ve ngai lo

In lamah chuan tui chawi te, thing phu te, buh den te, vawk leh âr vulh te, ei rawn bâwl leh eina hnu seng fel leh te, naupan enkawl te an tum vek a ni bawk An hahin a buai êm êm reng a, mut hun tha la pawh an nei mang lo Hmeichhia in "i awm mai rai" an tih pawhin nilêng an buai a, mawng hung hman lo khawpin a ţul nilêng zak reng a ni. An hun âwl hmar na ropui ber pakhat chu la deh a ni.

Hmeichhiaten la deh an lo ching hian hnam leh mi mal a cheimawiin a tichangkâng nasa em êm a Hun âwl remchâng apianga la an lo deh khân an incheina tûr te, an hnathawhna tûr te, an zan puan tûr te a tum nghâl vek mai a, a tangkai nasa êm êm a ni Hmeichhiaten chutiang chuan la lo dek ta lo selang chuan saruakin an awm vek dâwn a lo ni a Mahse an la deh avangin tumah saruak tak tak chuan an awm ngai lo Chhungkhua phei chuan zân puan tha tak *Puanpui* an nei theuh a, chu chuan thang khat len a daih nghe nghe a, rethei lutukin, hmeichhiate avângin an awm ngai lo Tlangvâlte erawh chuan rual an el nasat êm avangin an nei tam ngai lo Puanhlap pahnih, pathum te chauh chauh lo chu an duh chuang lo. Puan tam tâwk tak an thuah chuan engemaw rikrum lo awm thutah pawh thawh an hai palh ang rual an ban lo vang tih an hlau a. Pa tlânkhatte phei chuan, " In mut rêng rêngin in ke puanin in khuh rêng rêng tûr a ni lo," tiin an fate an zirtir a, a thunun thin a ni. Inchei nân pawh puan tah mawi tak takte in nei thei bawk a , an phû tawkin incheina mawi tâwk an nei theuh a ni. Hnam mâwl ak ni mah se ircheina lamah chuan an

zahpuiawm lo hle, Puan tah rawi tak iak lai thlenga la chhuanawm tak tak an lo thiam tawh a, an fakawm ngawt mai C chuan nasa takin hnam a tizahawma, an thiamah hmasawn tumna nasa tak an bawk a, an rilru rual elnain a kia i muuh a ni

Nulate chu zânah tlangvâlin an rim mut chhuakin ning hle tawh mah se lunga leh nuam ti âwm taka lan an tum hr hrâm zêl a An ina lo leng leh a hâw tûr apiang tawngkam thain an bia'n a i thl zêl a ngai bawk a ni Vaibêl zuk an duh meiling an pe thuai thuai tur a ni baw Ngaihno bei taka an khawsak lon chuan mualpho ngnal a ni mai Tlangval pakh chunga a that loh hle chuan zawlbuk i em an han sawi khâwm a, tlangval zawng zaw deuhthawin an vuipui nghâl thei mai Tlangvâlhovin nula sual ting khawpa an hi phei chuan an chhûngkaw tân thlengin hlauhawm thei a ni An in an sawisa thei chhiat ni, that niah an ensan tiih mai t bawk a, chu chi mualphona theihtâwp a ting leh si a, a hlauhawm êm êm a ni Cl vângin an dam loh deuh leh peih loh d pawhin an sawi duh ngai lo Pum nat pi chu an zêp tlat zêl a ni, pasal an hna phah theih avangin, miten kawchhûng na

emaw an tih chuan nupui atin an hmualsuat nasa dawn si a. Invon ang a tul a ni. Hmêl lamah tha teh chiam mang lo mah se a nun a mawi phawt chuan chu a an awr an tlang thei tho a ni. 'Pianphung hmêl chu si am that theih loh nah se nungchang chu a siam that theih a ni,' an ti thin. Nula fel leh tha nih te, la deh thiam leh thei nih te, khawsak tha nih te an ineih a nui ber a ni to.

Hlo thlawhbah tlangvâl nun an inlawm rawl in zo ih an fih chawk a'hin an lawmte chu lawtchhuahah a n hal chhuak te te a, an thuam'ai aw leh chawih te an phunh sak vek a, an tlangval lâwmte chu rualkin an kal tir, ngei ngei a ni. Hnathawh hunah pawh an tui nal ka a in a khat tawkin tui an sem reng a, mei zuk an duh hun awma an hriat apian in mei an sem reng hawk a. An thuih ang tawkin an duat hrâm hiam thin. Anhnah a wn lai a nih phei chuan an ma awh nge awn a an nuat chuan chhûn chawlh laian an lek sak vek a, an pnuih hawn sak nghal thin. Hawn hunah chuan an lâwmpate thlamhnaw zawng zawng leh anhna'n têl nen an phur vek a, an rit hâwng teuh zêl a, chu-in chung pawhin hlim em emin an lawmte

nên kawngah pawh hah rêng rêng hre l âwm takın an hâwng tlâng dıal dıal Inlâwmte chu an ınhâwnsan maı ngaı lo a rual têın engkım an tı tlâng thın lâwmte thawmhnaw chu lo bâl deuh se, sûk faı sak var a, a huh leh atûka hâk nghâl maı theıh tûrın an pho ro dıam. tet thui ngaı apıangte thuı tha dıamın an phur chhuak leh a nı Chutıang harsa a nıh sı chuan nula tân chuan lâ neıh a va hlâwk âwm lo vê ? kan tı maı âwm e A hlâwkna ve thung chu heı hı.

An tlangvâl lâwmte khân an hrath. ţumın an theıhtâwp an chhuah ve thung Nula nı hnıh thlo tûr hıala zau thlavh an tum tlat a, lo lam tul deuh va, lo hıal tur tân pawh a purra thlawh chhı theıh phah nân an hmang ve thung a Cnu chang a nı lo va, hmel ınduh bık ta an nı deuh ber thın a Chûngte chuan duh takte tâna thıl tıh rêng rêng chu hre awmah ngaı lovın an châk êm êm zâ thın Han ınlâwmho ngawt pawh kha t hlu ber pakhat chu a nı tawh a Nılen hnathawhho leh thıltıh apıang t'hho chu dı takte nên chuan a tluka thlâkhlelhawm awm chuang lo. Chu chang nı lovın zân.

an ban inkâwmho leh a, an han sawiho leh a, an hlim êm êm a, chu bâk sâwn chu a awm thei chuang lo a ni Nula ten zu an in tak tak ngai lova, mi dang hriatah an zai vak ngai lo Zu hmun, sa hmuna che thin leh zai thinte chu nuthlawi an ni thin

Chaw ei Chaw ei siam leh seng fel hi hmeichhe tum bawk a ni Chaw ei thleng siam thing Lanpui an tuk a, tha tak leh zâng-kawi takin, bial chui-in an siam a Thenkhat chu ke nei a ni a, thenkhat erawh chu ke nei kher lova siam a ni Thing deh nuam deuh, thlanvawng, angte hi thlêng atân chuan an tuk ber Chaw ei dawnin thlêngah chuan chaw an khawrh kual pap a, a laiah chaw-bawleh, khuhhriangin emaw khuhhriang kher lo, pawhin an suak mai a Chu chu kutin an zeu tawm ta mai thin a ni Antui erawh chu khuhhriang bawkin thlêng sirah an suak a, mai tianin an hâwp mai thin Chaw ei dân an inzirtir ngun hle Chaw mal thlauh tam te, mi dang hma ami chaw emaw, chaw-bawleh emaw ban te, mi dang hârlak taka thut te leh chaw ei rei bik te an duh loh zâwng tak a ni a, an fate rêng rêng ti lo turin an hap tlat a ni

Chaw eina hmanrua khuhhriang te, bel sawhthlêng te, chhinkhup te teng rêng bellei leh siak (tiau vut thap fai) chawhpawl den han an vua a Nu uai in chuan an vi thiam lo avangin a vaw thiamte an lo a, an hnathawh tûi ar thawh sak n an thin Bel vuak hi thil hau tak deuh mi ni An vuak zawh diam tawh hnuah pa an vanduai chuan an rawhraah tam tak puak keh leh vek thei a, uluk em e na tih ngai thin Hei hi hmeichhe hna bawk a avàngin hmeichhia a tihan na a êm ... ni Zu bêl leh Faue! bêl han pui mai en h vua chu hahthlak an ti ... Fian ... chuan mau an siam a, chu ... mipa ... na ni thung Khelawk te leh ... te paw mauva siam v k a ni ... pa phulrua, a la a ching awm, sawh pawh ... th pan hinan a n Thilraw awm ... hmu ah chuan Ra vn ... pawh th ... pan ch ... an lo vin an hmang mai bawk a Tui-um 'a' c mipa hna bawk a ni a ... a ... ra rikhu ... deih lo chuan tuium an ... mang lo thin

Kut hnathawk mi an nih avangin ni ti chaw vawi thum ... ngah ... chhurah leh zanria' an ei thin Hna thawl ti a chhi al tur apiang mah chaw an rawn ei hman dawn leh chi a

an fun chhuak a, an hna thawhna apiangah an ei mai a ni Mikhua' pawh thleng sela, an chawchhûn tûr an lum sak ziah thin Chaw eina hmunah mikhualin chhung lam an chuh ngai lo va Mei lum ainaah tak ngial pawh chhung lam chu neitu pa ber chan a ni Tumahin chhûng lamah an thut khalh ngai lo Chaw ei laia chaw bêl leh chaw hmeh bêl chan ta chu hmeichhia an ni a, nula awmnaah chuan nula tum a ni ber Chaw emaw an neih loh apiang sawi ngai lova khawrh sak zat zat tûr a ni Chutiang tih nach na hre lo chu mi nikhua lovah an ngai Sa hmeh tha erawh chuan chawhmeh bel chu pa ber chan a ni deuh ber thin

Chaw hmeh zawn pawh hmeichhe hna a ni ber a, mipa pawhin an zawnpui zeuh zeuh chang a awm Pa tam tak chuan chawhmeh zawn an uar ve hle a, rahse chawhmeh zawn uar tak chu pa thatchhe hna deuh a ni e, an ti thin Pa tling chawhmeh zawnna chu sa lam chi zawn a ni ber. Chawhmeh atân thlai hnah an ei tam êm êm a A tlakin emaw, a bain emaw, an siam ber a an an duh chhinga kanna tûr chuan an hawk vulh hriak an er thin a, chu chuan an kang ngai thin Mahse thil kan ei vak

Chawhlui kilhonaah rêng rêng a upa t in a bâr hna leh chhuan tirrahin an t hmasa tûr a ni lo. Lo bâr hmasak kh thawt thawt mai chu, mi vir, mi bengtlalo nikhua lo tak nihna a ni. Ram kaihona pawh upa te chu rit takin an kaltir ngai lo chhawk theih âwm apiang chhawk zelin zâng thei ang berin an kaltir zêl thin. Ka tluangah chuan a upa ber apiang hna hruaitir a, mi dang te chu an a hnungah zui diah diah a hawng pik leh tâwn n apiangah chuan tlangvâl thâwmngaite bawk kawng sat fai tûrin hma an hruai leh thung. Mahni thu thua engmah ti lovin upa'a thu a ngaichâng reng a ni. Chawfak chenin up ber thuah an dah. Upate thu thu zel a ngaihchân ni mah se, upate pawhin mahi thu thuin an titlang mai ngai bik lo va tlangvâlte râwnin, an rawt tlang dial dial ze a ni. Chutiang a thu innga'chang tal zia a tih avâng chuan an lungrual êm êm thin.

Ram kalnaah emaw mi lo intipaih ta sek a then chu zualko tûrin an tlân a, an zinga thenkhatten an lo bawihsawm a khaw chhûnga miten an lo hriat veleh an intihpalhna hmun lam panin a rang thei ang berin an tlân nghal vat zel a. Saruaka tlân mai chu mi tling lo deuh chauh lo chuan an ti ngai lo va, puan te,

chem te, an keng ngei tur a ni Puan chu, puak ngai emaw tuam ngai emaw an awm palhin a tul ngei dawn avangin a ni e Chem chu thil hen sah leh am ngai awm hun apianga sah n n a ni a Chawilan chu tupawn riltâma tamchhawl lo awm ti seli an lo intin nun nîn a ni Feh hawng tlu emaw, sam kal hawng tlai emaw lam ngai an awm tum pawhin an keng ngei tur a ni Ran kal hâwng tlai chu sa seh lo ni pain ta hlauh mah se, puan ch an, mipui lo kalten an hmuh hmun mawi tak 'eh fel ta'kin an lo tuam vek thin

Kawng engkiman tl wmneah chhuah thei tûi chuan taimak chang ni lovin, hnaisen te, chhei te, hrisel te, haivan te, a ngai kim biai a Sakeinn mi a seh ţumin, a iuang latute an hawn zawn hnuah pawh pa a'thi chuan mipui hnunga dâwl tur an ni e Zân j awh ni se, mi ruang zawn-tute hawn fai vek hnuan an hawng ve chauh thin H nang hi mi narîn ngai c i a ni lo Khaw khatah pawh sawi tur an tam teh chiam ngai mang lo

Sakah Sakan thei chu mi tin ngaihsan eh zah an ni Awlsam tak sa kah thaih na' changte awm mahse, ramhnuaia harsa tak leh hlauhawm tam tak tuar tlanga kah a ni ber a Chavangin mi huaisente leh taimate

Chaw ei lai chauh lo chuan chhûngk inhmuh khâwm kim an nei ngai lo Chhû kaw thu, inzilhna emaw, infakna emaw, hi thawh kawngro rêl emaw pawh chaw ei hian an sawi ber a Chung hunah pa chuan tlangvalte chuan an ngaihdan pawh sawi ve êm em lo Nulate erawh chu mai in chhûngah pawh nu leh pate tihlimtu an fo va, ngaihdan thil engkim, nulat tlang thu tih loh chu an sawi hreh lem lo Lawi kam tha leh mawi taka inbiak hi mahni chhûngah an ching mang lo va nupa l phei chu inbiak teh hluau chu thil zahthl berah an ngai a an inbe em em lo, a l theih lohvah pawh chhum deuh hmaka ni biak tûrah an ngai mai a ni Chuvâng nulât tlangvâl laia induh êm êmte pawh kl an inneih meuh chuan an induhna lan tihl a zahthlâk tawh thin avângin induh mang ang main an awm ta a, chuan chuan a kal thui hret hret a, inhmuh thim lehr hial pawh a lo thleng ta ţhin a ni

Chûngkuaah pawh, khawtlângah paw naupangte an ngai hniam êm êm mai a, r aia chung deuh chauhvah an dah a ni b mai "Naupang leh haite chu an piang leh z alâwm," an ti mai a, engah mah an ngai l

Upate zahna Mahni aia upate an zah êm n a. Ramhnuaia riahbâk sual nih hi pawhin thawk tam ber leh tlawmngai ber nih theun n tum a Khaw ên laia tih hman loh pawi n se, a tul phawt chuan zânah riahbuk ah ng awm te, hnah lâk te, tui chawi leh chawn n h zawn te hreh hlek lovin, châk zawk ang h im-in, miten an tih khalh hlauvin an ti thuai thuai thin Ramhnuaia riah taah chuan upate an duat êm êm a a upa ber phei chu hna hahthlâk an thawh tir phal ngai lo va, awm-hmun chet an tum tir mai a ni Zing thawh lam-ah chuan upate thawh hmaa chaw chhum hmin tawh an tum rân theuh va, chu bakah pawh thil tih tûr tul awm ap ang tih hmasak ber tum in an vir vat vat reng a ni Tlangvalte chu mi-te thawh khalh mai hlauvin an mu tha ngam ngai mang lo reng thin a ni Upa berin chaw te a lo chhum khalh hlauh chuan pawi an ti êm êm a, tling lo an inti êm êm thin Chu-tiang a tlangvâlte rilru tihnat chu an duh loh avangin upate chuan thawh lo h e hle mah se tlangvâlte thawh hmaa thawh khalh loh hram hrâm an tum ve bawk thin Hmun hlauhawmah phei chuan zawlkhuaa thing tuah tlanvar zak te a ngai a, chutiang hunah pawh chuan thing chhawm nungtu nih zel an tum theuh bawk thin

vak chu mi intivei nihnaah an ngai ching mang lo Saum erawh chu an hle mai Sawhah te, baiah te an telh tituitu ber a ni Chutiang an ei khil râwp huam huamin an inhiia an ei beiah an hmang

(3) **Naupangte** Mipa naupangte chhûngkuaah engmah thawh tak tak an lo Thingnawi fawm hi an hnathawh b ni a Mitthi awm chingin khuakhurn pû atân an hmang ve a Tin, khaw ch'n ah se chhun tûr an awm tumin se hrui c atân tlangvâlten an kaihruai ve bawk a T thiap vêng tûrin an hmang bawk a sahuai tlâk laiin tlangvâlhovin zânah darir te, darkhuang te, khuang te vuain dai a thin Tlangvâlte hnung an zui theih anga zui tih mai loh chu in chhungah ch' bâwkna an awm lo

Hmeichhe naupangte erawh chu chhû kaw khai dingtu an ni ve thuai mai An n an ṭanpui nasa êm êm a ni Nau awm rawngbawl te, tui chawi leh thing phurh chenin an naupan têt atangin an nute an thuai a ni Naupang tê an nih atangin chhûng khawsakah an ṭangkai êm êm a thil zir rêng rêng pawh a danglam bik baw

inkhualtelemnaah pawh buh ta'ui te, nau-ng ... n'kawl te, chaw chhum tu pu an tih ... ngkim an rawn zir zêl thin An nute ... dân ang apiang khan an rawn ti chho ... l a. Nau awm lem an zirte pawhin an ute ... ân dân ang apiangin an rawn ti chhuak e zêl a Nu ân thiam deuh leh an che deuh ite chuan ân dân pawh an thiam deuh nge ... Nu zaidam deuh tate chuan zaidam n rawn zir ve a, inkhualtelemah hian chhung-a ... hêt dan a lemin an rawn chang a, an h ... ngkaw nun an rawn tarlang chiang le ... hin

... Chhungkaw Nun Chhûng khata pa ber ... thuneitu, hnathawh kawngro rel feltu leh ... ber a ni Nu ber erawh chu an pi ... êl tipuithirg tura tanpuitu a ni Tlangvâlte ... mahni inah awm an nei n ai ... h lo va, chaw ei chhûng chauh ... hmuh tur an awm thin Zanriah ... hama an lên chhuah har deuh chuan, ... puı neih a ngên ta a nih hi, a leng chhuak ... lo êm mai," an ti mai si Mahni in ... hûngah chuan titi pawh an titi ve bawih ... vrh ngai lo Nu leh pate pawhin tawng-... m thlum taka inbiak ain vin deuh leh bak ... uh hlul a inbiak hi dân tûr emaw an ti ... awk a ni.

tih mi a ni A hnuaia sawi sate hi an kim phei chuan ram lama thangchhuah ni a Thih hnuah pawh kawng tluana tihbuai leh khawih buai hlek lova Pi thleng mai tur an ni Pialtialah pawh tl hah ngai tawh lovin faisa ngata châwn hrai an ni dâwn a ni.

Chung sa kah turte chu Sakhi, Sava Sazuk, Sele, Sanghal, Muvanlai leh Ruln an ni

Sakhi Hei hi a hmasa bera kah chi an vannei tluan chhuak dawn ngeiin an r tlat a. Aih tlak ni pawhin an hria a Ai pual ngatin Sakhi zu an siam thin Chu chu sakhi la kap ve lote chuan an inpha lo. Ram lama thang chhuah tûr chu a chunga sa kah tûr kan sawi zawng zawn khi an âi kim vek tûr a ni Mi chhe dei aihna leh mi tha deuh aihna chu a inche kher lo Lalin siala a aih laiin mi chhe dei chuan vawkpa pawhin ai sela a pavi chuan lo, intluk thovah ngaih a ni Sakhi aia tling tla tawh chu sakhi zu an zûk tum apiangin an bâng thei lo A hmasa ber atân an ke zêl a ni.

Savawm . Hei hi sa hlauhawm tak, kah lawk tlawk theih loh chi a ni a, a chunga sa kan sawite khi miin a kah kim tawh si a, savawr

thauh a la bak a nih chuan *Zampui* a kahin savawm aiah an chhiar sak thei.

Sa rêng rêng an kaha a lo kalna hnu lam hawia a tlûk chuan an duh lo. Thil thiang lo deuhvah an ngai a, chuvang chuan thawina ang deuhvin an ti bawk ṭhin. Sele kah ṭum phei chuan tih makmawh a ni Chu inthawina hming chu "Arhnuaichhiah" an ti a. Arin an thawi ṭhin

Chuti taka sa kâp thei an ngaihsân avâng chuan nu leh paten mipa fa lo piang tawh phawt chu *mi huaisen ral that tur leh sai kap turin* an duhsak ziah thin Hei hi nau chhar-hu apiangin an phuh chhuak ber a. Chutiang an lo nih theih chuan mite khûm an lo ni dâwn a, khawlah pawh mite duhsak leh chhuanvawr an lo tling dawn ta tihna a ni. A ropui êm êm rêng a ni.

Sa kaptu chan Sa kâptu chu sa chunga ariam thlâk hmasatu ber apiang chu, chu sa thu an tihhlum chuan a kâptu an ni. A enkir nân hetiang hian han sawi ila - Feh kawngah mi tam tak an kal khâwm duah duah laiin rin loh tak maiin sazuk a lo tlan chhuak thut mai a Mi tam tak chu an ṭe tuar hlawm mai a Mi pakhat a rawn chil

palh hlauva tlânchhe tûr chuan a chem kei tlanchhiat paha vai chuan Sazuk hmai a at palh hlauh va Tichuan sazuk chu kaw dung zuiin a tlân zêl a A tawpah mi pakl silai kengin a lo kap let ta vp mai a Cn tah chuan sazuk kâptu chu Chema lo vai tu kha a ni a, silaia lo kâp hlumtu k erawh chu a bawp man ngai tûr a ni

Sahlauhawm Sai leh Ramsialahte chu chutiang chu an hmang ve lo A kâp tlu chi tu kha a ni, a thawh leh chuan a kahah hauh thei tawh lo Ramchhuah honiah a thian pakhatin sai lo kâp ta sela, an kah hlu pui mai ngai lo A kâptu nih an châk theu si a, a thawh leh nghakin an thlir thapa, kâpt i khân erawh chu kah hlum nghâl tum a theihtâwp a chhuah a tul a ni A thaw leh hlauh chuan a kah a ni tawh lo vang mi dang tupawh a kâptlu leh tihhlum ngh apiang khân a kâptu chan an chang mai dâw a ni Hetih laiah h an chuan an inpui du ngai mang lo Tleirawl deuhte kah a nih ph chuan upa deuhte khân Thangchhuah nân manawhna riau an neih phei chuan "Vang chi hun i la ngah hi," tiin an pual sak mai th n

Sa bawp mantu Pasalthaten sa an kahin an kâp hlum nghâl kher ngai lo va A chân

phei chuan rei tak a hliam ìm nga ... awm thin Chuti a nih chuan a tihhmmpuim kha a bawp mantu a ni Kah hlum sa a r h chuanin a va hmu hmasatu apiang ... mantu an ni leh mai Sa bawp ... n a bawp phawh hlawk a chang ... va a sa tha lai engemaw zât an hleh th... hnu a chang chauh a ni Sa hian thamah chuan a la hlawk em em tho mai Sa bawp mantu chu mi pahnih an ni thin Sa lu lawmna a tân sa kaptu inah zu bel an pu ngei tura ngaih an ni

Sa ril sutu Sa bawp mantu hi chanvo tha ber changa ngaih a ni a Chu mi dawtu chu sa ril sutu a ni Hei hian chuan kawngra a su êm êm lo Sa kaptuin a duhsak apiang kha a sawm mai a, chungte chuan sa ril chu an buaipui a, a kaptu nen an insem thing a ni Sa bawp mantu ai chuan an tam thei deuh Hengho pawh hian sa lu lawm zânah chuan zu an pu ve ngei tûr a ni

Sa chantute Ram hla deuh a nih chuan ... chan turin an auh khâwm phak apiang, sa pan deuhan chuan, an au khâwm a Auh khawm tûr an awm chuan lêm loh chuan a kâptu leh a thuihruaiten an chan mai a ni Dai hnai deuhah crawh chuan a kâptu a

thilphal deuh phei chuan nunauvin an tha\ duah ṭhin A kâptu thil phal leh phal lota th, kal ber. A sâwm lohte kal ve ngawt chu t zahthlâk a ni a, mahse miten a zâr zo se sa kâptu tam berin an duh th n avangin (hnatah chuan mi an tam thei hle Chu ı hmuna kal tawh phawt chu puak lai pawh se chanvo an neihtir vek a ni Sachhiah a bawp mantu chan tûr te, a ril leh a ka\ chhûng te an dah kim vek hnuah leh sa kâ tu chan tûr an dah fel hnuah, sa chantu chuan a la bang zawng zawng chan saw chu, chu mi hmuna mihring awm zawng zawn zâtin an sem ta thin a ni. Chanvo dang nei tawhte pawh kha an la tel tho

Sa kâptu chuan a lû, a ngum leh a ır chang tûr a ni Hei hi a kâptu chanvo atâ dah ziah a ni. Sa kâptu inah zanah chua sa lû an khel a, an chhûma, ruai en theh ‹ Sa lû sa ei tûr chuan upa deuhte lo chu kɛ mai mai tûrah an ngai lo. Sâwm m hse ‹ duh bawk hek lo A upa deuh chaw hl kilte chuan an kham pahin, "A kham chu k la kham lo va, ka puar ta êm mai, khaw n ka han tho tawh teh ang, a lian tha tha k la nghâk leh zâwk ang e," ti n an ihawhsa ṭhin a ni.

Zânah chuan thian thaten sa lu chu an a, zu lah a tam thei ang berin an rawn khawm sauh sauh va A neituten zu an theih ang tâwk an thawh bawk a Tlaiakin an zai khâwm thin

Chutia ruai theh a ngaih ziah avang chuan kumtawh deuh chhungten sa an lah zan chuan an lawnkaw pah hle tawk thin the ra chang ni lovin, sa kâp tûr chuan hlo hman lo khawpa vah chhuah a ngai a, a phei chuan zân tam fe riaka thawh chhuah ngai si a, hra an thawk hman mang ngai Thawkzo chhûngkaw th mi tak chu Sa kah tûr zawn hi iam-hnu ai pik pui vah vah a ngaih avângin an lo hah a, hlo lam nga hsak a tul hle tho si phei an hah lutuk a, an hriseinna pawhin a lo hle

THIL HLAUHAWMA NGAIHTE

Huai Hei hi mihring pianphung hmêl pu hring aia danglam si, han hmuh mai a rapthlak tak si a ni Thing lian pui lung lian tak tak te, sih te, khâm ngchhe tak te, pûk thûk tak te leh ngaw pui pui te hian huai nei vekin an fing g rau rauvah pawh huai nei chi deuh chu

âwma sawı a nı Bung thıng hı a len êm vâng a nı maı theı, huaı neı ngeı an dah tlat a A buk a tawı mawı ᴗn thın sı avângın thlânah te phun duh ch u neı a Chutıh hunah chuan mı ang pha ı lo sa leh â leh chuang tûr awm tawh l phuntır thın a nı Mı pangngaıın an ı chuanın bûng huaıın a tı-â maı ang tı hlauh vâng a nı

2 **Phung** Phung hı thıl huaı dang aıa zâwk puı leh danglam deuh tak maı, hl awm tak nıa rın a nı. Mıın a thıl hmuh lıan puı len râpthlâk taka a hmuh, a nı fıah chıan leh sı lote chu Phung ngeıah a tlat zêl a Chuvâng chuan phûng hmu s tûr an tam hle maı.

3. **Thlarau** Mıhrıngın thlarau neı ngeıın rıng tlat a, a thlarau pawh amah a nı n tıh hrıat theıh sı, mahse danglam deuh hl lang leh râpthlak tak, a châng chuan dar lamna reng hrıat mang loh nıın an rıng a Mı a thıh veleh a thlarau chu rıh dılah kalın an rıng a. Mıtthi khua chu va thle nghal maı lovın, hrınglang tlâng atangın khawvêl an chhuahsan hnu hı an thlır va vawng ṭhın a. an lunglêng an tap an tap thı Tıchhan an chênna in leh lote an fang vêl thıl theıhnghılh an neıh leh an chhûng

numpangahte an chah leh a, an vâk an vâk thin Chuvang chuan an chhûngten an pualin thil engkim an la chhiah zêl a Thenkhatte phei chuan an chawei ṭhutna hmun pawh an la zauh âwl reng a ni. Nakinah chuan Hawilo pâr an thliak a, lungloh tui an han in ta a, chutah zet chuan khawvêl lam hawi hlek lo vin an liam thei ta a ni. Tichuan mitthi khuaah kal hmasate nên an chengho ta

Nausênte chuan chu mitthi kawng chu zuitur an hriat loh chuan an bo anga an thleng zo lo vang tih an hlau nasa hle mai Artui an ken erawh chuan chu artui chu a lum biang biang zêl ang a, chu chu zui zelin mitthi khua a hruai thleng dâwn nia ngaih a ni. Chuvâng chuan nausên an thih phawt chuan an phûm hmain an laina hnaiten artui an lo chhûm a, a lu kiangah an dah ziah a. Chu chuan an ngaih a titha tak tak thin

Rante pawhin thlarau an nei niin an ring tlak. Mi an thihin a nei zo deuhte chuan ran an talh nghâl ṭhin. Chu chu *Thlaichhiahna* an ti a A awmzia tak chu mitthi khân mitthi khuaah pawh a hawn ve atân an tih a ni. Mahse ran thlarau chu an hlau ngai lo va mitthi thlarau erawh chu nasa takin an hlau thung a ni.

4. **Chhawihfa** Hei hi arsi lian pui, le lawka hniam têa thlawk zuai zuai, reh ang hi a ni A thlawh chhuah ta apiangah ruang a chhuak duh nun an a chhuah châng̣in an ngaih a tha lo a

5. **Leiruang tuam** Lei ruang tuam ch hnuaiah mual khang zâwngin lei sen pâwng deuhvin, hnim pawh ṭo si lov n aia sei zâwk tûr a awm ve th n a Chu thlân a an em avângin chu ia ig lo va n chhûng atang chuan ruang chhuak ngeiin an ring tla a, in nei ngim lo.

6. **Zawng lu ro** An lo neih turah zâwi lu ro an himuh hlauh chuan, an lo nei chu, a chanve lai pawh vât tawh mah si chhuahsan lẹh mai a ni An neih lu'h a an in chhung itangin ruang chhuak ngei ring a, an hlau êm êm a ni

7. **Khawhring** Hei hi thlarau ang de hmuh theih si loh, ramhuai lam chi, vir êm mai, mi ẹi chhiat dêr pawh tih lo nii ngai. Mihring kawchhûngah lûtin awmh a khuar a, a awmh nun khuarna chuan hrẹ chuang lêm lo. A vir êm avângin hlauh tlawn a. Ramhnuaia chaw an pawhin khawhring an thiar hmasak zet

huan an bâr mai ngam ngai lo An ei hma-Khia tlai" tiin chaw tiem tîl an thin mai thin.

Nula hmel thi deuh ka v chhin... hu huar duh deuh ni âwm tak a ... Khaw-ring pala an puh chu nula vantl ing tak an i zâla hriat a ni Khawhring pala an hriat âa chi, mi tuemaw a pum a lo nat vikin, khawhring nia a i rin chuan a ci hûnokhaten, Tuinge i nih?" tiin an zâwt a Dan lo huan. "Chu mi kha mi chu ka ni," tin tu-... hming kha a rawn sawi chhuak ta tiin ... Chutia a han sawi chhuah veleh chuan a ... ng rawn lam ch'uah kha khawhring nai ... n puh ta thin a ni Tin, mihring hming ... wn lam ch'uah ve leh kl an, "Engnge i ..." tiin an zâwt nghal bawk a Anin vawk ..., âr emaw a duh a rawn sawi chhuah ... g kha, a kawchhûnga khawhring n a rawn a...r niin an ring tlat a Chu ngei chuan ...awi a, a dam nghal ta mai thin a Chu ...eakhin nân hmangin, "Khawhring thawi ...hu ..," tiin thil dam nghal hlauhvah ...n hmang thin a ni.

Khawhring pai khawngaihthlakzia hi tiem ...an sawi leh lawk ila. An mahniin engmah ...e lo mah se, miin an tenin an hlau em ...a A kawchhunga khawhring khan a ei

ve mai ang tih hlauh leh kai ve hlauh miten an kâwm duh ngai lo va, nupui pawh an leihnawng a, kawng engkii thinhrik vek a ni Khaw chhûnga a atân pawh an duh lo va, an khawnga hle.

An khawhring paiin an khaw lal ch zinga mi tuemaw a ei hlauh phei chuan chhûng atanga hnawhchhuah chu a ni a ni mai. Thu dik ngei tih hriat chinah thlâm chhûnga hal khunga thite, leilawn tak atanga tuia nam thlâk tâk avânga an awm. Lalin khua leh tui atan pawl duh hek lo.

Hei hi tûn lai ngaihdan chuanin tlan ten nupuia an neih phak loh an awh site hming chhiat nân leh tibleihnawn nan an berin an ring. Chutianga ti duh mi chu sual tak chu an ni.

8. **Thlahrang** Mihring hi kan thihin thlarau a kalna tur, mitthi khuaah a nghal mai lo va, khawvelah hian hun ei emawti chhûng a la vâk a la vâk niin hria a Thenkhat thlarau chu hmuh theil a inlar a, thenkhat erawh chu hmuh theih loh, thâwm emaw, âw emaw chauh hri theih sia inlârte an ni. Chutia mi thlarau n

an hriat leh hmuh chu an hlau êm êm mai a, an thil hmuhsual pawh ni se, fiah leh ngam tawh chuang lovin thlahrâng niah an puhin an sawi tawh mai thin a ni A chang chuan mi thu tha lai rawn khawiha ai ta vak vak pawh an awm. Dân narânin heng thil hi khawhar riahpui te hriat a ni ber thin Thlahrâng an tih tam tak chu hetiang huna intimaka, mak taka lo che duh an awm thin vang a ni. Sazu thâwm pawh zânah chuan a lo ring hle a, thlahrângah bawk an puh leh mai Fiah ngam tûra an ruat loh vanga chumah ni si lo, an hlauh êm êm a tam mai.

9. Thla-ai Thlaphâng tak, chhan ngai êm êm aw, mihring âw ni ngei si, an hre thin ai. Chu chu ramhuaiin emaw, an thla kha man a hruai tuma a kaih luih niin an ring a ni. Chutia a lâk bo chuanin mihring kha a thi ngei dawn a ni. Chuvangin mi huaisen chuan chutiang an hriat chuan "Thlaphâng reng rêng suh, kha keimah ka lo kal e," tia [illegible]ng chhâlin an aw hriatna lam panin an [illegible]an chhuak thin Chutiang hriate chuan, [illegible] mi kha mi ngei chu a ni tih pawh an [illegible] thei bawk a ni A châng chuan an chhan [illegible]huak a, chhantu an awm loh chuan, chu [illegible] neitu chu a lo dam lo va, a thi nghal [illegible] ṭhin nun an hrira.

10 Tualsumsu Hei hi thil awm zen a chậng chauhva awm nun a lang thlarau hnathawh bawk a ni Zânah t an chhipin an sû a, rulpui-lu-din ar hian an su a ni awm e An thlarauvir tianga a tih chu thenkhatte chuan an thenkhat erawh chuan an hre lêm l chhip a na thûm mai a," te erawh ch âwm e Chutianga awm chu thil vandu tak chang ni lovin thihna hial paw an ngai

11. Zun hin dawt He thil hi mak ta! Mizo chu luhkaah zunram an thiar Chung zun hin chu zanah mihringin a dâwt ta mai thin nia sawi a ni He tl sawi fo ni mah se, chiangkuang deuh han sawi tur hmuh fuh a l arsa hle inai

RAN VULHTE

1. **Sial:** Hei hi Mizo ran vulh pui ber a Burma lam atanga an rawn chhawm zêl n lang ber a, sum pui bera hman a ni Inn naah manah an hmang a, leichawiah p an chawitir sang ber atân an hmang Hn chhe hming chhiat man pawh *Sial* a ni mipa hming chhiat man erawh cau *Darkhu*

ni thung Tupawh sial vulh cha mi hausa ni mai a Se chhun tamah an incl na a bawk a, se vulh chu thil hlawk tak a ni Khuangchawi thei meuh khawpa se chhun tam phei chu mizo ropuina tâwp thleng an nia, a sa pawh mi tinin an ei duh a ni A hnute eiawh chu an sawr ngai lo

Bawng Bawng hi Mizo ranvulh pangngai reng ni lovin, vai lo len hnua Nepalho vulh atanga an hriat leh an vulh ve tak niin a lang A hming pawh, vaiin "Bail" an tih, mizovin an lam pai tâk a *Bawng* an tih tak mai niin a lang Sial a an leuh avangin a tirah chuan *bawng* an ti thin An hnawh dan pawh vai angin ja, ja, an ti a A koh danah pawh tihdân bawk lâin 'a' 'a,' tiin an ko thin A sa leh hnute chu hmeichhe ei mah a ni ngai lo va Mipa chauhvin an ei thin

Vawk Vawk hi chhûng tin vulh a ni chhung khat laina zawn nan 'hil pawimawh a kawngro su tak a ni Tupawhin man an chuan, an nan eina emaw mahni farnu sal neite emaw chu vawk talnin vawi hnih hat tal chu a dâr an pe ngei ngei thin. Farnu hei chu hmaih chi an ni lo. Chu lovah thawi nan vawk an hmang nasa hle

Chawhmeh tuituah nân, saum-sahriakah a
an hmang Mizo nun dânah chuan
sahriak nei lo chu an ro vawng vawng zêl
Lua thih atân a thau an hmang ber M
a sa an ei duh Sakhaw biak nana
ber pakhat a ni

4 Kel Hei hi eng hun lai atanga mi
vulh tan nge tih chu hriat a harsa hle
hmeichhiain an ei duh ngai lo va, chu
chuan mizo vulh thin pangngai rêng chu
a rin theih loh Intha vi uan an hmang
hle tih mai loh phei chu kawngro sutna
a nei lo A hnute an ei ngai lo

5. Ui Hei pawh hi inthawi nân an hn
nasa hle Chhangchhe deuhvin nau ek
fai atan an mamawh êm êm avângin an
duh bik a Hnawmhnawk thian faitu a'â
ṭangkai êm êm A sa chu hmeichhe ei
ah an ngai lo va Kawngro sutna dan
nei lêm lo

6. Ar Hei hi thil têna ute a ni a F
chhiar ve theih pawh a ni mang lo Chh
tinin an vulh ṭheuh va, inthawi nân an h n
nasa êm êm Thenrual ṭha induhsak
chawhmeh siam chawp mai theih a lo ni b
a, leklam ber a ni fo. Inneihhaah man (
zawng zawng leh pasal nei tûr nu leh pa
pasal nei tûr chu lawi nân an hmang bav

Artui erawh chu puitlingin an ei tam em em lo Nangrang chanpual deuhva ngaih a ni a, tlai pangin an ei ber Chhawnghnawh tumin chhum hmin saa inbarh atân an leklam hle mai. Thil nêp tak anga ngaih ni mah sela, artui inchhum chu induhsakna sang takah ngaih a ni thung si.

ZU

Mizo zingah zu hi rual kawm nana leklam bera hmangin induhsakna sang ber pawhat a ni fo Khual khuaa mi, thian tha rawn tlawh awm tumin zu zûk ngei tûrah ngaih a ni Tual khatah pawh inneite, sa kaphte, leh lawmpui tûr awm apiang lawmpui nân zu an nu lût thin Chhiat tawk an awm pawhin tuarpui nân zu bawk a i hmang Chhiti taka thil tlânglâwn leh leklam ni mah se, mineichhia leh tlangvâlte chuan zu an rui mawmai ngai lo va, zahpuiawm takin an awm phawt ngai hek lo. Patling leh upa lamte erawh chuan an rui bingbilet der fo mai a Khaw khat pawng leh biakrâwn tling khawpte chuan nikhaw hre lo khawpa ruih an duh ngai rêng rêng lo

Khaw khata rui bingbilet dêr fo thin pa chu, dân narân a pa nikhua lo tak leh biakrâwn tling lova ngaih an ni deuh Chutiang

mi chu nupui fanaute velh leh tihbuai hi
mi an ni deuh zêl mai a. Zu hian mi a
tibuai hle thin tih chu a lang chiang hle
Zu chi hrang hiang a awm a, heng
an ni ber.

1. **Zufang** Hei hi buhban chhum hmin
a sak a ni. Mahni in chhunga in ral mai
chi, hmun danga put chhuah ve loh
a ni A thlum a nêm a, ruih a har bik
zu tak ta'kah pawh chhiar a ni meuh
Tun laia thingpui kan hman ang deuh h
ram kal ch'hâwlhalin, chaw nên chawmin
hâwp a, sâwr pawh sâwr lovin a fe nên
bar zo vek zêl a ni Nute leh naupai
pawhin mahni inah an hawp ve zêl thin

2 **Zupui** Hei hi zu-ah chuan a pui d
ber a ni A hming pawh a chawi zo
Thil tih pui deuh tak taka put leh zûk mi
ni ber Se chhun, khuangchawi nite leh
puiah te an inho ber thin A sâwngbawl
dân pawh a dang deuh hlek a ni Chutia
zupui atân chuan a hranpa ngatin buh
dêng a, chu mi dêng tûr chuan nula
tlangvâlte an sâwm khâwm a, chutia a hia
pa ngata den a nih avâng chuan, *'hranden*
an ti bawk. Chumi dengho in atan chu
duhsakna atân zu chu an dah hrang thin

chu chu *sumdeng zu* an ti thung Buh hi a hmanpa ngatin chip takin an dêng a, a vai pawh thap fai chuang lovin zu a an an bilh ta a. A bilhna tur pawhin bel lian tawk tak a ngai bawk a Chutiang bel lianpuiah chuan a lo ihlum hunah chuan an leih chiah ta a Phunthli vuahin an infawh chhâwk mai chang a awm a A chang chuan dawnkâwnin an siak chhuak hmasa zet a, chutia an siak chhuah sa chu mau no emaw, seki-in emaw an sem leh ta ṭhin a ni No lian bik, NO PUI an siam a, chu chu mi an duhsak bîkte an pe thin Chutiang chuan a semtuin a ṭhu khawmho zingah khan a sem kual zêl a Mahni chanâi chu an duh chuan mi dangte an leh bawk thin A leha te khân chuan an chanpual a lo thlen veleh khan an dawng leh ta a, midangte ai chuan an chang zing ta deuh thin a ni Chutianga in leh chu thian dangte tan chuan a hnawksak deuh hle Lal an challang ber zêl a, chumi bâk-ah chuan an zu inchhan athuin midangte chu an challang leh chauh ṭh'n Thangchhuah pa erawhchu eng lai mahain an dinhmun a hmam tak tak ngai lo.

Tin zu Hei hi buhfai chhum hmin, zu-a ... leh a ni Ṭhian ṭha inhmuh khawm chang

leh thenawm khawvêng cnhiat ni that n tâwk chauh a lo ni bawk a, a lâr hle mai duh chang pawhin lei mai theih tû awm thei reng a, a man pawh a lo tlem bawk si a, chelek takah an hmang

Rakzu Rakzu hi a thlawr vel a lo bawk a, an chîng êm êm lo An zu sa tlâk mang lohva lo chhe ta te erawh ci thlawr a, a lo intlak leh theihna a nih a in, chutiang hunah chuan an ti deuh Amah hi a chak êm êm a, mi naian chuan in fo mi pawh a ni hek lo

Mizo pi-pute chuan an thil tihpui apianga h zu a tel zel avângin mi tinin, ni in atan chang ni lo, a tul huna pui theih tur, an ining ru deuh reng hlawm Zu tur denah hmuichhia an hah êm êm chhun khuangchawina tur erawh chu ma tlin mi a nih loh avangin nula tlangval ruai mai

AWM NI KHAM HUN

Mizovin khawtlanga awm ni an khai thinte chu hengte hi an ni ber —

(1) Mitthi (puitling) awmin
(2) Kawngpui siam ţumin
(3) Sechhun-khuangchawi awmin.
(4) Mitthi rawp lâm an awmin.

Mitthi râwp lâm hi thangchhuah nen a ul avangin ran talhin an hmang. He mi an iman dawn hian sa chhumna tur nula leh tlangvalin thing hring an lo zâr ro lâwk a, hu chu "Sa thing zar" an ti Nula leh tlangval vêkin zû tûr buh an dèng teuh bawk a Chung nula leh tlangval an chhawr hahte tan chuan a hranpa ngatin zu an sak sak a, mitthi râwp lam ni chuan an in tlâng thin Mitthi chhûngte chuan an chhûngte tan tawh zawng zawng lim hlumin an din theuh va Chung mite cheina tuia puan dangda taka an lo tah lawk chuan kawr hâk tirin, puan an sintirin an chei a Chutianga an fa duh tak thi tawhte lim an han chei malh malh lai chuan nute chu an lung a chhe thei em em a, an tap an tap ţhin a ni

A nî tûr a lo thlen chuan pa hovin hlang an siam a, chu hlangah chuan milim zawng zawng chu an dintîr vek a A lai takah chuan '*Thlakpa*' (anmahni siamtu an a angaih) an din tîr bawk a. Chupa chu fafu an awrhtir bawk a Tichuan hlang chu kawtlaiah an zâwn chhuak a. Nakin deuhah an zawn lût a A tûkah chuan an tlmat lh leh tawh thin a ni.

Hemi nî hian Vawkpui, Vawkpa, hmawr hawng talh a ngai a ni

(5) **Kut nun** Kût hi pathum an i
(i) **Chapchar kut** A hn hian Chapchar awllen laiin an hmau A thei pain a thlengtu ang deuhvin an talh a Zu an inkhawm a Tlaiah kuah kualin khawlaiah an châi ch thin a Chutah chuan zu an intul bawk a ni

(ii) **Mim kut** Hei hi chu thlai t awm hun si, pawhchhiat hun laia hma Mitthi pual a nih avangin mitthite an thin.

(iii) **Pawl kut** He kût hi chu Pa hnua neih a ni a. Buh an thar tur a chu an seng zovin an chil zo diam ta E: leh bar kawngah pawh an hniaughn tak a ni bawk a, an hlim thei ngawt "Hlimna kût" tih mai tur khawp a ni pang pual deuh a nih avangin naupang a nghahhlelhawm zual bik Kût nî atâi tinin kût sa an zawng theuh va. Kût n an ei vek thin. Tlaiah chuan sa leh hmunsa thlêngin an chawi chhuak a, chhuâhah chhawng an hnawt a, an n nuai nuai ţhin a ni.

MIZAWN

Fehnaah emaw, ram kalnaa'ı emaw, mi intipalli emaw, damlo vin emaw lo awm ta sela, mahni in pan thei lo khawp a nih chuan zâwn haw tûr a ni a Mipa awm reinchang apiangin an zawn haw tûr a ni Zawn thei khawp an awm loh chuan remchang lin a p'ang an punkhâwm mai tur a ni

Khualpang zinnaah mahnia kal thei lo hawp a lo damlo se a a dan lohna khua chuan an khaw ram thlengin an zawn ang a an va pek tûr khua khan an ram chinah lo va hmuak in an lo zawn chhawk ngei ngei tûr a ni

Chuvangin damlo zâwntu khuain an va pek tur khuate hnenah va hrilh lawk hma a tûr zualko an tîr thin.

Mizawn Inchuh Khual khuaa thi an awmin an in ti len tûrin zawn a lo ngai ta a Chutah chuan a zâwntu khua leh a lo la chhawngtu khua kha an in chuh ta vak thin a. Chu chu "Mizawn inchuh" an ti Damlo zâwn tum chuan tihnat zual a hlauhawm avangin an inchuh duh ngai lo Inchuh an tum tlat pawhin damlo chhûngten chuh lo tûrin an ngen thin. An ngen theih nga ng lo pawhin damlo chu an dah chhuak a, hmang ruak chauh an inchuh mai a ni.

Mitthi zâwn tûr a awm tum erav khaw incho tâwk an nih phawt chua ko an tir hmasa tc tê a, ramii ah, n c lam ve ve atangin an in ep tuar a zàwn lam khân a chak deuh deuh pa vel, tuma chhuhsak loh tawp tura hlâr an thlang chhuak sauh sauh va, mi zawng zawng chu hlang rawn put tur chuhtute lo theh kian zat zat tumin a ring thap mai a

Lehlamho pawhin mizâwn chu va saka zawn tumin an inrem fel thap b Tichuan kutbêngin an haw haw tawn mai a Chutih lai tak chuan tlangvâl c vawr deuhte chu, zauthauvin an a' hlê thei tawh ngai lo va, tleirawl erawh chu an zam nasa tawh mai th

Nakinah chuan ava hmuaktu lam tha takin, "In rawn zawn thui tawh kan lo la ve tawh ang e, min kirsan rawh u le," an han ti a. Lehlamin p êmin, "Kan la zâwn rei hlei nêm, hah kan la hah bawk hek lo, kan la zâwn ang chu le," an lo ti ve hlauh si a chhâwk tumtute khan "Ni tawh lo ve, zâwn ve tawh ang e," tih leh hlâng p

u chhuhsak an tum ta a Annin lo pe phal ıı lovin ramri pêl rawka kalpui an tum a hlamin an phal si lova, an in nawr ta lam a Hlâng rawn bâwr tur apiang kha wng thlangah an in theh thla tawn zêl a awng thlangah mipui nâwl pui chu an liam la duak zêl a Mahse tûmah mimal inchai l rei an awm ngai lo Hlâng kha lehlamin lo pu daih mai ang tih hlauvin put tu nin pan leh zel a Chu chu midangin an lo leh thin a ni. An inbawh leh pawhin rei têah an inthawhsan leh thuai thin.

Chutiang rêng rênga rei fê an inbeih hnu uan an upa'en, "Khai le, a tâwk tawh e, ang tawh rawh u, i inpe tha tawh ang u," hia ti a Upa thu chu awiin an bâng ta un a ni Mizâwn inchuh dâwn tum chuan r chhia leh naupang lutuk tih loh chu an phut chhuak dap thin

In buanah an incho leh a, an inbuan awhah chuan a tâwk tawhah ngaiin an inpe ha chauh a ni Chawhma chu a awh ngei gei thin Mizâwn inchuh tum hian chuan uang zuite mitthi chhungte an khawngaih-hlak thei khawp mai Mitthi ruang lainat-ia têên, in lam thlen thuai thuai duha hlelh nâk alaia rei tak han khaw tâng leh ai chhian rilru a tihrehawm êm êm a ni.

THANG

Mizo hi sa ei thian loh reng reng mi an ni Mi malin a ei duh loh za ten zawng a neih chuan a ei lo mai a tiang kawngah chuan ei ngai loh dah chi a tam mai

Sa ei theih nân ram sa leh sa za ti na chi hrang hrang an nei a Chungte 1. **Thangpui** Sakhi achin chunglam nân a ni Sathang an ti ber A valh thangtung zai herh khâwm an hmang hruipui a ân chuan ramhrui emaw ch mai lo tir chi an hmang thin An s tum a len leh an heih khâwm tam mai khi thang leh Sazuk thang chu a inlen nasa hle a ni A kam dan chu leiah a phih'n lenn an thap leh a, a kea âwk ngul neiin an kam ţhin

Thang tenau

1 **Sahdal** A valh atân thangtung zai zai thum heih khâwm bawk an hmang a hrui pui atan erawh ch an vai a hrua hmang thung Kûrkum neiin a ngh âwk tûrin, ngul neir an kam a Hei hi va leia tla chi Vanrit te, Ramâr te, Varung awh nân a ni ber A dai pawh an theu t 2. **Beai** Hei hi sahdal a âwk chi bawk nâra kam a ni Chuk pera a nghawnga

tur chi a ni a A dawhah a duhzawng tak '*Sentei*' an zep a A dai theu a ngai ve lo

(3) **Mangkhawng** Hei hi sava te thehleite delh nan thing tlawn lian deuh a hmawr leh lam khai kângin an kam a, a dai an theu thin Hetianga delh chu a sa pawh a tuihnai lo deuh bik n a lang

(4) **Thang chep** He thang hi thchlei leh sazu awh nan kam a ni a A nghawnga inhiêng hlum tûra kam bawk a ni

(5) Vaithang Hei hi sazu (Zip wl) awh nana kam a ni ber A thang ngul leh a hruite amaha inpu chawp veka siam a ni, An duhna lai laia vit phumin an kam mai thin

(6) **Sakuh thang** Sakuh hi sachhiah kai pha ve lo chin a ni a, sa dang, ain a tê a thang pawh sahdal ang Lawkin a a nghawnga awh tuin an kam thin A hiui atan hruitting hnâng emaw an hmang n ai Ngul neia kam chi bawka ni.

Thangthleng Hei hi sava, rah tlan leh par tlan awhna a ni. Ngul neiin a fuk na tur dawh an siam a, chuta•a fûk ve leh a keah a awk thin

2 Tlak Sakei leh savawm hi sa dang awh theih chi an ni lo va, chuvangin tla siam zawk thin a ni Thing pum pahn'l lawn angin lawn nuam tak turin an dav a tawpah a thil duhzawng tak chi sake sa, savawm tan mai, an chah thin A hnu chuan thal zum tak tak an bun fur mai hlauh loh ran hr'in in an thup leh a, s emaw a lo kal chuan chu tlakah chuan a a, an thil chah chu a pawt per a A tl mai thin a ni Hei hi mihring tan paw hlauhawm ve hle mai

3 Kar Hei pawh hi sakei tihhlum nân b a kam a ni a I ei an hmang ber a, r zumte pawh an hn ang bawk Hun a lo zelin si'ai kar an siam ta zawk a ni S a lo kal velehe lo khawh zawt turin en lo kap nghel turin emaw, palte hrui an a. Chu chu a rawn pal vel eh kar kha a ta thin a ni Hei hi mihring tan pawh hlauhawm em em a, hriat a harsa bawk s Kar an kam chuan zanah an kam a, kh chhung mite hriat turin dangau an au tir t'

4 Fal Fal pawh hi sakei tihhlum nan ba kam a ni ber. Deih hlum nan a ni a, sal deih hlum zo tur a nih avangin a rit em a ni. Fal tenau chu zawng tan te, vathu te pawh an kam bawk

5. **Chehrep** Hei hi sakei tih hluin nan bawka hman a ni A sa duhzawng tak an hung hnan tlat a, kawngka an hawnah chuan a lih ve leh a lo chep chat tura kam a ni Sa tenau deuh sanghar tan pawh ama tawk tûm an kam ve bawk

Hla lam

Mi lunglêng thei tak leh hla pawh phuah thiam tak an ni Hla phuah lamah chuan mipa ain hmeichhia an hmingthang zawk mah nin a lang An hla sak reng reng a ki a hniam êm êm mai a, mi tin aw thin phâk tawk zêlin an sa Tlaivâr zik pa vhin zai nah se a hahthlak teh chiam lem lo Hlate ngah hle mah se an hla apiangin thluk hranpa a nei chuang lo va, a intawm put mai Chuang hla thlûk nei hran apiang chu a thlûk siamtu chhuaktu emaw chutiang hla han phuah chhuaktu emaw apiang hming a pu ta zel mai a ni ber. A langsâr zual deuhte chu –

(i) Pi Hmuaki Pi Hmuaki hi Mizo hla phuah thiam hmasa ber a ni a Thangtharte phuah tur awm lo khawpa hla a phuah pawh vek an hlauh avangin darkhuang nên inpung chungin an phum ta a A thlan vûite h enah chuan hlain -

"Nauvate u, nauhnate u,
Tha tê te khan min chhilh rawh u,'

a la ti ta cheu a ni "Thlan chhûnga a dar a ng vuak rik chu ni sar h chhung an hria,"

(2) **Saikuti** Saikuti hi mi neinung chhûngkua atanga lo piang chhuak pa ni lêm lo Mi naingngai (hnamchawm) chh kua ami a ni zawk Mahse zai a thiam em a, h'a a lo phuah thiam êm êm bawk A hla phuahi chuan, ama siam chawp th a nei . Chu chu "Saikuti zai" an ti a tiang th'u' a sak theih apiang hla chu Sai phuah pawh ni mah suh se, "Saikûti zai ti ta zêl nua a lang Saikûti chu Th'n khuaa awm a ni a Mi thenkhat chuan l khawsinga mi emaw tih a awl viauva, ma a la rei teh chiam lo A lunphun pi chung lai ve'ah chuan hmuh theih a ni r

(3) **Darpawngi** Hei pawh hi lal chhung a ni ni lovin hnamchawm mi bawk a ni thiam leh chutiang ngaina mi a nih avân zu hmun sa hmunah a chêng ber a Lal zai thiam an lo ngaina bawk thin a, lal ah zu hmunah, upate kârah a chêng a T khaw chhehvêlte pawh fang bawk thina s a ni A hla phuahte chu tlar chuma zi

neih chhi a ni Saikûti zai an tih ang bawk-in a hla phuah thlûka sak theih apiang lah hi, ama phuah ni kher lo mah se, "Dir-âwngi Zai" an ti vek zêl.

4) Laltheri Lal fanu hmel tha êm êm, A'a pawh phuaha thiam bawk si a ni Hei hi hmar lama mi hmingthang chu a ni Lal anute chu hnamchawmte chuan an rimin an nei thei ing lo va Tlangvâlin an lo ngaihzawnna in lo chhaih buai phei chuan lalin a thah loh vek pawhin a khua ata a hnawt chhuak ngei ngei an Laltheri pawh hi lal nula ni sin hnamchhawm tlangvâl Chalthanga a lo ngaihzawng n an lo induh ta hlauh mai a, chu chhuan a nu leh paten an huat êm avangin Chalthanga chu an thah sak ta mai a Tich ian Laltheri chu a lung a lêng ta êm êm a, inchei zai ril thei hek lo, chaw ei zai pawh a rêl tha peih ta hek lo, hla phuahin Chalthanga chu a sun a, Zai a thiam si a, mani an hlâk khawpin a awm ta a ni A hla phuahte chu "Laltheri Zai" an ti ta zêl a ni

Lianchhiari Hei pawh hi hnamchawm nula ni lovin lal fanu bawk a ni Khawchhak lam, a hla phuah thiama hmingthang a ni ve thung nula ni mahse hnamchawm tlangvâl a lo ngaihzâwng ta hlauh va, an induhnate a lo ril

tâk deuh deuh hnuin sawi tham khaw, lo awm ta nun an sawi A hla phuah ama thlûk siam ngei nun a lang a ' chhiai Zai'' an ti

Mipa lama an hming chawi a 'Chi kha mi zai' an tihte hi chu anmahni nı lovin, miten anmahni an phuahna zâwk zêlin a lang. 'Lalvunga zai' 'Ne zai' tiangte hi Chai hla an ni duh hle

EI ZAWNNA

Mizo lo neih dan kimchang takin sa ni lo mah se hetah hian a tlangpui sa

Mizo ei zawnna ber chu Lo neih a Thlawhhma an lâk hmain a kum leh tu lo neih tûr chin Lal leh upaten an rê diam hnuin neih an phal chhung ramah c mahni lo tûr favâng laiin an en fel vek

Tichuan kum leh a lo thar a, Feb thla vêlah lo vâtin an bung tan thin A neih tûr a hlat kum chuan a hmain riah a intâwm phâk apiangten sa tâwmin a hmasa zet zet a Arual dialin lo vat tui riak lut ta thin a ni. Mau hmun neite ch an vat nghal thei mai a Thing hmun n erawh chuan a hnuai perhtê an hâwl fa

et a chu chu a *hnuai thawlh* an ti bawk hu mi hnuah chuan a chung an tuk ta chauh ni. Hah pawh nasa takin a hahthlak bik , thawkthei deuh leh chak deuh neih miah n ruat reng a ni Lo vah hi mipa hna pui erah, ngaih a ni Thih palh hlauhawm tak nih avangin, "Mipa lo vat leh hmeichhe iau nei tur chu hlâng chunga chuang an ni ," an ti Chutia an vah zawh hnu chuan ho ro a lo tul ta a, chu mi chhung chu *'hapchau* an ti Hetih hun lai hian miten hna nuail thawh tur an nei meuh lova, 'Chap hawlawllen' tiin mahni thawh châk zawng eh hawm chen nai an hmang bawk

Chap a lo ro hnu chuan ni hluiah ngei ... tum ran a, upaten khua tuk tin an ... Ni chhi ah laun ni bul velah chhum ... ê tak tê pawh hmu se, ruah sur an ...a, lo hal an rawt thuai zel a ni Then- ... chap chu a la ro chuan mang loh avang- ... mai an la duh lo va, la nghah leh rih ...h a, ṭhenkhatin ruah lo sur mai an hlau ... bawk si a, Tin, lo hal that leh that loh ... an thlawhhna chhiat leh that tur a hril ... mai si a Lo hal dawn tum chuan, an ...al nasa thei hle thin a ni Insual ngam ...khawpa inhnial chang pawh a tam mai

Lo hal lain in lamah ruten tual phu la ru u en lo tl ch a, chu cl u lo l an nan an ti a ni

Lo hal tukin nghovin thlai chi a nghal a N ch e lo l ei g tha n e g neite chuan mang an khawh hmasa i tur a ni Chutia buh tuh theiha ai hnu chuan buh tuh hmaa thl im neih lch a Chutia aa inpeih fel deuh hnu tuh hun a lo r h chuan a khawtlâng an tuh thin Buh tuh ru l loh chu a tuh chhun kha zuva n a t'an iral di l a pawi hle a, a rual ngeia tun an tur a ni. Ram pui nei leh thlawhbua neit tuh hun erawh chu a inang thui lo R neiten an tuh tlai a tul a n Buh tuh hna hahthlak tak, a hun lai ria i nei avangin rei lo têa zawh nghal min an c mite an lâwm khâwl bawk a, rei tak a ngai lo Buh tuh zawh veleh hnuh an a. Tichuan, hlo hram th'awh a lo hui nghal mai a Ch i mi zawhah chuan a an thlo leh a. Hlo awl deuh kum leh chi kaw thawh theih deuh tuma lo lam an deuh kum chuan hetia vawi khat th chhuâh zawh apiangah hian chawlhkar emaw âwilen an nei ve thei bawk thin T

ıeı tak, an lo lam awl hle bawk sıte an wm bawk thın a, chungte chuan a tnual an ıılawh zawhah pawh a *Thıal* an thlo leh man a nı Chutıang chu an vang deuh hlek

Hlo thlawhna tâwp ber chu *Pawhchhuet* nı. He mı tuma thlawh dan chu a dang awh, hle Ngun takın an thlo tawh ngaı lova tnin sang deuh leh hnawksak zual deuh leuh an lawr a, nı khatah pawh zau tak tak ın hlo theı tawh thın Chutıanga an thlawh awh hnuah chuan hlo thlawh an zo a lo nı a Favang âwllên an tan ta a Heı hı Mızo nuam ber leh hmıngthang beı a nı Hna er thawk zo tawh an nıh avangın an pawh a thawveng tawh a, an duh duh n zawh theı tawhın an chak zawng an thawk theı tawh a, nuam aı tı k thın a nı. Nulaten thıng an phur a, an tah a, chung chu tlangvalten an an thıngphurte an zuı bawk a, thlak-ıak a lo nı rêng maı Chutıang taka hâwl leh nuam a nıh avâng chuan se- leh khuangchawı nan hun remchang khawtlâng huapa awm nı kham nân pawh hang tak a lo nı a, an hmang ber a nı

Buh seng lo hnaıh tak takah chuan buh luhna tûr thlâm an cheı tha a Daı hnaı

neih kum a nih loh chuan, a huhovin, pàwlin bûk an sa thluah a, chu bûkah c buh seng tûrin an riak lut a In lamah c tar chhumchhia leh buh lu chuh tûra kai ve phâk lote chauh an hnutchhiah m Mi dangte erawh chu an theihtàwp tak n va tangin buh an seng thin Buh lu lai hi an ţhahnemngaih leh induhthawh ni lehzualin a lang

Buh an seng fel hnu chuan an chil a Ni khata peih fel ngei tûr chi a nih av in mi an lâwm khâwl emaw, an sâwm kh emaw a ni. Buh tlêm tham deuh chu tl tlaitlanah an chîl a, vawkte-zemah an kl lût nghal mai a. Buaipui teh chiam a lem lo. Buh ngah deuhte erawh chuan an siam a, a chungah a chilna tûr *Fa* an siam bawk a Thenkhatin fasuara an c in, thenkhatten hruiah chuan an chil a, l tak leh nuam ti takin an chil mum mum leng zak mai thin. Buh tipungtua an ng emaw ni teh rêng ni, "*Fangrawng*" an reng bawk a. Buh chiltu tlângvalte khan chil pahin "Fangrawng aw, Champhai z mi, 'kawr zâwla mi," tiin an au an au tl Tichuan an buh chil kha lo pung dâwnin an ngai. [illegible]

duh ngai lo Chawhnu lama chil tûrin tlêm te tal chu an dah ve ngei ngei zêl a ni. Buh pung duh deuhva an rin vang a ni ber An chil lai hian tawng tlahawlh lam hman mai mai an duh lo hle Chutianga ti an awm chuan Siamtun a hie ngai anga mahni malsawmna dawn thin pawh kha tûn hnu lam atan a hnuk kir tawh ang tih an hlauh êm vâng a ni. A neitu chhung zinga miten, "A tam êm mai ka chhek huphurh mang e," tih ngawt pawh thil fel lo tak niin an ngai

Buh chil ni chuan chawhmeh atân ar emaw, buh tam thamah chuan Vawk emaw an tham ngei ngei a. Intihhlimna ni ang deuh hi an ngaih a nih bawk avangin chhûngkhata va chhuak thei zawng zawng chu an kim hrim hrim thin a ni.

Buh tam thamah chuan an chil zawh veleh ... hruiah chuan an theih ang tawkin an ... vûm ta a Chu buh vûm atang chuan ... n lam hming an siam chhawng thliah a ... An sawi dan tlangpui chu hetiang hi ... ber.

An sawi dan tlangpui chu hetiang hi a ni.—

A ke thup Buh vum bula dingin buhah an ke an chhuih pil a, chutia a ding chuan

a han thlir a, buh vûm leh lama b a hmuh rhak loh chiah a lo nih chuan thur a lo ni ta Phur 30-a chhal a ni

2 B r Pi h bul a dina ke chhuih nil a bun ding âwn ang zui bawk a buh chhip ban phak tâwk kha BAN an ti 50-a chaal a ni ber

3 Favah zai Hei hi b ih bula din pani bawka din a ni, chhuti a ding chunga buh ch'hin sang lai ber, buh hleh anga hleh tih ia a ni a Chu chu phar 70 ah an c

4 Chum sat A chunga din dan kan anga ding chunga buh vûm chhip san ber ch ma sah phak chiah a nih chuan C sat an ti Phur 100-ah chhal a ni ber H bak hi chu ZAWN tiin an chhal

5 Chhip zawn Mi tupawh a zâwntu tûr chiahin mau an siam a, an tung a, tin, vûm leh lain pangah chuan a zâwntu chu dintir a, mautlâwn ngil tâwk tak an zâwn ta a Buh vum sang lai ber chu an n tlâwn zâwn chuan tawk tâwk chauh a chuan chhip zawn vuah a ni ta Hei l zawntu athuin a dang hret hret thei a. Hi chhe zâwn chu phur 120 a ni Mipa erawh chu phur 150 pawh a tling the

Kak zawn Buh zâwn dan chu a chunga awi ang khi a ni vek mai a Kak zawnah huan a zâwntu turin bân a ban chhova a ut zungnui leh zungtang inkâr kut kâk zâwn awk chu a ni Phur 200 vel a ni ber Phur 250 lai pawh a ni thei bawk

Tuha zawn Hei pawh hi a tih vêl dân chu Chhip zawn tih dan nen thuhmun vek a ni (Tuha hi tuthlaw hâ tihna a ni a) Mahse tuthlawh tak tak hmang lovin, thil sûm thuma sei hi tuthlawh ha ara hman a ni, Chu chu a zâwntu tûrin a hmawr lawr lovin a hum a. A chung lam lawr zawng chu a bang chho ta a Chu miin a zâwn phak tâwk chu a ni Hei hi phur 300 leh a chung lam dek thleng pawhin a ni

8. Hreiha zawn Hei pawh hi a chunga tih dan pangngai ang bawk a ni a A sei lam erawh chu sûm ngaa sei a ni tûr a ni Hreipui a pang ngai tak tak an hmang chuang lo. Phur 400 vela ngaih a ni ber

9. Silai zawn A hin zawn dan chu a pangngai vek a Hetah hian chuan silai tak tak an hmang phur 500 vêl a ni

10. Mau tlawn zawn Hei hi chu silai zâwn a tam phawt chuan tehna hranpa awm

chuang tawh lovin 'Mau tlâwn zâwn' an tawh a ni Hetiang nei khawpa buh th' thei chu sawi tur an awm mang lo hle

Het anga buh zâwntu a san leh h thuin bin a anin a tlem thin a Chu cha lovin, a hming ropui kha duhna a lo nasa a, a zawntute pawhin mar tha mang lo ban leh din kha an tum hram hram zel

Heta buh phur tam lam kan han hian dan naranin buh chhêk tuma an p dan paingnga' apiang kha an chhiar zel Naupang deuh phurte erawh chu phur t h phur hniha an pawm sak châng a a Tumah inchhiarpui chi an ni lo va A ne' an sawi zât apiang chu a ni zel mai

Buh thlawh chhuah tamahte an lo deuh deuh zêl a, a hming sâng apiang duh ta hret hret a, tlêm deuh hlek pawl puh ve theih sâng ber apiang an puitir ta hial a ni.

BUH SANG THLO Hei hi buh p sâng lai an thlo tihna a ni lo. Kum ki an thlawh chhuah chu tam êm êm mah s chhiar sak chuang lo A awmzia ber kum sâwm chhûng kum tin buh phur za

lem lo thlo chhuak zat zat, khaihlak awm ilek lova an thlawh chuan Buh sang thlo an ti

Han ngaihtuah mai chuan chutiang chu hil harsa ni âwm lo takin a lang a Mahse mihring chhungkua hi buh phur 100 aia tam thlo chhuak ziah tur chuan kum sawm lai a o awmho hleihtheih loh hle Chu lo rêngah pawl kum that mang loh kum a lo tla leh zau bawk si thin a Mi vannei chhûngkua nih leh ngeih taka chhûng khata awmho dial dial hei nih a ngai a ni.

Tûn lai Zoram din hmunah hian han teh k dawn ta ilang unauza Graduate nih k hap ang a ni hial awm e Chuvangin hei h awisan tlâk leh chhuan tlâk a ni reng a ni H ng mi hi van pawh an vâng hle awm e S tûi an awm ve zauh zauh chauh niin

Chutianga buh an chil fel diam hnuah c , khawtlang pumpuiin hmun khata buh hmun CHHEK IN an sa theuh va. h chuan an buh an thiar lût a Lo hla neite chuan vawi hnih vawi thum an bun bawk thin Engrawh ni se chhêk in sak mun chu lo hnai ber lovah a ni ngei tûr Kawng dang zawhte pawhin an kawng

lama lo hnai berah chhekin an sa theuh a, chu aia hnaiah chuan tumahin an sa a ni reng reng lo Chutiang ti lui ch awm ta selang chuanin Lal leh Upaten dan tur an ngaihtuah ang Lo hnai ber chuan Chhek In hranpa a sak ve a nga lo va, a tan a zangkhai ta hle a ni

Chutiang chhek ina an thiar luh hnuah chuan a thei apiangin in lamal phur lut zel a A rang thei ang bera an p zawh loh chuan a riral mai thei a, kar pawh a tawkin zan khat thil thuah eng lo a chang mai thei a ni

Tâm kum phei chuan buh a bo dul bawk Mahse chutianga buh chhek in at ru ngat chuan a thlengna manah ti ni takin an meitalh chingkim tal buhah cl an phum ve thung thin Chutianga tih chuan vanduainain rawn tlakbuak d th tih ringin an hlau rau mai Mahni ngail that nan meitalh chingkim chu an phûm ţhin chu âwm hlein an hria Inpui n thleng tawh sa inrûk sak chu a tam lo hle

Mei zuk Thosi leh vaimimte tam zinga chetla leh hna thawk thin an nih a ni ber âwm e, mei zûk an uar êm êm

.ıı thıin me, an zû tıh tûr a nı maı Mıpaın aıbêl, an zû a, hmeıchhıaın tuıhır an zû aıbêl chu mau bul chhah laı hmanga sıam nı ber Mau bul chhah, kaw neı mang lo ıwp khawpa chhah, a lu lam vaıhlo beng ın an keı kua a, ınpawh lovın a mawng ım pawh an keı kaw bawk a, chu mı ınkır au an vuh tlıng a, a mawng an hnawh ta A pangah chuan a zûkna dâwn vuah nân n vuah kua a Chutıa a dawnte an vuah lıam hnu chuan vaıhlo an beng a, an zu ta tıng nı

Tuıbur erawh chu a sıam dan a mak nle na A laı (tuıbur laı) chu mau zung atang a sıam a nı A lu lamah phunthlı an h a, chu phunthlı hmâwrah chuan bel- le m tuıbûr lû an vuah a, chu chu vaıhlo be a nı Tuıbur laı hnuaı lamah chuan *T mawng* mau kawrawng an vuah a, chu- ta huan an zuk dâwnın a chanve thleng d laın tuı an thun ţhın Tuıbûr laı chu a a nı a, chumı kakah chuan a zûkna d an vuah a, chumı an vuah chu *D thır* a nı. Chutıanga rem khâwm an han zûk meuh chuan a

mawnga tui an thun kha a nghawr ri b bawrh thin a, a mawi ang reng hle R an zûk hnuin tuibûr mawnga tui kha a ta êm êm a, pah mai lovin, 'tuibur an an dah khawl zâl a kan chhe tch nai hmuam thin Chu tui al chu 'tuibur a ti ber a, Mahse 'tuibui' tin an lam bei

Tuibûr al hi tun lai inlengte lung a 'thingpui' kan hmang ang bawk hian (a nasa zawk mahin) inlengte duhsakna bi ni Inleng an neih among, "E, tuibur hmi rawh khai," an ti zel a ni Chuuang i leklim a nin vang chuan dakchhin m hlauh awm êm êm a, hmeichhiain zuk hmai loh hlauvin, an duh emaw, an duh emaw pawh sawi lovin tuibûr an zu s saan reng mai. Mo thar phei chia i a reng a tul zual, a pasal nu leh pate kha tui al tak ngial pawna a châwm zawh loh chi a mualpho letder a lo ni dâwn a ni In le te tuibûr theh tur neih zawh loh chu thil te a ang naa, mualphothlak ta'k a ni Mite "Tuibûr al tak ngial pawh nei zo hlei l an ti mai ang Chawvang chuan nilêng zankhuain hna an thawh lai pawhin zuin, tuibûr an seh kawh reng tur a ni Pi tling changin an zûk khi a tàwk lova, h ne chhe naupang harh deuh tawh chu mei zu tir vek a ţûl bawk. Tuibûr al atân chang i

lo... feh naah pawh nula fel chuan mei an zu nung reng tur a ni An thianten mei an duh hun ... a pianga ne zat zat thei an nih chu thil tul tak a ni si. Lâwm an neih phei chuan tih loh theih lohvah an ngai zual bik Mipa naupangte pawhin mei zûk an zir hle a, nu leh pa ... pawhin zu tûrah an ruat tlat bawk a ni

Tawng kam hman dan Chhûngkhatte ... ṭawngkam thlum taka inbiak an ching lo ... nupa phei chu a chang changa ... hum ... hmaka inbiak chauh tûrah an ngai, tia ... sawi tawh kha Mi dangte hnenah pawh, ... lawm e" tihte leh "Khawngaih takin" ... e hi an ching ve ngai lo Chu mi tlukpui ... chuan, "A va lâwmawm ve,' tih te, ... a lawmawm tak êm" emaw "A lawmawm ... maia, ka han paw dâwn che em ni tak ... aw" tih te an ching zawk Khawngaih ... tih a ah chuan, "Min han tih sak hrâm ... aw" emaw, "Min han tih sak hram ta ..." emaw, "Min pek theih chuan a lâwm- ... ngawt ang" emaw an hmang zâwk ... ni aia upa leh tirh rual ni lova lang, ... lawk tûl tlat siah chuan, "Tirh rual loh' ... al rual lohvah, chu mi kha mi kha min han sak ṭa che," an ti mai ṭhin Mi dang thil ... tih sak tûra tih in, ṭawngkam tâwpa ṭawh' ... han hman chu ṭawng chaltlai tak a ni.

Hman lai upate chuan," **Tawng kan sial a man**" an ti a, chu chu thu dik tak Tupawh tawngkam tha taka kan biak anmahni kan hneh sa thei a ni Upate muang deuh dcpdawpa, ' E" tia han tai mai hi tawngkam th amah leh tawng t ah an ngai Mizo tawng kal dan tl i leng rêng pawh a muan tehlul vei n n han timuang phei chu nghahhlelh awi tûi a ni ang. Hnam hiang hrang in p deuh an nih avangin an tawng pawh thuak sin a hrang deuh thlah hlawm a tiang hian an sawi thin -

Lusei tawng chu rorêl nan a tha, tawng chu thupha chawi nan leh thenrual nan a tha, Ralte tawng erawh chu inhaul a tha an ti Chu chuan tawng thluk dan ang lo deuh hret hret a ni tih min ariatti

Upa deuh phei chuan a ruh langin an sawi duh zen zen lo va Thu khuh an sawi zawk thin Naupang deuhte tân chuan hriat thiam harsa khawp a ni zel An thu khuh dân tlangpui han sawi lawk ilangin

'Lo thi ta mai pawh ni ila' tih aiah khat mit chhîn pawh lo tawk pa h ta il ti. 'Nat vak theih a ni' tih aiah 'Hr

hnap tui pawh tawh theih a ni' an ti zawk "A lo thi ta nge nge maw?" tih aiin "A lo pe h (tlin) ta lo nge nge maw?" an ti Tin, sa hlauh-awm pawh ramhnuaiah lek phei chuan a a hming an lam duh reng reng lo "Hei hi sakei chet velna a nih hi," tih aiin "Hei hi sappui hnuhma a nih hi" an ti. Chutiang zelin kawng dangah pawh an ching nasa hle "Ran-te zawng thi boral mai thei an ni," ti lovin "Rante zawng zankhat sahrang chang mai thei an ni emaw, Rante zawng kuinkar tâwk mai thei an ni" an ti zawk A lo pun duah duhna lam sawi dâwn erawh chuan "Hêng kan ... vulh vete hi an zun an êk a lo tam ve ...a," an ti "Ei tûr kan nei ta hlawl lo mai" ...un "Chhuan kan chham ta dêr mai" ... zawk Chutiang zelin thil hlat lam te, ...ain te, tet lam te, zau lam te, hnaih lam ... sawina a awm. Chungte chu —Ar hmai ... Pît dawr tia lek, Tumphit t a lek, Ui hûm ... Âr chil zat, Chil pik phak chauh, Âr aka ... phak, Vân phel tia, tih te hi an ching ... Chu chuan an sawi tak let engemaw ... huam zel si

... Tawngkam hman danah an fimkhur êm ...a ni Ramhuaiten an hriat palh hlauh a ...hawm a, Pathianin a hriat palh hlauh

pawh a hlauhawm bawk a Khawi k
dâp ve ve si a, an thinur ang a, an hai
na zawng zawng kha an lak sak leh ve
ang tih an hlau êm êm thin Tawng
thuang deuhva an tawng dawn chuan, l
vanneihna lam an sawi dawn tum
"Khuavangin beng lo chhu ngawng sela,
Tawng thu chhia ni suh sela, emaw, l
pachhiat ni suh sela, emaw an ti tê t
Chu chuan an ham thatna kha lakkir s
mai lo se tihna a ni ber

Pi-puten engmah thil chhinchhiahna
a, aw, b, an la nei lo va, an lungphun
ah te pawh chhinchhiah duh an neih ch
a lemin an ziak mai thin Thawnthute
tawngkaa an inhrilh chhâwn zel a
Thu sawi dan inang lo deuvah pawh h
hian an sawi,- "Unau thawnthu sawi p
dang thei rêng a n a" an ti thin
tawng tih aun Duhlian tawng an ti zawk l

SUM

Sum pui deuh tak taka an neih leh
ngaihte chu hêngte hi an ni be -

1. 'DAR: '(a) Darkhuang' Hei hi sial a
ngaihsân zawk ni awmin a lang. Khaw
lam atanga an rawn chhawm zel a ni

ti[illegible]ı nı apıangın an vaw thın Dar chı da[illegible] nena ınchawıh mawı a'an an hman ch[illegible]te pawh a awm Sakeı huaı tlak laıın tla[illegible]al leh naupangte daı hel nan hman a nı

(b) **Dar bu** Heı hı hla sa theı khawpa ınch[illegible]awn kım tawk neıh a tul a Pathuın n[illegible] ngaı deuh ber maı A aw thum leh th[illegible]lo ındawt thlıaha neıh tur a nı Mı pa-kh[illegible]h-uhı n an ınsem a, chutıanga vua ch[illegible] hla an saktır thın. Mahse hla a sa tam the[illegible]euh lo A hla sak theıh langsâr ber chu

[illegible] Iandote unau, unau,
Dar zengnge ın tum, ın tum ?
Dar zeng mah kan tum lo ve
Lıando bur chhetê kan tum, kan tum

[illegible] **Darmang** Heı pawh hı hla saktır [illegible]nı meuh chu a nı lo A ınchhawn tura n[illegible]eıh zawng a awm thova, Darkhuang te[illegible]ang te nena ınchawıha vuak chı a nı [illegible]Sakeı huaı tlâk laıa daı hêl nâna hman [illegible]h hle

[illegible]ar hı mahnı sıam chawp theıh loh chı, [illegible]am taka leı ngaı a nı a Mı hausa leh [illegible]agte chauhvın an neı theı a An roh [illegible]m êm a, chhuan pawh an chhuang bâwk [illegible]ıngah pawh nasa takın an chawi thin.

2 **Sial** Hei hi a hmaa sawi tawh ang kawng engkimah sum pui bera ngaih a i Thi bo mai thei ni mah se sial vulh thei chu tûma hmuhsit tak tak theih an ni

3 **Silai** Silai hi khawi lama mi nge ai chhuah chu a hriat chian theih meuh lol Khawchhâk lama mi an chawk chhuah a mai thei

An Silai chu a cheng hmawrah me lung vuah a ni a A cheng chu kauva h perin meitalh lung chua i a piallung (thir p râm tak, kaih khupa kaih dak theih) cl zuk chek tek a, chu mi tek chuan an zên c a zuk ti-alh ta a, chu chuan a chhunga thun a zuk ti-alh leh zêl a, a Puak ta a

Zên chu ti a'h tura a chengin a piallun zuk cheh tek theih loh hlauh chuan a tla thin a Sa hlauhawm deuh an beih d phei chuan an chei ngun êm êm mai. zên chu anmahni siam chawp (thlawr cha vek a ni an hman ni

Ti ti-ah chuan - Hmân lai chuan mu thun hi a kaw hnawh nachang an la lo va, chho zawng chauh lo chuan sa p hmu se an kâp thei lo. Chhuk zâwnga

an[illegible]uh palh hlauh chuan, "Âw chho zâwnga hmu[illegible]atân ka va ît tak êm!" an ti an ti thin an t[illegible] Chhuk zâwng chuan han kâp dawn teh lêng [illegible]la, an kah hmain silai mu chu a lum chhu[illegible] daih dawn tihna a lo ni si a, an kap nga[illegible]lo a ni awm e

[illegible]l Darbêl lo chu ro atan chhiar tak tak [illegible]k a ni lo Darbel eiawh chu sechhun ni[illegible]a a sa chhum nân a lo tangkai êm êm ma[illegible] Lei zawh harsa tak a ni bawk si a, a [illegible]e chuan an hmingthan phah rêng bawk Ch[illegible]a pawh a chhuanawm rêng a ni

[illegible]i (a) **Thihna** Hei hi Kâwl rama an la[illegible]hhuah, awrh atân an siam chawp a ni [illegible] that leh that loh a thu leh,a mawi dan [illegible] a m n a sangin a hniam hlei a ni [illegible]ng a chei mawi hle.

[illegible]) **Thival** Hrui khat (awrh tling pakhat) [illegible] chhe chi riau a nih loh chuah *tlai* man [illegible]rêng a, inneihnaah pawh man aia inpek [illegible]a langsâr hle. Ro pakhat chu a lo tling [illegible]ng mai

[illegible]Thihna hi mipa inchemna a ni zawk mah [illegible]

a tâwk mai a A beh pawhin fang khat l lekin an beh bawk thin Nakin hnua hm chhiain an lo awih ve tâk hnuah chuan sei apiang a lo mawi ta mah mah a. A m pawh a tam tial tial reng a ni Thival thifên te hi hmeichhe awrh chi a ni narânin neih phâk a nih loh avangin leh chang phei chuan neih that ngam a nih l avangin a ropui lêh zual a ni

SAKHUA

Mizo hi ramhuai hnêna inthawi mi nih avânga ramhuai be mi tih mai tui zaw an ni chuang lo Ramhuai hi sual tak n mihring ti chhe tura thawk leh an thil ne ît êm êm mai an nih avâng leh mih hmêlma hanpui, hmuh theih si loh an avângin leh mi thiltih pawh an duh zêl ba avangin biak tlawn nân leh natna ata d leh theih nân an hnêna inthawi a lo ngai a. Anmahni ramhuai tihlungawi nân a ber a. Chutiang kawngahte chauh chu ramhuai hnêna inthawina hlan a lo tul ta Mihring malsâwm tur leh vanneihna thil da rêng rêng pe tûr leh vêng him tûr chi pathian (Siamtu) bawk biakna an nei leh

Chu chang ni lovin a malaswmna tit wp lova ıpung deuh deuh zel tura a hnena inthawina hlan an nei ziah a ni Chutianga ti tur chuan in lawm lai thilah an hlan thin

An pathian biak ber hi a chiang lo hle mai a, Pu Vana an tih hi an pathian puipa bei leh bul ber ni awm a ni A chhingin an koh dân chu 'Siamtu' an ti Siamtu tih lung-wi lohva a malsawmna pek tawh sa pawh hnuhkii leh mai leh a hnu lam pawha pêk luh tawh loh mai an hlau êm êm a Chu vâng tak chuan a ni an tawngkam pawh an imkhur thin ni An vanneih deuh chuan, "Ka Pathian a tha," an ti a An vanduai leuh chuan, "Ka pathian a tha lo," an ti

Thih teuhna tak an neiha an pumpelh lauh chuanin, "Ka pathian chu tha suh Sela a thi ngei ngei ang," an ti mai Hla lamah huan, 'Khua nu tiin an chawi bawk Ang hat niin a lang

Sechhun, khuangchawi nikhuaa an thil lan zawng zawng chu pathian hnenanah a nih ek avang leh malsâwmna chi rêng rêng chu athian lam atang beisei vek an nih avâng-rambuai hnênah inthawina hlân mahse,

'Ramhuai biaa chhiar hleih theih meuh nun an lang lo.

Amaherawhchu an pathian ngaih lai tawk lo êm em a An biak dan thuah pa chhui chet a dawl zo lo va, sawi dan tl pawh a harsa hle rêng a ni

Engpawh ni se, Kristiante Pathian chuan ngaihdan leh kal hmang dang d a ni.

(Hei hi tawk rih se, thil tam tak hman loh leh la belhchhah zel tur a aw nidang atan i khek rih mai ang)

—OXO—

PA NUAMSA

AN ZINNA KAWNG A CHHUK- ...

n chau tlang hle tawh tihm kawt ... ih
han thleng hlawl mu a Khawpu ...
ah thleng tih tikah a (zam awm ... n
) Kawtchhuahah chuan lungphun ...
te, dung aia sâng, pan thlem talawm,
na hnuhma lang mang si lote, kawng
vel lek lekte a lo intlai dal mai a Chung
phunah chuan cogmiah chhiai theih ... k
reng a awm lo Thenkhatah chuan selu
eh fei lemte a chuang a Mihring ...m
n telna pawh a awm Lungphun hn ...m
chhip chu kawtchhuaha thu khawm ... h a-
hem tah nin an hmang nasa tawh ... ih
lahianin chem tahna hnuhma a kh ... ar
duk a Thutna hmun nuam deuh la ... h
n an innghâk khâwmin chawlh chl ... n a
a an sui nawi leh khen burte a awmi
hlawm a Kil khatah chuan an selu t... i
se ril phun, an chem a hriam nge hriam
fiah nîna an sah rêk thliah thli ah a
ng rân bawk a An thutna hmun kil-
r deuhvah chuan hnahthiala vaihlo zial
ung pahnih lai hi a lo lum bal a Lung-
pakhat chu la tharlâm deuh tak hi a ni
kiang awi pangah chuan luhkap ...

ang deuh hian hniam têin an dawh kâng chu mi banah leh hrui thlunahte chuan leh ramsa chi hrang hrang lûte an târ tuar a, puan dum tet hniang hi a la inl dêr dêi bawk a Ka rilru tê tê chuan h an phun ni hian engang takin nula leh tl vâlte chuan mitthi chhûngte rilru tûr ng tuah lêk lovin nuam ti tak ang maw' Ka ka ti a Chung kawtchhuaha mahni lawn nên hlim tak leh rilru inl n u cm erra lo nghak khawm thinte chuan mahni cha an han chawlh leh chuan an va ngaihti sei thin dawn êm ve aw' tiin ka chhûtpui ngial a. Mahse a tawngtu tak tak lo ch an nihna ang tak tur chu suangtuah thiar har hle mai

La zin ngai lo tih takah khaw chh luh huna thlen in zawn mawlh ka huphuih Chu mi lam chauh chu ka rilruah a ch hian ber a Kan han lût ta ngei a, a hn rilru ka lo siam lâwk tawh ang ngeiin, hanpui mai, di-so buk lap mai, leikapui th fea dawh, bâwng note pa'nh nalh zak, m hem lap lap, inthlung ka hun hmu a Da nâl ber pawhina sawi khalh hman le'k h turin, "Kei khutah khuan ka thleng ang ti thuai a. A kiang lawkah chuan lai in

ei tur hı a dıng luah bawk a Ka rılru tê n, "Hei zet chu khâwnbawl upa ın, khaw-at mı neınung leh khawtlâng khaıpa ın a h ngeı hı, ka thleng fuh awm teh a Nak-k lama mahnı thlen ın chanchın tneuh kan n sawı khâwm leh chuan sawı tur ka va gah dawn teh rêng em!" tiin ka thıante aı uan chungnung hleın ka ınhre ta a Mın ar hlauhna rêng rêng pawh ka neî ta hauh maı a Rılru thlamuang leh hlım êın emın wng pawh en thı hman lo lekın ka pan ngat ngat a. Vanneı ıntı êm êma chapo k chung chuan ka han hawı leh a A pıah wkah chuan Zawlbuk ka han hmu leh nghal "Khaw khat mı narân ın chu a nıh loh geı hı," tıın ka ngaıhtuah leh ta zêl a

Tıchuan kawtkaı ka han thlen chuan le, wkpa sûm ıuk tuallung hovın vawkpa dang hnıh nên chav ngênın an lo ngûk rut rût aı a A bul lawkah chuan vawkpuı no hruaı aw pêk nghakhlel fahıan maı hı a lo vır ve hên bawk a Sumhmun ka hın luh chuan bâwma lawıh hlım, chhuah leh chhâk êm êm ungkhawm hı, arbâwm chhipvır âwngah uan an lu lo lawr chhuak zawk zawk awm chu a lo ınhûng dul maı a Thlang-m ka han hawı a, archhıar chu patlıng

tawmna tham ngawt mai hi dithlifar nghêng rûn hian a lo mu zuah bawk a Chhi lam ka han hawi kual leh a, sûk hnûm ûm hlir mai hi a lo intung thelh thuau a, a kiang lawkah chuan sum dar huau hi vaidawhin an lo khûh hlun mai bawk Chhak lamah chuan thing tuah tûr chu chêt leh rêng rêng tawh loh tûr ang ma ditip tawng ûrhin a intiang fel thut bawk Ka hawi vêl zêl a, bangah chuan salu hrang hrang a lo intar tuar a Pasal deuh zawng an chhûng zingah hian an ngei a ni tih chu a hriat hle mai. Selu p anmahni talh ngawt a nih chuan a tam th khat hle a ni. Han en mai pawhin he p chuan khuang zawng a chawi ngei a ni tih a hriat a Mi narân chhûngkua chu a hauh lo mai tih pawh a hriat theih uar a n

Kawngka chu huphurh ang reng tak nghakhlel tak sin ka hin hawnga, "Ka ka lo thleng thei ang em? ka han ti dôk a. Ani chuan, nau awi dârh dârh chun E, thleng thei teh lul e, lo thleng rawh k khawia awm nge i nih le? Keini zawng n khual thleng tlâk pawh kan ni lo, hmaht kan nei lo ţhin khawp a, i duh phawt ch lo thleng tehlul rawh khai," a ti a. Ka t ah chu bang bul, bahzem hanpui, a chan

lai tûr thiah hniam buih, leilâwn dawh uaih bulah chuan ka han hûng ve chawt a An nu chuan, "Khatah zawng innghat suh khai, naupangin an rawn tawk ang e, kan naute hi an ninhlei thin teh a nia, hetah khum li lamah hian va innghat zawk rawh khai, nawm pawh a nuam zawk ang e," a ti a Tichuan ka insawn phei ta a Ka han hawi kual chuan khum lah chu a intlar dul mai si a, ka zak ang reng hle mai Thleng fuh dâwn ngei chuan ka inhre bawk si, ka bîng deuh chûk chûk mai a, tawng ngaihna tak pawh ka hre meuh lo

An chhûngkaw chanchin ka zawt chiang ta a A ni chuan, "Kan fapa upa ber chuan fa pathum a nei a, ka puak laite hi an nih hi, a upa ber erawhchu, a lo lêng bo daih a nih hi maw le, an nu chu puan sûk pahin tui a va chawi ta a nih kha, a lo thleng têp tawh ang e A dawttu chuan kumin buh tuh lai khan nupui ka nei ve e, a ti a, chumi pau te chu nula pahnih leh tlangval pakhat in la awm a A naupang ber erawh chu, mi a chuan a nula ve uaih tawh tak na a, a han duh vang mai mai a ni a, enga tân mah tan la chhawr lo Vawiin erawh chuan a ten bai chhuangah an hruai ve a, va chhuan

sak theih ngût emaw a nih dawn ni, mi nau'e zawng, an ni ang rual chu engkimah an chhawr tawh asin maw le Ani zawng a tlak tlai lo mi a ni ve hiim hrim a ni Anni pawh an lo hâwng ve dawn tawh ang chu ma Kan fate zinga upa ber erawh chu in hrang ka chang ve e, a ti a, ani oawh fa pali la a nei ve tawh a an chhangchhiat lai tak a ni a, min tibuai teh a nia" a ti a Chut a min chhân zê! laite pawh chuan kut awl in iêng rêng nei lovin a buai reng tho va mah se hlim hmêl a pu thei reng a ni

Nakin lawkah chuan an pa lêng chu a lo hâwng a Kawr ha lovin puan a veng a a puan venah chuan vaibel hi a thiat ngaul va, in a lo luh hma chuan luhka bulah aw han thian hrâk hrâk a, a la tlangvâl h le ma Kawngka a han hawn pah chuan, Vawkchaw in pe tawh maw ? E, mikhual kan nei elo Thingpui te kha intir nachâng in hria emaw Vawmn ni chu a sa êm a, a chhâwl pawh hâl ang asin le Vai len hnu hian chuan thing pui lum hi thil thaah in ngaih hi. Kan lei v bawk kha maw Kan lal lah khi a khua har ve bawk a, han kal hlek tawh hi chu hawsan leh mai mai theih ni tawh thin hel lo, mi ţawng châra, ka lêng ta reng mai tin alâwm maw le. Ke tel lo lahin thai khi

pawh a thai thei dêr si lo va Nu te ngaih takin mi ngai emaw tih tui hi a ni 'hin si a, kha, chaw te in chhûm tawh maw ? Chaw-hmeh tûi engnge in neih le ? Sa naute kha a chhûm ula, a awm loh leh ar pawh talh ula a ni mai alawm, a la tlai êm êm loh hi Kan naute pawhin ârsa chu an ei khat viau tawh alâwm, Talh pawh/an man ve tawh asin maw le Taia te hi khawnge maw an kin bo daih thin ni aw ? A intitlangvâl ve fu tawh mai a A lêng bo daih thin a nih hi maw le Naupangho fehte pawh an lo hawng dâwn hnai tawh ang a, Vai tih dan kan zir e, an tia ni lawm ni, thingpuite kha lo chhuan sak ulangin a ni ngai Kan mikhual pawhin thing-pui chu a la in duh leh lâwm ni ? Bawng-hnute lah chu a tam mai si a, tumahin in in thei duh bar pawh a ni hlei nêm , paw tik tak khân pawlh thin rawh u Hmeichheho erawh chuan a sen lo chu an duh lo tih hria ula Bawnghnute a awm loh leh tûn lai thang-thar chuan artui pawlh pawh a tui in ti a ni lâwm nì ? Àitui lah chu hmân ni pawh airêl bèlah khân ka la hmuh teuh kha maw, Naupang chauh lo chuan chawhmehah in chhiar rang si lo va. Kan mikhual pawhin chaw-mehah a duh phei chuan chhum sak ulangin tha ang chu " u chungin an chaw bêlte

chu a han hawng zut zut a An nu chuan zanin atân chuan sarêp awm chhun ka chhum tawh kha, hmin pawh a hmin tawh ang, a dang dang han siam leh zawng khua pawh a tlai tawh bawk a, kan tlai lutuk hlauh dah ang e" a ti a Chutih lai tak chuan an monu tui chawi chu a lo thleng a, ka tho vat a, ka va chhuah sawk sawk a Min han en chuan, "E, mikhual i ni maw? Engtika lo thleng nge i nih le? " a ti a. A tim leh hnam chu a dah tha sawk sawk a

A fa upa ber dawttu chuan a pawnfei a vuanin, "Ka nu, ka nu, mi paw rawh mi paw rawh" tin a lo tap chhên a A nu chuan, min lo pawt chhên teh ṭhin suh khai, ka puak hman loh che hi, buai lai lai hiar puak hi lo ngên ve chhên teh suh, saw i pi sâwn engemaw ni a nei a ni awm a nia, va zâwt teh khai!" ti chungin vawk chaw bêl a chawi chhuak thuai thuai a, hlim hmêl pu tak chungin, "Kan buai thin tehlul nên, ka pi lah hian vawk chaw pêk lah chu a tum der si lo va," a han ti a, a nui hawk hawk a An pa chuan, "Pa chuan a ṭalh hun rel leh a puahtu koh khâwm a ni lâwm ni kan tum târ chu, a dang chu hmeichhe tum vek a lawm" a lo ti ve a .

Vawkchaw chu a han pe ta nge a, vawk ltâm lah chuan an han hap zo rang khawp , suah chawp reng a ngaih takah, vawk angin an lo chuhpui ve reng bawk nen An awkpui chu vawkpa chaw ei anga a ei ve hal lovin, a hmuiah khawn kian deuh reng tum bawk si A buai êm êm mai a "Taia khawnge maw awm le ? Vawkchaw suah a chu a lo vang ve thei tawk tawh asin le" ti chung a

Vawkchaw a pêk zawh chuan zana tuah ur thing a seng leh ta sawk sawk a A han nfel zawh veleh chuan vawk chaw bawk, anniah ei khama chhum ngnal mai turin alte leh thil dangte a buatsaih leh mial mial An pa chuan dawhthlênga thu chung hian n nu mei vil lai chu, "Kha, ka vaibel hi han hhuangkai teh," a han ti a A han chhuan lai sak zawh chuan a pe a, ani chuan a lo ak talh talh a, an monu hnênah chuan, Khângte kha chu dah tawh teh khai, nau-angho hi an mut a chhuak leh mai ang e, haw lo hrai lâwk thin rawh u, chaw ei lai min tibuai chûk thin hi ka nin zâwng tak nia. Lo tifel dim diam thin ula, hnathawk hâwng tân pawh a nuam deuh ngai zuk a Khawnge Taia hi a awm pek ? Hah ko wh rawh u. A ni hi chu nawrh a hmang

um mai a, ârtui kha lo chhum sak ve teh a duh zâwng tak a nih kha, mikhual nc h z u buai lụai ra' zawng a thawpikthlâk em n lo ti fel thuai thuai rawh u," a ti a Khua lo tlai lam hle ta a, a sawi ang chuan a monu chuan a han buatsaih sa'h sauh "Ka pa hi chu dawhthlêngah hian mi c dâl fahran hian i thu a, engmah lah h ngaihtuah mang si lo va, lo han thu k a thei lang chuan ka ti mang e," ti chung chu khuhbriangin a fate ei tui chu pathlang lan a chawi thla ta a. Chutih lai tak chuan nu naụte puak chu a lo tho ta a A han t that that a. A hnute chak tih hriat fahr hian a tap zual tial tial a An nu chuan " thiamawm ta bawk e, hnute a châk tawh nih hi, khai la tawh teh khai" a han ti An pa chuan, titlei vat rawh u, nau tap in ngaihsak thuai duh thin lo va a bengchhei êm ṭhin mai," a han ti a. An ru ch "Nang lah hi sawisel tûr ngawt i zawng kan la ti tlei hn an lo a nih h', han phu hman tûr ṛawh a la awm loh thuai mai l lo ngawi ve hle hle teh khai," a han ti a monu chuan nau chu a la a, dawhthle a thụ chungin hnute a han pe a. An chuan, "Hmeichhe âtzia tak hi chu aw ! H ṭha han sawi ilang, awi tum ahnêkin n

n khak ang zat zat a Mipa emaw ka nih hi
uk ti zel a maw le," a han ti a "Sawi loh
heih pawh a ni thin lo atin a nih hi, mi
âl tak h an i han thu leh nghal si thin a,
o insa seng deuh tal la chuan kan han
he sawk sawk thei tur alawm," a han
a An pa chuan, "Ka duh duhnaah ka
nu ang chu, a âwl lai apiangah khân siam
gai apiang chu siam ula, chêt ngaihna
piangah pawh che ularg a ni mai alawm,"
ti leh chat chat a An nu chuan hetiang
a nih tlat thin a vâng alâwm mawle
an chhangchhiat berh lai pawh a, mite aia
an buai bik thin ni Awl lo hian lal inah
a kal e, a han ti leh nghal bawk si vei nen,
na hi a zai lo teh thin asin, lal inah hian
tihm pat chia ia ni e n w ni an han sawi
nhuah ni, mi vau dan chauh lo chu puak
nhuah a nei lo emaw tih tûr a ni Buai êm
n mah ilang, chaw bêl tak ngial pawh a lo
n duh si lo va, buai êm êm chungin
aw chhum nân, vawk chaw pek nên,
ing seng nên, âr lawih nên ka han fâwm
thin a ni a Tlai lamah phei hi chuan nau
lo tlei tha duh tawh ngai si lo va, chu-
nakalai chuan mi ka hau ve a la han ti
h ta nghâl a mi khawngaih nachâng pawh
a hre mah lo a ni âwm asin maw le.

A tâwpah chuan ka vua ang che tih hi hlawh tâwk a ni a, mi pate hi chu hetiai êm hi chu an ni lo vang, a mipa teh vet a nia Kan chan hi chu han chang ni za teh sela chuan min vaw nasa thin teh chu Heti chung pawh hian mi vuak teh hi 'a tum thin a nia A mipa teh a sin ma a han ti hlak hlak a A ni lah chuan, "Mi ka nih hi, hetia in âng in âng chung paw ka la ngawihsan theih che u hi chu law ula a ni mai Sawi tam a ngai hlei n mipa ka ni mai a lâwm, hre ta che u,' han ti leh charh charh a Tumah an ta ta lo va An nau pakhat chuan, "Ka nu, mut a chhuak," tih leh tah a rual a, "M paw rawh, min paw rawh, maw ka nu,' han ti a A nu chuan, E! en teh sawta tuteneimaw ni sial an chaih a ni awm e, kha nge ka pawm ang che, i va en teh an I pate feh pawhin enge maw ni an raw hâwn dâwn i va hmuak teh ang." ti chung a han pawm nawlh a. A upa zawk pa chuan, ka nu kei pawh ka duh ve min hru ve rawh, min hruai ve rawh, ka kal ve duh ti chungin a tap ve leh ta a. Tichuan bu tuai loh ang tuam chuan an in pawm hav ta luai mai a. An pa chuan, "Khati kha a mai ang ka tih rêng kha maw, in awi di thin lo va, an tah leh tak pêrpûr kha," a ti

An kawmthlang n a l ' ' khaw
ge thil dil duh r a l e u r a a,
chingal min lo pe h u a 'awi
ui pawh a duh hil awn, n h l a
i emaw? Keini zawng kan vut pawh a t' ve
o va Chingal hian thlavi pawhin l a man-
en insuk nan an hmang z l bawk s i
Chingal tak ngal pawh kan nei ve z u lo
Bai chhuan nan chean kan beh l h m e,
aum kan neih lo i vang, a vi l a
ai tûi chi pawh kan nei ve zo n lo a
i," a han ti a An nu ch an, "Ching we
hu kan ngah kha, khata I ha chingal âui chu
nih kha, i cun tawk tawk khan oun mai
awh, A thlawrbur pawh sawta saw a inkhai
aw, la mai awh hu, kumi ch i l a n ah
i tak pawh a nih kha," a lo ti a 'E, in
aute feh an l h wa lo maw? Anni a ng
a lo a t'ha awm a, an tha pawn i thi deun
ng chu, keini lo ve m chu u-ham pawh
n thai lo vang tih ka hlau hl mi Ka zuk
mu ve chiah lo nain, an sawi hman in a
lhe hle a ni âwm e Hlo lah chu a har an
i êm êm mai si a Kumin zet chu kan h'a h-
hham der ang tih a hlauhawm tak zet mai,"
ti a An nu chuan, "Kha, tuibui l an
muam teh l hai Hmar hmawh lovin lêng
uang chang ve ta che," a ti a. An pa chuan,

vaibêl zu chungin, muang deuh chatir "Hmana neih hmasak pawh khân hlo a ha an ti rêng a ni Mahse a thlotuten an hne êm avangin kham chang chang zawng a thar hram a nih kha Favângah buh zawn a insiam alawm, zuvain zah a ngaih chu kham êm thar lo mah ulang in la thai ta viau ang, lungngaih mai a la hun lo ve," a ti

Tichuan, an pa chu leikapuiah mi feh hâw lo thlirin a thu chhuak ta a A khupah puai suihin a lo thu to lâr a, a tukkhum a bê leh thap thap thin a Chutih lai tak chu an tutcho (an fanu upa bera fate) an lo ka khawm a, "Ka pu, keini chu ka nute kan hmuak dâwn, fanghmate, dawnfawh te, hmâ zil te min rawn hawn dâwn asin ka pu, duh ve êm?" an ti nak nak a. Ani lah chuan, "I nute êm hian khawia fânghma leh dawn fawhte chu rawn hâwn turin nge in beisei I Ka aiâwt en hunah chakai sa in la ei tawk dâwn nia An thau tawh khawp ang, ka in khât ta êm mai," a ti a. A tute chuan, "Ka pu, engtikah nge i aiâwt chu i en dâwn ? In thuai thuai rawh aw, kei chu chakai sa hi ka duhzâwng tak a ni Kei a bawppui lian ber ka hauh ang Ka pu, a bawppui lian ber min pe ang che aw ?" an ti nak nak a

Ani chuan, 'Taia te i ên n ir cr d l d al ng chu, în ei teuh dawn nia i nute feh chu u hmuak teh u," a ti a

An fate feh chu an lo hawng ta nge a, lim hmêl pu tak maiin, " Vawiin chu ni a a bawk a, tui a hal duh ngei rai a! Kan ula lah chuan tui a sem peih mang si lo va, an han hau deuh leh a nuar emaw ni, thlam hhûngah a tawm tlat mai si a, koh ei zawh awh ni tawh hek lo, kan duh ang pawhin ui kan in hlei nêm le," Liansailovi chuan a an ti a Lianmami chuan, "Min hau min au thin a nih kha, tui ka sem reng pawhin, i sem tha duh lo' min la ti leh ta zêl a, unge thinrim lo vang ni? Ka feh duh tawh ng rêng lo Hauh hauh tur ngawta feh hu ka duh tawh lo," a lo ti a, khumah a hu a, tungchaw kua a zen ruk ruk a, a kawi la chhuak a, a vawrh nulh nulh a An nula aupang zawk Thangbuangi chuan, "Kan nula hu dem bik teh suh u khai, vawiin zawng ni a sa êm a nih kha, a thiamawm bawk e, na la thawk ngai rêng rêng lo kan hruai a ni a. A tân chuan a hahthlâk ve hle ang hu," a lo ti a An pa chuan, "In thlo zau awk emaw chu le? Buhte a tha hlawm êm? Eng ang nge ni?" a lo ti a. Liansailovi chuan,

• Thlo zau teh leng mai, thlâm mual kh kan thlo va, buh lah chu a tha khawp ma si a, kan bung pil daih mai ni a Hlo paw a al khawp mai A him reng chuan hr hazawn chu kan nei ang chu ka tih leh, ni h chuan, 'Hreihazawn chang a ni lo va' e, silaizawn chu in nei ngei ang' an ti ni a si a" a ti a "Kan vawkpa han ber hi ka zuah ang a a chîl nîn kan hmang tawh ang hazâwn chauh pawh ni se kan hmang thi ho vang, nikum khan hreihazâwn chil n an hman kha a te tham deuh hlek a, thi i an zahawm em mai," an tlangval dawlh'k tia zetzawt Ngardawla chuan a lo ti ve a

An nula upa zawk Liansailovi chu "Mi hriat lova mênin kei chu nikum chuan kan ngah zâwk daih ka ring a sin thlâm mual tel lo pawh khuan, tih tak em chuan nikum chu kan zât ngeiin ka ring a n Vaimitin that dan rêngah khân kan thl mualah khuan phur tam tak a nia kan se mai ang ni. Silaizâwn pawh chu ka lo h phurh vak hlei nem," a ti a An pa chu n "E zu va in zah a ngaih chuan kham zaw kan ngih dawn chu. Khuavângin beng lo chhungawng sela, Kan chhûngkua kan hrisel bawk a, kan thawk thei rih bawk a, kum l

h-chen hi kham nei lovin kan awm ngai
Favâng tang tamah pawh nu buh êm ko-
ngah vawite that mah Jan la d ngai lo
zuten kan buhzem an rawn hal hun huai
lai thin zawk an duh ching
whin bnai hersa Thawng ar lo mi a A
mag ah chuan I an pe leh nge nge thin Ku-
ai pawh kan neih va dawn dai ,"
ti a An nu chuan, 'Kim hh te mah
ah ther kan ei mang hlei nem maw le, buh
hlui bawk kan ring leh ngar ngar mai thin
Thenkhatte chuan hlo tulawh chhûng' an
la tawk a nih fo hi Kan la vanrei ta hial awm
naw le," a lo ti ve ta A nu lak sawk
awk a Tara leh chuan, "Ka nu, naktuk
hi ka lo feh ve tawh ang e aw, nin hua
ak tak tawh ang che aw," a lo ti ve chuan
A nu chuan 'Han feh ve thei tak tak tawh
'a ka ti mang e, nin hun awl dêr mai lui
ma le In la chhawi thak deuh si lo va, in
angval hun h a la nang chu Tlangval
huai thuai u'a ka ti ngei na ," a ti a

Thangbuangi in'hmak zo chu tapchhak
am a pan a, "Ka pa, naktuk chuan kan
awmte an lo feh thei dawn tawh a, i quâwt
nahte leh va a va i thang kamte en pahin
hawhmeh mim zuk sem sak ang che aw

Puitling deuh lo tân chuan, kan nula ngawt zawngin a tlin zo lo vang tih a hlauhawm deuh ve ka ti," a han ti a An nu chuan "Feh rawh se, inah engmah a ti chuang hlei nêm, lal inah a tal niling ringawt mai a, an duh duhin zu an in a, an hau tak êm mai In lam khawsak pawh min huatpui duh dêi si lo va, a lo hawn leh thil tih tûr hlir a rawn sawi zut zut a, amahin engmah tih tum der si lovin, mi a vau a vau mai a, a ninawm êm mai A feh bo chuan huathawh pawh a sâwt ang chu" a rawn ti ve a. Lianmani chuan, "Ka feh duh tawh teuh lo mai Ni a sat teh lul nên, tui chawina a hla bawk si a a hahthlâk nasa mai si a, ka han tih ve rênrêng an sawisêl an sawisêl a, min hau min hau va, hauh hauhva awm ai chuan feh loh mai a tha zâwk, ka feh duh tawh lo, duh loh ka pa chu feh sela, ani chu an hau ngam lo deuh vang chu," a lo ti bawk a An nu chuan, "Mâmi chu duh leh inah awm sela, ani chu nau lo awm atân pawh a ţangkai ţhin teh a nia, kan buai ţhin êm hi, duh leh in pa chu zuk feh sela a ni mai," a ti leh a.

An pa chuan, "Ka zuk feh ang e. Nu tling pahnih ina awm tawh pawh a, in lam buaina la tih fo mai chu le, 'Hmeichhe vau

oh Vaupâwng vau loh chu an zual tual tual' ih zawng zawng in neih zo a nih hi. Chutia hin phût viau si chuan arbâwm hnang lâk ahin, aiawt leh thang en pawh a hun ta awk a, buh pawh a tha tawh in ti bawk , hmuh ve pawh ka châk bawk a, a zuk feh ang e, in lâwm chu ka zuk awih sak a ing cne u Kan lalpa chuan hme'thai zu thlum deuh nei ka hria ania lo el leh ngei ang che,' zawng min ti asin maw e mahse a tul vâk lêm love. Chakai pawh thau tawh hawp ang chu, ka rial rei ta awk a, in lawmte chu an vannei dawn teh nih hi Mi lova in va feh te hian chuan ng dang vak an hmehpui che uin ka ring nang si lova, nangni lah hian chawhmeh tha leuh nên io chuan lâwm rawih hi thiang lo maw in ti emaw tih tûi a ni mai si a le Kan alpa chu a khua a har dâwn teh e aw, a i a Thangbuangi chuan, "Ka pa hi chu i ti nak ṭhin êm mai, miten an hria ang tih pa ilauhâwm a nih chu. Mite lova kan teh châ e pawhin an theih ang tawk chuan hm in siam ve tho va, puar tak takin kan hin a ni Keini changin hmeh kan siam ṭhin ni hlei nêm Mite tihdân vek a ni," a ti a

An pa chuan, "Chutiangte an tih loh leh

zaln niaw le' a ti charh chaih a Liansailovi chuan," Chutiangte mai mai chu sawi sawi pawh a ngaih lok loh chu, kan neih leh kan siam ang a, kan neih loh leh kan siam lo vanga i ni mai Kan la tih theih el h mai si chuan thiante pawh an zahawm deuh ve kan ti mai a Ka ja lah chu a kal a tul tho tho si a, tih a ni mai alâwm Mi dang nu dang thu chu sawi kai pawh a ngaih loh chu Na'-tukah chuan chakai sun lawm kan tuai dawn a nih nai chu A lo than tawh leh nghal pl e chuan a t hla khawp ang chu Hei kan mi-khual a ni n aw? Khaw lam atanga lo ngei i nih le? Khaw a lal tu nge i nih. Keini chhung zawng kan buai leh Chul tl ni a mikhual thlung ve tha pawh kan ni lo nan, a nuam pawh i ti lo vang chu," a h ti a Tichuan kei chuan ka chh ng ve ah a An chhûngkua chuan titi dang an tan sawi n nui hlawm a An tehna chanchhinte an han sawi chuan Nguidawi pawh chuan, 'Ka lo chu thlawh loh ai n thlawh a nuam zaw th mai tu a ri Hlo a awl nasa si. Chawfaka han chawlh pawh hi i nuam ka ngawt mai Hlo har tak mai thlawh hnah han chawlh chu uhu reng reng hi a nuam thei ngai lo va, chaw ei chung pawh hi kan pai deuh reng mai a a hrehawm thin a ni," a han ti a

An inthlak fel ta bawk a, khua pawh a lo thim d awn ta a An monu naupang zawk chuan, " Ka nu chaw ei l an siam mai tawh d wn l mi ni? en tel loh a la awm êm? Ka siam mai d awn c aw," a ti a Anni chuan "Siam rawh, khua pawh a tlai d wn tawh hi," an lo ti a Tichuan a siam tan ta a Thlaivawng thing bial lian peppawp, a ke sum a a sang mah tûr, kum ta n tak an lo hman thin tawh tih hriat fahran mai hi chhuak lai, dawhthlêng atanga ban phak âwm tâwk velah chian a rawn hung chawt a Chutah chuan chaw a han khawih vel pap a, a lai chu chawhmeh suah nan a chawk kua a Chawhmeh chu sa a h avangin an pa chuan a nêl a chang a, khuhhnangah a lo thet mal mil a, h nei da m antuin tuthang cha khuhhnangah bawk chhuak lai thleng suah chuan an hung bawk a, chutah chuan fian an vuah thlah a Fian pakhat chu mi pathum emaw p h ni em w intawm tûr atân nuat a ni deuh va 'Kha, ka pa, chawhmeh chu i peih tawh em? A lai ah khan han bun mai law',' a ti a An a chuan chi min han al sak ula, ka han thlo let nang e, mahni z wngin a in al chawp mai theih loh ve," a ti a Chu mi an han peih hnu chuan, an monu chuan, "Tuil dang suah tur a la awm em? A awm tawh loh chuan lo kal

tawh rawh u le, chaw ei ka siam peih ta e," ti chungin pathlang lam hnaih deuhvah a ding a "Kei chu kan inah êmte lak ka duh bawk a, ka va kal teh ang, khati khân lo ei ula chaw pawh ka ei nghal ang e," a ti a, a chhuak ta mai a Chutia kawngka a kan hnu lawk chhan an pa chuan, "Hei sa kan nei alâwm sawta va ei kher kher a ngai hlei nêm" a han ti a. Ani chuan, "Lo ei rawh u" a ti mai a Tichuan kan han kil kual ta pât mai a Mikhual chuan chhûng lam chu an chuh ngai lo tih ka hre reng bawk a, pawn lam pang pathlang lam hnaihah ka thu ta a

Chutia zanriah kan han ei tan chu, "Kan sa neih chhun a nih hi, i duhzâwng a ni ve ngai em aw, a nih ve ngai chuan i duhzâwng zâwng kha ih ang rawh khai, kan neih ve chhun a nih kha Chawhmeh lah kan nei zo ve ngai hek lo, mikhual thlen pawh hi a zahthlâk asin maw le, kan neih ve chhun pawh ka nute hian sam dan an thiam lo leh zêl si a, a chhurra chhum tawrh hi an thiam tâwk chu a ni mai Zawite khan ei la i puar lo hlauh dah ang e, heta hi chi a awm e Mahni duh tâwk tâwkin in al chawp mai ila a nî mai ngai a nia Intimikhual duh reng reng suh, keini zingah zawng chuh ve rawk rawk mai tûr a nia I ṭhutna a hla êm mai i ban phak lo ang e, han hnaih deuh rawh

khai Chawte kha i neih loh chuan lam zêl rawh aw, tapchhaka thuten mei ang an hliah tlat thin a, a hmuh theih mang loh a nia Han ken ên nachâng lah hi an hre miah ngai si lo va Mahni duh duh chu zak lova lam zêl mai tûr a ni Puar tak khan ei rawh aw," an ti l am liam hlawm a

An pa chuan, " Sa zawng a chhuma chhum bâka tui a awm chuang ngai lo Thil dang dangin ka biwlzân e, an han ti vei tehchai te hi chu intihvaina mai mai a ni. Sa tik sesu a bik a awm tawh chuang ngai lo ve Sarêp hi zawng a nel deuh hlek thin a ngun deuhva thial a ngai a, muangchang khan ei ang che Kei phei hi chuan a rêp fip phei hi chu ka ei tha thei tawh mang lo a ni A uih tawh lam ngawt tawh deuh hi ka ei that theih tawk chu a ni mai tawh ni a Kan han ti taka uangpui chang suh ila, thinivnte piwiin hmen hi an van ve teh a nia Kan silai hi a tha tâwk bawk a, sa pawh a la lût nghat nghat hle a Chu bakah chuan ka sa thangah a khat tâwk hian lo awk ve zauh zauhva, rap hian âwl lai a ni ngai hlei nem Khawhar hnêmah aiawt ka chiah bawk a, chikai kan ei deuh reng a, a khât tâwkin ka sava thangah a âwk ve bawk si a, âwl lai kan nei lo teh a sin, sangha

lah chu sawi tham tehchiam ni lo mahse, kan ci ve zeuh zeuh bawk a, kaikuangte phei chu in ei tha duh bar a ni nem! Hman ni a ka sanghal awh phei kha chu chhuak hlauh lo selang chuan tûnah pawh hian kan rap chu sarepin a la khat dul ang chu Kan kawmthlangte khu en ta che u, a rovin an ro vawng vawng mai a nih khu, an rapah sa a inrep ngai hek lo, saum sahriak an nei ngai hek lo, buh an bai tawih fo thin ang tih hriatsa reng a ni a lawm Aw, hman ni a ka sanghal awh chhuah kha chu ka ui mang tak e, a thau dâwn teh asin mawle," a ti a

"Nanga sanghal âwk chhuak chu sawi ve tei vet tûr a nih loh chu, a tui hâng a thin bopui ta a ni mai alâwm," Liansailovin a lo ti a Lianmami chuan, "Kei chu chakai thau deuh a ni ei ka duh ni, hetiang sa rep zawng a nei chet chût êm mai, tui ka ti lo" a lo ti mial mial a Ka puar tawh hle tihin Thangduangi chuan, "Muang tâ tê khân ei tawh khai, kan hmeh ve hi hmauhmawha ei chi pawh a nih loh hi," ti chungin chaw chu min ban khawrh belh a la tum ta zuau zuau a Kei chuan "Ka kham tawh e" han tih mai ka tum deuh va, mahse tawng mawi lo a ni tih ka han hre chhuak leh thuai a, "Ka puai tawh e" ka pumin a leng tawh ngang lo a ni,

hetiang chawhmeh ka han tawng luh chu ka va han vannei teh lul êm, thut pawh kan thu tha thei tawn nang maw,' ka han ti a

An mipate chu tawng nawh an tawng mang lo va, an farnute thil sawi ah an lo tawng ve zeuh zeuh chauh thin a Tichuan Lalchhawna, an fara upa ber chuan, ka kawng a khan thin mang e, vawiin kan hlo thlawh a nuam e mah ti ila, a hmun a zawl deuh hlek a, ka kawngin a tuar lo deuh a ni awm e," a han ti a Chaw ei kham hmasa apiang an tho zang zang a Nulate erawh chu n ka ei kham an nghak reng a ni Chaw ei kham a thawh pah chuan Lalkhawdina, nupui nei thai deuh chuan, "Vawiin ka tuthla h a bil lutuk a, ka duh angin nna pawh ka thawk tha ve thei lo Natuk chaw ei hmun ka pain pumah va tihhriam tur rawh se ka iaw hawn a, kawinchâi kawngka bangah sâwn ka thiah saw, the ihnghilh hlek loh tur a ni e," a ti a Tuium hùnna lam chu kamthuah tuin a pan ta a

Chaw kan han ei kham hnu chuan an nulate chuan thleng seng chu an ingchuh emaw tih mai tur hian a han seng thuai thuai a, an moru upa zawk erawh chu nau

pawmin khumai lam tapchhakah a lo thu reng a An pa chuan, "Khawnge ka tuibur hmuam tûr min han pe teh khai, kam a chhia a lawm le, tuibûr al pawh hi in nei zo meuh e naw ni, tûn lai mite hian engmah tih naching pawh in hre mang lo va tuibûr al tak ngial pawh hi in ngaih sak mang lo chang ni lovin, zûk pawh hi in duh ta mang lo emaw tih mai tur hian in awm i," a han ti a Kei chu tuiûm hunna bulah ka puaizia ngawt ka va sawi ta rih a An pa vek chuan, "Tun lai mi zawng thingpui in duh thin hi, kan mikhual khan chaw ei khain thingpui a duh ngei ang chu, in chhuang tawh em ni ? Lo siam peih diam ula a ni ngai e," "Ke zawng zufang chawm ka duh ber mai," a ti leh a Thangbuangi chuan, "Ka pa tak hi chu aw, kan hriat sa vek a ni alawm, kan siam peih vek tawh kha, sawi ngai lo hi a sawi a sawi thin a, ka huatzâwng tak a ni mai Thut pawh han thu muang rih ang hmiang maw le Mi tih tur reng lo sawi ve leh thin hi ka nin zâwng tak a ni mai," a ti a An tlang-val Ngurdawla chuan, "Thu a nei teh vet vet a nih hi," a lo ti charh a, an nui tlang dar dar â.

Chutih lai chuan an nausên muhil chu

a lo harh a A kal thei chhet chhet tawh a, a nu malchungah chuan a lo su sauh sauh mai a, nulaten thleng an han seng fel hnu chuan Liansailovi chuan "Khawnge pawm ka chak êm mai Kan fehsan kan fehsan thin a, ka han pawm teh rêng rêng ang," tiin a han la a A malchungah chuan hlim êm emin a au riai riai a, chhuat laiah chuan a han thut a, ding nghet hlei thei mang lovin a tlu nâih naih thin a An chhûng chuan an chhaih a, "Ding le le artui hlawh hlawh," an ti a, an nui tlang dar dar hlawm a Tichuan thingpui chu an hin sem a, ka han in zo chu Ngurdawla chuan, "Zinin chu nula kan rim dawn nia i chhuak ang khai, kan khaw nulate pawh hmuh ve i duh lawm ni ?" a ti a An monute chuan,"Nia, va lêng chhuak rawh u, kan khaw nulate hi an hmel a tha hlawm teh asin Ngaihzawng awm tak takte pawh i va hmu mai thei a nia,' an lo ti hiam hiam a Tlangvâl si mahni thlen ina riah mai chu thil dik lo tak n ai, thawhat paih pawh a lei chawi theih mai a ni tih chu ka rilru chuan a hre-reng chungin, "Ka chau em mai a, ka kete a lo nâ deuh bawk sî a, min lo lên chhuahsan mai teh khai Ka chây hle naa, ka zui peih ngang lo che ni mai teh se," ka ti ta ngawt a.

Mizo dânah chuan, nupui neih hnu ta pahnih pathum neih tawh pawhin Zawlbukah an la riak tho tho thin tih pawh ka hria a chuvang chuan, Lalkhawlina pawh leng chhuak tûrin a kal a, Ngurdâwla chawh chu a pa'n nupui neih a ngên a ni ang tih a hlauh vang a ni mai thei e. Chutih ka chhun hnu chhin a kawr ipteah vaihlo leh leh pa zial tur a ak sawk sawk a, a chhuak ta daih a. Lalkhawlina erawh chu chu mi zân chuan chhuah a tum lo a ni âwm e. Meilum awm a tau reng a Liansailovi chuan, "I chhuah em chuan meilum kha a la thu ve reng mai rawh khai, kan inkawm dâwn nia. Mikhual naah han an nula rimte chanchin hi tlangval sawi thin ngai zawng a ni a Keini kan inkawm thung hlauh vanga a ni mai alawm, a tih tung mai ang chu," a lo ti a Tichian a la kaih tur buatsaih chuan khumai lam lam dawh thleng bulah chuan a hmui a han hûng thla a Tlangbawn a pawhin khumah lam hnai lah la lil tin tamin a suvêl a hûng bawk a Chutih lai tak chuan Lalkhawlina nupui kha a lo lût a "Kha, ka nu, vawk chaw bel in chhuang tawh em ni? Engnge thlak beih ngaite a la awm em?" a rawn ti a.

Lianmâwmi chu khumah a khawkhang zâwnga mu'n, "Vawiin ka chauhzia, ka chauh

zia mai chu, tui chawina a hreawm si a, ka ute lah chuan chawlh hlek pawh min hmu thei dêr si lo va, ka feh tawh rêng rêng lo vang, ka sim dêr mai, ka nuin zuk feh ve rawh min han ti tehchai a, a lo nawm loh loh nêa. Buh chil hunah chauh ka feh tawh ang," a lo ti ve mial mial a An monute pahnih pawh chuan la kai turin an hmui chu an hûng thla ve ve a An pa erawh chuan vaibêl a beng sawk sawk a, a puan hmâwrah chuan vaihlo tlêmte hi a bâwk nalh a, "Khawnge lal inah ka han chhuak zawk teh ang, naktûk lama kan awmdân turte pawh chu ka han hrilh a ni ang chu," tih pahin a kal chhuak ta mai a Liansailovi chuan, "Khai mei lum hi han ai rawh le, in awmna lam chanchin pawh min han hrilh ve teh khai," a ti a Kei pawh chuan mei lum lam chu ka pan ve a, ka han thu ve vâng a Nakin lawk ah chuan, an nu chuan, "Ngawi ru, ngawi ru, chu tlangau a au ve," a lo ti a Kan han ngaihthlâk chuan, ' Khaih, khaih, khaih, ka tawng lo ngai ru khai, tûn favângah hian lal in sak thal tûr a nih avangin tumah zin chhuah reng rêng loh tûr a ni Tupawh a zin chhuak chu chêng nga leh salam an chawi zêl ang," a han ti a. Chu mi hnu lawk chuan naupang rual hian a rualin, "Kan inzâwt-

chhuak e, kan inzawtchhuak e," an han ti tham tham a Ka hriat ngai mang loh a nih avangin, "Chu, eng tihnange ni," ka ti a Thangbuangi chuan, "E in awmna lamah an ti ve ngai lo a ni tak ang maw ! Thingnawi fawmte hian, Zawlbûka thingtuah tur an fawn a, zan tin a i keuh ziah thin a Tute emaw no âwl ru mai duhte an awm thin avângin hetiang hian naupangho an ko khawm thin a, thingnawi an keuh ngei leh ngei loh an zawt chhuak fo thin a ni An keuh hnutu te nên lam an zawt a A lo âwl ru an awm hauh chuan fawn sîwm emaw, âwm an tih tawk ang leh dan anga an lo neih a igin thingnawi an vawitir thin a ni,' a han ti a Ka var uai mai a

Rei vak lovah chuan Zawlbûkah chuan thâwm a awm ti a An au ri ka hriat thuih te chu, "Mikhual a kâng e, Mikhual a kang e," tih a ni Thangbuangi vêk chuan, "Chu, mikhual an buan emaw a ni ang a nih loh leh naupangho an inbuantir ang a, an au mai mai pawh a ni thei e Tlangvâlte pawh anmah ni an inbuan thin a An inzirna atân an hmang thin a ni." a han ti leh a. An au dur dui a reh hnu chuan tlangvâlho thawm chu

Zawlbuk pawn tih hriat hian a ti hai hai a Thenkhatte chu an zai a, thenkhatte chuan tinh an tum rât rât bawk a Tlangaupa kha khawiah emaw a lo châwl khawtlai rih a ni âwm e Zawlbûk kawt velah a thusawi pang-ngai bawk sawiin a han au leh ta a, Tlangval phawkte chuan, "Zan engzat riak nge kan ken ang ? Chawfûn a ngai em ? Khawiah nge kan chhuah khâwm ang ?" an lo ti hlawm a Liansailovi nu chuan, "Tlangau nupui ka ni ang tih ka hlau mang e, ka duh loh zâwng tak a ni Mi tin auh nawmnah nih fo mai bik chu," a lo ti a Lalchhâwna chuan, Mi tih dân ve te chu, han ngaih pawimawh vak tûr bik a nia loh chu," a han ti a Lianmami chuan, "A ni tak e a tlangau chuan mi buh thlawh hah sa kum tâwpah lawng khatin an khawn mai thin" an tia sin, an lal tih al awm mawle, hlo thlawh habthlak âwm tehlul nên, khawlaia han au hleka buh khawn mai chu ka duhzâwng tak a ni," a lo ti a Lalkhaw-dina nupui chuan, "Chuti chu nang chu tlang-au nupui ngei aw i nih ang Tu khaw tlangau nge nupui nei duh ang aw, kan zawng ,ang chu," a lo ti a Lianmâmi chnan, "Mi khua-ah te chuan pasal ka nei duh teuh lo mai Pasal neih rêng rêng ka duh lo Hetia awm

der der mai hi a ni ka duh chu Pasal neihte chu a zahthlâk rouh âwm êm mai," a ti a

A ni chuan, "Ngawi ta che u, nakinah chuan tlangvâl a la um duai duai anga ti nia," a han ti a Ani chuan " Min tiduhdah lu-tuk êm mai, ka ûm awm lo em mai Pa-al ka neih sak phiangsen hlei lo vang che u," a ti a, a mu lai chu a tho lawk a, kawmchar lam a pan ta daih a

Rei lo tê hnuah chuan kawngkhâr an han hawng a, Liansailovi chua , "Lo leng rawh u," a lo ti vat a Tlangval pathum an lo lut nghâl a, Thimtham lam an pan a Liansailovi chuan, "Meilumah h'an lo thu chho rawh u khai, kha lam zawng a thim ên mai, in hmêl pawh kan hm i tha thei nang le," a han ti a, thutna a lo pe sawk sawk a Tlangvâlho chuan, Vawt pawh kan ti lo ve hei thutna a nuam khawp mai, khawi la pawh hi kan tân chuan thutna nuam a ni vel a lawm," an ti a. "Vawiin khawnge in fel hlawm le, in fehnaah ni a sa ve em? An bul te a tha em le? " a lo ti chung a. Pakha chuan, ' Kei chu kan kawmthlangte lovah k feh a, an tûl nasa khawp mai si a, ni sa nêr lunglên nên, tuihâl nên, nên hlir, nên hlir

nı a reı duh ngeı ngat ngat maı," a han tı a Thangbuangı chuan, Tunge maw chutı taka ı ngaih le? An tel ve tho lo maw? An tel ngeıın ka rıng a nı," a lo tı a An zınga pakhat chuan, "An buhte a tha em ? Engtıa ın kawmthlangte lova feh teh tlat nge ı nıh le?" a han tı a Anı chuan, "An buh chu a thı then ang nıâlnual a, hmeıchhe sual maka mâk dah a'ân a nıa tha ka tıh maı nı An thawkmawh nasa maı sı a, ka khawngaıh hlawm a nıa Favânga a that chhuah leh thaih ngaı chuan le, an la neı leh deuh ang a, chutı a nih loh leh lek pheı chuan an hlawh chham hle ang Hlo lah chu a har nasa khawp maı sı a, ka kut pawh ka hum tha theı mang lo," a tı a

Pakhat chuan, "A nıh tak chu mawle, keı chu kan kawmcharte lovah ka feh a an buh pheı chu a no hlep hlep a, mahse a ı thlo nuhah deuh hlek a, tûnah le, ka chhan an sawm a, a zıa awm tawh ang a, kham chu an neıh ka rıng" a han tı ve a. Lıansaılovı chuan, E chu ka'chhan an sâwm elo, kan lo va hre ve lo ve le, mın han sâwm thleng lo a nı maw, ?" a lo tı a Anı chuan, "Ngamtlak zual deuh deuh chauh a sâwm a a awm e A feh pawh sawmhnıh emaw lek

kan ni Michhe deuh tân hian chuan mi han sâwm chawt mai pawh hi chawhmeh han siam tûr a lo neih hleihtheih mang si lohva, a ngamawm mang loh a ni Kan tang nasa bawk a, kan thlawh zau viau kha maw le, tûnah chuan an hneh chho ve zêl tawh ang chu," a ti a Liansailovi chuan, "E, an tlangvâl a tha thei mang lo an ti elo, kan hre nairuai a, kan va kan ve hman hek lo Keini zet hi chu kan bengvâr lo thin teh asin Va kan ve atân pawh an that teh lul nên," a han ti a Ani chuanin "Tunah chuan a that deuh tawh âwm kha maw, a damkawr chauh a ni tawh âwm a nia. Kan pawh a ngai tawh âwm lo ve Vêng kàrte a lo h'a deuh hlek a, bengvar pawh a harsa a nih hi Nangni baka bengvâr an awm chuang dâwn em ni ?" nui chung hian a han ti a Liansailovi chuan, Mei zûkte in duh tawh lo vem ni ? Mei ka han pe ang che u aw ? In thutna a thim êm mai. Lo hnai deuh teh u khai," a han ti leh a An zinga pakhat phawk deuh tak chuan, "Ka kâwng a kham deuh ka ti, khawnge chhuat lai takah hian nghapui suar ânin ka han tlu zuah mai teh ang, tumthing hnah tla ang zânin aw ka han mut ang ni," a ti a, a tlu zâl ta a. "E, mu rawh khai, mahni duh ang anga awm tûr a ni," an ti a

Nakınah chuan an monu thar zâwk chuan, "Kan mikhual kha chiu a inti hle si a, chhuat laiah khân mutna rem mai rawh khai," a han ti a Thangbuangi chuan, 'Ni tak e, mu hahchhâwl rawh kha, puanthuah tûr che lah chu kan nei mang si lo va, i vâwt dawn teh zawng a nih hi Zawlbûkah chuan riak ni la chu tlangval hovin puanthuah tûr chan nei deuh tûr a le, mahse i mu ve mai mai a ni ang chu, khawnge he lai hi ka han phiat fai ai g e," a ti a Chhuat lai chu a han phiat fai sawk sawk a Tlangvâl zinga pakhat chuan, "Nia, zawlbûkah chuan lo riak ni la chu, buannpuiah an sâwm ngei ang chia, puan pawh an thuah ngei bawk ang che Kan khaw tlangvalte chuan mikhual puan thuah hi chu an bengvâr vêna lam tak a ni nghe nge asin Hmân zâna mikhual pakhat phei kha chu kan buan hah deuh bawk a, puan kan han thuah rawn teh rêng a, a rit lûk ang chu Ani pawhin pawhin a hrilhfak a nih vê hial ka ring "A tawk tawh, a tâwk tawh,' a ti ruai mai n'a A sin sing lova a kiangah a vawm vûm thîrmai na "Chhutih lai chuan pakhat chuan, "Khâ mi zâna ka puan thuah khi ka lo hre chiang mang si lo va, atûkah khan min an puan an lâk hun ka •nghâk

ringawt mai a, an lâk zawh hunah ka puan chu a awm mai ang tiin ka nghak chawt mai a ni," a lo ti a "A! mahni puan hriat fuh loh palh pawh a awl rêng a nia," a ti zawm ta a Pakhat chuan, "E, Lungngai duh suh khai, i vâwt lo rêng rêng ang, annin puan tûr an neih loh chuan tunge kan khuaah hian nei tûr awm ang le ? Kan chhuanvâwrte an nih hi An puan thûlkhungte an han phawrh ang a, zanah chuan in lum êm em ang Nang atân na nâ nâ chuan ka lungngaih pui lo va che" a lo ti a. Liansailovi chuan, "I ti zahthlak êm mai a, puan ka nei hlei nêm Kan tlangvâl thuah tûr pawh kan neih zawh loh hi, khawia puan thûlkhungte chu i sawi duh e a, Mi ang kan nih ve loh hi" a ti a

Chhuata tlangvâl mu khan, "Vawiin chu an chawhmeh a tha teh chiam lo na a, ka duhazwng tak mai a ni a, ka puar ngei mai, ka chhawng luah mai Ma ai baia lêngmasêr han thlâk nam châk mai hi chu, sa naran ai chuan ka puar pui zâwk daih mai," a ti a Pakhat chuan, 'A ni rêng a ni, duhthusâm phei chuan, dawlzîk te, han thlâk nâl zak mai ila, chaw rum deuh tak nên han ei ila, a châng chânga han lih thak tûr vaihmarcha hring râwt chawp ngai awm bawk sela, ei zâwngin 'si' hlep hlep mai ila, puar chu

a puar theih ber nge nge in ka hre mai," a lo ti ve a Pakhat chuan, chhuata mu hnenah chuan, "A nih leh nang, Khualhrâwk kawrgkhâi nan vawk thau kut phah bei ga chhah hmang ta se'la, i luhna khawp i ei kaw zo ang em aw chu le ? Luh ngei ngei tur ni ta mai sela, kei ka huphurh zawng tak a ni awm e," a han ti a An han ngaw vang vang h'awm a Pakhat chuan, "Ei theih mai chu ka tum ang," a ti a Thangbuangi te unau chuan, "Kei chu ka han nei hluah mai pawhin ani ngei rgial mai han i ain e hin tûrah pawh ka rual hlek lo ma, " an ti a An nu tlang dar dar a An zawn pa ber chuan, "E khai, in ti duh zawk mah e, Thangbuangi te unau luhna khawp pawh ka ei kep thei ang chu le, tual mang lovin ka dawlh zung zung mai ang a, ka duh duh n ka lût tla ig zung zung mai ang cha," a han ti a Pakhat chuan, "Kua chu e ngaihtuah awm duh awm teh e aw," a lo ti vang vang a An nui leh hliah hliah h'awm a Lian-sailovi chuan, "A va han vanneih thlâk dâwn e n ve aw! Kei chu U Khualhrâwka ei kuak saah ka lut tlang ve thaih mai dawn a nia, mi dangte hi chuan ei kaw ve thei dâwn hek lo, an tang teng mai dawn a nia, min va han awt dâwn êm ve aw " a han ti a Khualhrawka chuan, " Thangbuangi luh tlang pawh ka phal ve ang chu maw," a ti a "Thang-buangi chuan, "Ava han 'awmawm dawn teh reng êm v , ka lo huphurh teh lul vei nên, i phal

lo leh mai ang a, ka tâng reng mai ang tih ka va han hlau ve," a tih ve leh, khuma mu, Lianmami chuan, "Kei chu ka lut ve duh teih lo vang, kan mawm hmuar awm si a, han insil fai leh a buaithlak âwm êm mai, chingal lah a duh tam âwm bawk si a, kawmthlangte ta dil belh ruai a ngai ang a, ka zah zâwng tak a ni mai, ka ngaihtuah ngawt pawhin ka luak a chhuak nghal ma e ka ti, ka duh tauh lo mai," a lo ti a 'Nang chu pha' rawh ka phal lo vang chu, Liansailovi leh Thang buangite chhuh ka phal ang Mi dang chu a ei kuak harsat tehlul nên, ka phal pawh lo ve," Khualhrâwka chuan a ti a An zinga tlangval ful fek fawk, Liansailovin a tawng zâwnga a mit sira a han zai leh relh thina chuan," "A khai! Hrâwka, Lianmâmi tal chu phal sak ve hram ta che maw le, a la naupang deuh si a, mi dangte hi chu kan tâl talin lo tal luh ve hram kan tum mai ang a, a ni chauh han tang bik mai, tûr chu a khaw ngainthlâk lutuk dâwn êm alawm maw le," a han ti a Khualhrâwka chuan, "A la naupan vâng tak chuan alâwm ka phal loh ni, nula chu ni ve tawh sel ng chuan ka phal zûn, ka phal lutuk zûn ang chu, naupang ngaihtâwn tham lohtê ka ei kêp zêlin ka pum pawhin a tuar bik nâng, nula erawh chu thih leh thih tûn ka tih sak mai a'awm,"

a ti a Liansailovi chuan, zawi deih hian, "A ni tak e a, naktuk zing lamah a nasa lutuk huau huau âwm êm mai tak e, tuar pawh a tuar hlei nang le," a lo ti sap a

Thangbuangi hnai deuhva a sir lamah chuan Chalpianga chuan, "A hahthâlk êm mai, Khualhrâwka chuan favâng laia thlawhhma kan vêl thu a nia a sawi thiam ni Hei favâng kan hnaih leh hle tawh bawk si a, sawi hun tak pawh a ni âwm e, Liansailovi te unau pawhin an la hre ve hlei nêm, han sawi rawh se," a ti a Chutih lai tak chuan, an pa, lal in atanga lêng lo hâwng chu luhkaah chuan a zung ri har har a Khualhrâwka chuan, "Chu' Thanbuangi pa pawh a lo hawng a nih chu, lal upate zîngah pawh a zahawm ber leh thunei ber a ni a, ka zah teh a ni a, sawi pawh ka sawi ngam dawn emaw ni le," a ti vat a Chalpianga bawk chuan, 'Mâkpa tûrte chuan han sawi hlauh vak tûr a ni n ng maw, nakin lawka an vawk talh leh sa awh ni pawha chanvo nei ve tûr ngat leh chhiat ni that ni pawha a bul tûm zêl tûr i ni lawm ni ? Chuti khawpa bulin han sawi tih tûr a awm hlei nêm," a ti a. Liansailovi te unau pawh chuan, "A ni tak

e, i sawi tûr chu sawi rawh khai, ka pa te chu han zah vak tlak a ni hlei nêm, nanga tan chuan sawi thian vek a ni alawm sawi rawh khai, kan ngaithla châk êm mai," an lo ti a

An menu naupang zâwk chuan, "Ani hi hman deuh atang tawh khan kan makpa hual a ni asin maw le, kan vawkpui saw a note len hun erawh chu kan nghâk hrâm ang a, chu bak chu nghah tûr dang kan nei tawh dâwn âwm lo hlein ka pa pawhin a sawi nghe nghe kha maw le

Tichuan, an pa chu ngawi rengin a lo lût a, khumpui lam ta chh kah a lo thi chet a, "Hei engnge ni in chhum le? Sa rêp kha in chhûm nge, âr in talh zâwk?" ti chungin bêl in hûng chhin chu a han hawng zut zut a Thangbuangi chuan, Âr puah peih pawh kan âwm lo ve, kan mipa ten ka puah peih ange an ti mang si lo va, keini lah chuan kan puah peih bawk si lova sa rêp kha an chhum leh ta chawt mai a nih kha, sa tak sêsû kan ti mai," a lan ti a "Nang lah chu tirh hman lêk lohvin i tlan bo leh daih mai thin a; Mâma pate lah chu an hah a, an mu nghal dêr mai si a, lal ina pâwt zut zut chauh mai chuan Âr a puah theih loh a nih hi. Mikhual kan neih zan a ni a, kan neih ve zawng âr han

talh pawh a tha a, mahse kan buaipui peih ta lo a nih kha A tawkah kan ngai mai a ni ang chu," an nu chuan a han ti a An pa chuan, "Ar tak ngial pawh kan talh peih lo a nia Keini chuan sai ram chuah lai chuan reî lo te chhungin sai kan chan zo vek thin zuk nia, a mak teh e, eng kan ti zo ta nge maw ni le?" a ti a Khum sir leh lam chu a pan phei a, a bawk thlawp a, "Aw, hmân nia ka Sanghal awk chhuak ta kha chu, a va han uiawm tak rêng êm! A thau dawn teh lul nên, a tâl nasa hle si a, khawilaiah emaw chuan a thi tho thovin ka ring a ni," a han tih chuan, Chalpuanga chuan, "A nih tak chu maw le, zuk ûmzui atan tak a that chu, a tuihang a hih bopui mai mai tûr chu a uiawm em ilâwm," a lo ti a Thangbuaingi chuan, "A ui hang a tlanbopui ta a nih chu, a rei awh tehlul nên, ka pa tak hi chu, a thil igaih tuah zawng lah hi, a rilrua a lan hun ipiangin tâwpintai nei lêk lovin a sawi leh hin a, ka zahpui zawng tak a ni Naktûkah :an fah d wn a'awm, i thangte chu i en leh ng a, awh pawh a lo âwk mai thei asin Chhûn chawhmeh tûr i lo tum theih chuan . tâwk hle a ni mai," a ti a "E, tawk lo e a, khuavâng reu ieuvin a hre palh ang e, ik tak chuan ka ring rilru viau reng asin,

ka lo luh dâwn pawh khân ruah a tla deuh reng mai a Hetiangah zawng ramsa leh chakai te pawh an beisei awm deuh ngai a nia Kumin phei chu, Khuavângin beng lo chhu ngawng se, ka kutah sa a nuam lehzual hlein ka hre nghe nghe a ni Naktûk naupangho lâwm zuk rawih sak pawh ka châk phah sawt zuk nia," khuma bawk er veng vawng chungin a han ti a Suakbuanga chuan, "Chu Thangbuangite lâwma tel ve a va han châk-awm lehzual ta sauh ve," a lo ti ve a

An pa chuan, "Sa chu han âwk teh rêng ila chuan kan lal te tak an lâwm dâwn teh e Lalte pawh hi an lal ngei taka chawhmeh kan pêk châng hian an nei a ni mai a, chuti tih lovah chuan dawlrêp bai mai lo chu hma-bâk an nei bik lo. Tih tak êmah chuan kei ni te chuan chawhmeh lo tak takin chaw kan ei ngai hlei nêm! Kan nei lo ve, kan tih chang pawhin lui lam sa emaw chhe te tal chu khawih pawlh tûr kan nei reng alâwm

Sa kâp leh âwk an awm châng h an le, lal chuan a dâr an hlawh zêl a; nihlawh zawng an nihlawh teh bawk e, an thawh hah ve hlek lohvah chanvo an nei thei ve zêl a, lal man chu an nei teh alâwm Ramsa la lûttute leh buh-bâl thlo chhuak theite hi chu lal chuan duat leh chawisang âwm zawng an

lo ni rêng a nih hi An khuaten fathang kan chhâng teuh chung pawhin ngui mah ta che u, favâng a lo ni ang a, kan buh zâm min rawn zenpui leh ngei pek ang chu Mi han be chhe mai thei chu an ni lo teh asin Kan pem bosan daih mai hi an hlau ve hliah hliah zak nia," a han tih pah chuan, "Mami, in in lengte kha mei lum aitir nachângte in hria emaw, mei pek nachângte in hria emaw, lo biak lumlam nachangte pawh in hre meuh lo vang a," a han ti a Chalpienga chuan, "Hetiang khaw khat nula chhuanvawiten chutiang tih nachângte zawng a i hre teh meuh mai An kianga han awm hian chuan ngaih âwm lo takte pawh hi ngam lutuk palh mai awl tak a ni" a ti a An pa chuan, "Kan naute hi zawng an â êm a, tih âwm tak pawh hi tih nachâng an hre mang ngai thin lo, zilh pawh hi kan zilh lo bik a ni lova, pawm thiam hi zawng a harsa a nih hi maw le, kan hriat ang tâwk tawk hian chuan kan hrilh ve mawlh mawlh bawk asin," a han ti leh a

Liansailovi chuan, "Ka pa tih ang kha a ni tak a, mi kan ang pha ve zo mawlh lo a ni a. Mi fate zawng an fel si a, kan ina lo lên pawh hi nuam an ti lo teh ang chu,

an tlawmngaih lên mai mai a nih hi," a ha tih lai chuan, Khua'hrâwka chuan, "Mi fing ka fing an ti ngai lo, mi â in ka â an ngai hek lo," a lo ti thuai a "An fakawi teh a nia, an mit pawh kan kap meng z lo vang e, tûnah pawh hian hâwn ngawt a rilruk tawh ang chu, an sawi dih lo mai m a ni ang," a ti leh a. Liannbuai gi nu chuai "Kan khuaah nula fel leh hmel tha tak ta an tam hle si a, hêngahte hian khawi lai thlichhiain emaw a rawn lên lût ve mai m a niang chu, Khualh âw'ka hi e awh chu a l lêng ve zeuh zeuh thin reng a, a ni hi a r kan hauh deuh tlat tawh a nia,' a han ti

An monu upa zâwk chuan nau pawi chung hian, "Mi fate pawh tel teh mah kawng tam takah h an zawng kan inang tlan thum ve bawk ţhin a nia," a lo ti ve le bawk a. Khualhrâwka chuan, "Kei chu lênn dang hre hek lovi le, nula dangte zawng a inti hmêl thaa, an inchhuang deuh vei nêi mi pawh an be tha duh mang lova, a ngaihzâwngte awm châng phei hi chuan en barah min khawn lo va, hetah hian Kêl ta chim hmu ang tlut tlutin ka lut mai dâw a ni, min nip hunah min hnawt chhuak mai ang chu, ka ti mai," a ti a.

Chalpianga chuan, "Khualhrâwk, favang chanchin chu han sawi tawh teh khai â, ka ngaithla chak tawh tan a sin maw aw," a nan tih ve leh, Khualhrawka chuan, "A nih ka han sawi tak tak ang e aw, lo ngaithla thap r'u le," a han ti a Thangbuangi chuan, "Mei zûk i duh tawh lawm ni? mei ka han chch ang che aw," a han ti a "A ni tak e, mei han lan kai tê tê la, i sawi tawh tak tak dâwn nia Vawi khat duh tawka thil han sawi hi chu a that tih nen intluk a ni ngai e, an tia dâwn," Chalpianga chuan a ti a

Khualhrawka chuan favang chanchin chu a sawi ta a "Zan lama kan nula rimah lungawi takin kan han haw ng a, ngaih tha takin kan han mu vang vang mai a Favang lo lah kan a hunin a châkawm hle tawh bawk a Zingah chuan favang ni, tute sakhmêl emaw ang mai a sen no chak, mawi êm êmin a lo chhuak paw riai mai a Zing chaw ei hmain langrâwng chem ral lam leh vaihlo tui tak dumbûra thun khih tin ipteah kan han khung a, meitalh lung hiam tawk tak, meibu tang et awt nên kan han khung tel bawk a. Chutah zet chuan rilruah eng dang a , leng tawh lova, hmeh mang lo pawhin thin zâwl dâwrh khawpin chaw kan han ei ta a. Chaw

laı dıng rum tâwk êl-âwl changêl hnah hrıng-ın fel thakın mın han fûn sak a, chı fun nên ıpteah bawk kan han khung leh thak maı chu, thlâm vêla vaıhmarcha lo hmın tuar tur mıtthlaın a hmu nghal uaı uaı maı a nı

Thenawm khawvêng favang lo kan tur bawk an lo chhuak nak nak tawh a Kan han zuı chhuak ve a. Kawtchhuah han thlen chuan le, khıang buk ler hrıng dep maıah chuan ngaıhtuah lungkham dang neı lek lovın hlım em emın tlaıberh te chu an lo ınbuaı bıngbılet tawp tawp hlawm a Lawm nute nen kaı ınnghak khawm a, hlım taka kan nuıh-za dıal dıal laıte kha rılru mıtthlaa hmu kıau chungın leh buh tha tak hmêl hmuh beıseıa buhseng hun thlır rân kan nıh avângın kawng pawh eng ang nge tıh hre chang lo lêkın kan kal zêl a Kan hma lawka nuho kalte chuan tuıbûr an hâm khu lıam vut vut zêl bawk a Mahnı chhungkaw dınhmun theıh-nghılh thak khawpın lo lam tıtı kaı tha takın kan phûl luam zêl a. Dâm pang, fûr laıa kawng dıak zualah te chuan nu hmak leh pa hmak, pherh vengvung leh hêr tlên tlûn te chu khuaın a lo thâl hnan ber bur tawh a Rılruın lâwm nu hmak a zawng rılru deuh reng a Miten kan rılru an hre palh ang tıh a hlauhawm hle.

Tichuan lo chu kan va thleng ta ngei a, dâi a lo la hul nih si lova, puan ven huh hlap khawpin kan han pal a, buhte lah chu a lo tûl zum peuh-pouh tawh bawk a Rilruin kawng lam hre chang tawh hek lo, niau bul chhuihin kan han petek leh uan uan vei thin nen Thlâm kan va thlen tur lo hre lâwk lo va makti ni awm takin thlam vela anthûr parte chuan min lo en tak heu ho hlawm a. Thlâm khawhar tak mai lah chuan kan thlen hlân nghakhlel êm emin min lo thlir ieng bawk a A hmel han en rêng rêngin a khawhar rei tawh tih hriat fahranin a thing thiap mai a Mittui pawh a tihnai kuar mai

Tlai tlan kan rah rik ve leh kawmchâr lama ngawi renga lo thu, vathute chu an thlâwk chhuak vawn vawn a Hnâwmhnawk kara laitel mam zaite pawh an tleng chhuak zek zek bawk a A aia lian deuh telpui tleng ve zuk chu chau leh ta der ni âwm takin dâk ûr chungin a ding hle hle bawk a Thlâm namthlak la han hawng ri thak a, kan han kuk raih raih a Chumi thâwm hlau chuan lo mawng lama thehlei te chu hman hmawh phelêngin, "chaka, chaka, chaka," ti chûl chungin vak chhehrâwp ah an tlân lut rawk rawk hlawm a. Kan han hawi vêl a, hla vak lova thing ro ding lêrah chuan thuro

nupa, an induh thu a rûk têa inhrilh tawn ni âwm tak mai, hmui leh hmui inchuktuah-in an lo titi melh melh a Tichuan mei chhêm tumin phuai ka han mêt a, phuai muh han vai a'h pap maia mei kan chhêm khûk châl châl mai chu kim taka thut khawm lai bawk a hriat chhuah leh loh theih loh Thlam chhung kan hawi vel lahin, lawmnu sûlhnu mei vâp leh vaihlo kuangte, nmuar irh-iarhin a lo let rem mai si a Thinlai a hnim, hmân lai aw, hmam lai aw Lo kan han thlir vêl a, zân lama dai fim a lo dawh khawmsa sawi buak tum ni âwm takin dawl chu a lo insawi hluau hluau hlawm a Chibai min rawn bûk tum ni awm takin pi khawizu leh thosite hmai hrul lawk lawkah an lo thlâwk sek bawk a. Kawltukna leh tui dawn velah te chuan thosi tuai an 'o in c hath vir zawr zawr bawk a Tuma nga hsak hlawh lovin, rum vang vang chungin mei zûk kan han siam a, ban nghêngin kan han zu vang vang mai a Thlâm chhung tukrawp kuaah chuan khuai mawngrêk a lûtin a chhuak sek mai bawk si a, a khawhar th'ak vang vang khawp mai

"Lo kan vêl tûrin kan han chhuak a, kan kawng neih chhun lah chu bukin a lo ping tawh a, a nal bawk si a, buh tih tliah palh

hlauh nâk alaiin kan tlu thelhin uh hung k n han bawh eng huai mai a Lo n awnga mai c hnûn tha tak tak lawh kan han tin ta a Mai pâr kawrawng chhûngah chuan, englo hloh zawng ni âwm takin khawichhur an lutin an lo chhuak chhen bawk a Kan thlawhhma chu a la h m hle a, buh pawh a tha hle mai tih kan hi at hnu chuan chaw fâk turin thlamah kan han thu a Rih i khawi dangah kal hek lo, chaw thal chawl chat chat chungin khua ka han hawi vang vang a Ral lehlam pangah chuan nu dawiawn leh be thing buk hi an lo inpul zut zut tawh a Chuveleh hâwn a hun ta tih hria n ipte puar teuh chung chuan thlâm chu l a i h in l har tha sawk sawk a, vawi thum lai kan han kuk raih raih hnu chuan ka n han hawng ta nal nal mai a In thlen ve leh chhûngte buaipui turin ipte puar tak chu chhuan ih ka nan hûng hnawk a Chhunglen "Lo lam e g nnge a lo awm?" an tih pawh hmai phih pahin kan han chhang ha n lawh m n a Rihua cham reng lâwmnu puan tahna bulah kan va mawih leh ta suah suah mai a ni. Khawvel hi a nawm ch ing chuan a nuam leh bawk asin aw. Van ram tla fual kan chen zawng a ni ve ngawt alawm," a han ti a

An za chuan an nui dar dar a .An pa chuan, "Hetiang rêng hian thil sawi i thiam ang tih ka lo hre ngai lo a. Zan tin lo lêng thin tur i nih hi, min tihlim êm mai. Ka rilru thurûk pawh han sawi ve ta mai mai ila, pahmei berh tak kan la nih lain Suakchhinga pa'n tam bâr atân a se lâ deh ral a duh a, buh kan neih kum a lo nih hlauh avangin kan chang ta a 'Savaim zah ngai se, a zun a êk a lo tam ve ang a,nakinah chuan mite ang phâk lem lo mah ila, khuang hial pawh kan la chawi ve thei mai ang chu,' tin kan lo inhnêm ve thin a Nikhua a lo rei deuh va, kan lo hmuingil ta hle a, ran'e pawh an lo pung ta khawp mai a, Kan fate pawh lung delh loh, thing delh lo chu le, an lo nikhua chho ve deuh deuh va, kum tin deuh thaw sial kan lo chhun thei ta a. Khuang hial pawh kan lo chawi thei ta a ni

Chu mi kan sial lo pung zêl man chuan kan buh thlawh chhuah nen tangrualin, mite neih ang chu ni pha lem lo mah se, thi leh dârte hial pawh kan lo neih phah ve ta a Uangpui chang suh ila, tunah na nâ nâ chuan kan aia nei chikim hi an awm tam bik tawh kherin ka ring lo. Kumin khuangchawi thla nawi lamah tal khian chuan engemaw tal kan sechal hian hman leh chu kan tum a, mahse

tumah phungchang laina pawh kan la sawipui rih lo Kan rilru rûk, sawi tâka zârah chuan ka han sawi ve ta mai a ni," a ti a Khualhrâwka chuan, "Chu ! a va han nuam dawn pek ve Lo thleng tawh mai se ka va ti ve" Chu mi kan han hman zawhah chuan buh seng a lo hun leh tawh ang a, zuvain zah a ngaih chuan hawp khawp chu kan ngah ve êm ang a Nulate nen buh kan chilho thin ang a Chu mi hnuah tlangauvin, 'Khaih khaih, khaih, ka tawng lo ngai i'u khai, tun achin ni sariha h lhuin Pawl Kût kan hmang dâwn a, mi turawh n tûn atangin Kut sa zawn theuh tawh tur a ni e" a han ti ang a Chutah zet chuan phûr tahhianin Zawlbukah, pa un fel fel lo ch'huak khawm leh Val upaten Kût sa zawn dan tûr chu an sawi ho nak nak ang a Thenkhatin lui sa zawn an sawi mawi ang a, thenkhatte erawh chuan thang kam an sawi mawi thung ang a Chutiang an sawite chu a eng a mah tlin zo ve hlawl lo turte chuan mahni âr vulh an hmachhuan ve ringawt tawh ang a Nuho lah chuan an fate ei tûr leh kut ni tlai lama chhâwnghnawh naa mite barh tûr artui an lo khâwl tha sauh sauh bawk ang a. Aw! chumi zâna khawtlânga in tinin sa kan han ei rual theuh tûr tak chu a nuam dawn pek mang e 'Pâwl kût hi alo awm lo vang tih ka hlau ṭhin ka ti

Kût nı tlaıah chuan Thangbuangı nuın artuı thlêng darın a rawn chawı chhuak ang a, hnung lam atangın artuı kheh sa ngat leh sa mın han barh hawng hawng maı ang a, keı lah chuan duh lo nı âwm takın leh lam hıwı talh ka han tum der dawn a nia. Ka ngaıhtuah ngawt pawhın a châkın ka châk zek zek tawh maı Thangbuangı mı barh tur lek pheı chu nı sela, ka lawm lutuk chu vaın tawngın ka zuang maı awm e," a tı. Thangbuangı nu chuan "Thangbuangı pawhın a tah maı tûr che alâwm le," a han tı a "Thangbuangı chuan barh mawlh rawh se," Lıansaılovın a lo tı ve bawk a

Lıansaılovı chuan, " Khualhrâwka nge nge thıl ı sawı ngaıh nawm thın mang e Keını chuan suangtuah pawh kan suangtuah phâk loh tawp ı hın sawı a nıa, ı sawı chu a lo thlen hunah cnuan " "Chu, chu, ngawı r'u, ngawı r'u" "Sa a tla e, sa a tla e, sa a tla e," tıa au thawm an hre ta phut maı a An tho tlâng thap a, kawmchar kawngka atang chuan, "Khawı lamah nge ? Khawı lamah nge ?" an han tı a "Vengthlang lamah, Vengthlang lamah, vawk a la a nı," tı a chhâwntu aw an hrıa a. Khuma mu Lalchhawna te pawh chu an lo tho vek a.

chher an siam sawk sawk a, chem an chuh a, pa ber pawh chu a lo tho ve vat a Tlangvalho chhuah rual chuan chimchâng hre turin a tlân chhuak ve nghal a Chutih lai chuan lal chuan silai vawi hnih 'ai a kan ka zawt zawt a Zawlbuk lam ka han hawi a, meichher chhi an lo tlan chhuak zung zung a Vengthlang lamah chuan meichher chhi a ram lam pan suau suau hian ka zuk hmu a Pa rawl tha fe h an, "Khua hen val kan ni ngai e, kan zâm ngai lo ve A ei hma ngeiin kan chhuh ngei tur a ni," a han ti a An au chuah chuah zel a Ka han hriat ve theihte chu, "Khawi lamah nge a kalpui zel ? Thlang lamah a la kal zelin kan hria, a la pu zel mai," tih a ni

Kei pawhin kal ve chu ka han tum sa'ch na a An nu leh pate chuan, "Hetiangah mikhual an kal ve ngai lo ve, an vanduai duh ngai upain an ti nia Nang chu kal lul suh, a tha ngai lo," an ti a Chut'a an thâwm hriat phâk a nih lohva, meichher êng hmuh phâk a nih tâk loh hnu chuan, ruahpuivanâwn nasa deuh mai a lo sur chiam mai a "Eng ang takin khawsa hlawm ang maw, meichher lah a nan mih sak vek âwm si a, sa hnu pawh an hmu thei ta ang em le ? A vawt hle

si a, an khawngaihthlâk ngei mai e," an nulate chhuan an ti nak nak a

An pa chuan, "Hetiang hi alawm tlangvâl tlâwmngai leh taima hriatna chu; tlangvâl nih man a awm ngai e Nula rimnaah titi a titam a, lên a tinuam ngai zuk nia Seikûnga vawkzel no nei, in bul lawk ami a lâk sak a ni âwm a, a note an khawngaihthlâk deuh a ni A pu hla hle mai thei a nia, chhuh sak pawh a awlai lo kherin ka ring. A latu lah chu sûm nga sa ni âwmin an sawi a, a no chawm a nih ngei a rinawm. Tûn lai hi sakei no neih hun chu a ni ve reng thin asin Tûn hnuah pawh a la huangtau viau mai thei a ni," a han ti a Lianmâmi pek lah chuan, "Kei chu sakei han hmuh ve rêng rêng chu ka châk ngawt mai Mahse ka hlau hle bawk si Tûnah pawh ka zung ngam tawh lo Ka nu, min va hruai teh khai," a lo ti a A nu chuan, "Tûnah chuan hlate khua a thleng tawh ang chu, hmuh pawh tum sa teh mah la i hmu hlei lo vang e, tlangvâlin an ûm bo daih tawh a nih chu," tiin a nu chuan a chhâng a. Liansailovi chuan, "Hetiang thil lo awm hi chuan a tuk lam feh a ti nuam thin lo Feh pawh kan feh thei meuh dâwn emaw ni Kan lâwmte pawh an tlaivâr zak

dâwn a nia, an feh peih kherin ka ring mang lo. Mahnia feh tûr phei chu ni ilang chuan dam loh der mai pawh a awl dawn hi maw le," a ti a Thangbuangi chuan, "Ka mut chhuak pawh a reh zo ta An lo hawn 'hlenga men mai ka duh," a ti a

An pa chuan, "Tlangval tha 'aite tan chuan zan khat tlaivâi mai maite chu engmah tham a ni hlei nêm Sai ram chhuah chîn 'ai phei chuan zan tam kan tlaivâr thin asin Hetianga a huhova thiltihte chu, a hahthalk teh chiam lo bawk a, nuamsik ang lek a ni ang chu Keini tlangvâl laite tak khân aw ! Min hruaitu val upate an hrât bawk a, hah hi kan hre lo emaw ni tih mai tûr a lo ni Sapui hliam han um nikhua lahin a mei sat thlatu nih ngat kan tum rân a Upaten, 'tumah kal fâl hlek suh u, in inhliam palh ang e,' tia an au tuar tuar laiin mi baka kal fâl deuhva, a mei va sah thlâk ngei kan tum si a Hmun hlauhawm deuhva zan riah tum lahin thiante phâk bâka thing fawmtu nih leh zân reh lai taka mei chhawm êngtu niha, a sir bera muta, tûma hriat loh hlâna zing chaw lo chhum hmin diam kan tum rân a Kan chaw chhum sa miten ei se, tih kan duhthusâm a ni a Thiante chhum sa ei

hi kan hlauh ber pakhat a ni thin asin Hreh-awm zawng a hrehawm ngei mai tak a, mi tih ngam loh leh peih loh titu hin niha, râl-ruang hmuna no-pui huaisen mana han dawm hmasatu tura mi an rawn zawntir zak zak a keini lah chu a biru thei ber hmunah kan tawm bo lui a. Min rawn zawn hmuh hnuah pawh, "Kei aia huai leh taima an tam em mai, ka in thei lo vang kan han ti a, kan han tâl lui a, mahse annin min han intir lui tlat mai chu, hrehawm kan tuar tâk zawng zawngte kha chu a lêt hnih laia lo tuar tâk zâwk tûr tih mai palh awl tak a ni," a ti a

Lianmâmi chuan, "Ka pa, chu zu no chu engtia siam nge ni? A zu pawh chu engtia sak nge ni bik? Tu zu sak kher kher nge ni bik chu le?" a ti a An nu chuan, "Mâmi tak hi chu aw, i va han â chhah tak em! Chawimawina leh duhsakna a ni mai alawm," a han tih chuan, anin, "Zuah mawi leh mawi lo bik a awm chuang ngai em ni? Ka va hmu ve châk êm! Ka awih theih loh zâwng tak a ni mai," a han tih chuan, an pa chuan eng danga chhâng lovin, "I hmêl en chuan i nulât ve uaih tawh hi maw le, engtia heti taka â êm êm nge maw i nih chu le, !" a ti mai a Ruah pawh a lo hân ta a. Lo hâwng

thâwm kan hre ta hawk a An lo thlen ve leh chuan an nu chuan, "In chhuh sak em? Khawi laiah nge? A la nung em, ?" a lo ti thuai thuai a Lalchhawna chuan, "Chhuh sak thei hram e, ruahin kan meichher a nan mit zo tawh si a, kan phêk dap a ni ber a, sa hnu lah chu chhui theih tawh hek loh, hmuh pawh ni in a harsa hle mai a Mahse vawk kha a lo la nung reuh va, a hiâm thâwm atangin kan hmu chhuak thei ta a ni. Lalhmuaki pa ba hmun rawngah khuan a lo dah reng mai a Kan han in-âu khâwm a, kan rawn zâwn hâwng a Nun zawng a la nung a, tihhlum nghâl an tum a ni âwm e Pui chhuah tlâk zawng a ni tawh lo," a ti a

"Khai le, i mu tawh ang u, zan pawh a rei tawh hi, khua pawhin vâr lam a pan tawh ang e," an ti a, kan mu ta hlawm a.

Mei pawh a mit dawn tawh a, a thim deuh reih tawh a Kei pawh ka muhîl dawn siar siar tawh a. Lalchhâwna nupui chuan, "E! ka nau hi a lo e teuh a nih hi Khawnge i lo delh pherh vak leh nghâl a ni maw? mut chhuah tawh nâk a laia, engnge i lo êk leh teuh ţhin ni, ?" tichungin a tho va, mei a chhêm êng a Chutih lai chuan nau chu a ţap tuar tuar a. A nu chuan, "Lo tap chhen teh suh khai, chiu .hiah, chiu . hiah, in pa lah hi nau

han êk buai châng pawhin ui kovah tak ngial pawh a chhawr tlâk loh a nia, mi han buai-pui rêng rêng lah a tum ngai hek lo, kilkhawt-ah pawnpuan a intuam mum a, a mu tlat zêl mai a. A buaithlâk ṭhin mang tak e Chiu..hiah, chiu..hiah Ui phiangsen pawh hi khawi lamah nge maw an tlânbo zawh tâk le? An thi puar zo ta emaw ni le!," a tih lai chuan kawngka bulah an lo chîk nghur nghur a. Kawngka a va hawn sak ve leh ui nufa hi an lo tlân lût thuai a, an hmin vir vat vat a, khumah an tlan kâi a, nau êk chu an hak fai ta vek a. Nau tap pawh chu a lo bâng ta bawk a Kan muhil leh ta a.

Thang khat kan mu hman awrh chauh a ni âwm e. Liansailovi nu chuan mei a chhêm a, chaw a lo chhuang fel diam tawh chu lo nan, "Mâmi, tho teh u, buh den a hun ta e, in tlâi lutuk palh ang e, lâwm in rawih dâwn kha," tiin an lû-ah a rawn sawi dan dan a. "Tho r'u khai mite pawhin buh an den ṭan tawh chu, tui chawi lo ngai bawk vei nên, in tlai palh ang e," a ti leh a Chhumi thâwmah chuan ka harh a, Lalkhaw-dina nupui chu an pa Zawlbuka la riak ṭhin, fa la nei lo, mo thar mawng zâng an tih la, a la si bawk a, a lo tho chhuak hmasa ber a. A va zun zawh ve leh tuhbuk a lâwk a,

den tûrın sumhmunah a chawı chhuak nghâl a An nu ber chuan buhzêm amı buh chu a va rût a, a tûk leha den tûrın a ha leh ta nghâl a Mıdangte pawh an lo tho va, buh dêng tûrın sumhmun panın an chhuak zêl a, Lalkhâwma nupuı pawh a lo tho va, tuıûm a ruak sawk sawk a, "Heı, nau ka thawhsan e, a tah tâk leh lo ngaıhsak ang che u," tın tuıûm chu a thawn sawk sawk a, tuı chawı tûrın hmanhmawh takın a tlân chhuak ta dawr dawr a

Nakın deuh lawkah chuan nau chu a lo tap ta ngeı a, Lalchhawna chuan, "Nau hı va la vat teh u, a bengchheng êm maı mın tımuhîl tha theı lo ve," a han tı a An nu chuan a va thlêm a, a paw ta a, a tap pawh chu a bâng ve ta nghal bawk a An nu ber chu upa lam a nıh tawh nâk alaım, nau paw chungın eı rawng a bâwl a "Ei rawng-bawl hautak teh lul veı nên, nau nên chuan thın pawh ka thın hleı nêm! Kan mıpate lah hı engmah ngaıhtuah an tum hlek sı lo va, eı rawng bâwl tal hı chu lo tum ve thın se-la chu a ţha tur Nakınah eı turın an lo tho vang a, chawhmeh emaw, chaw chhum emaw an rawn sawı sêl leh ngawt pek ang a. Mı pate pawh hetıang êm êm hı zawng an awm bık lo vang," a tı hlak hlak a.

Buh den an peih lek lek tawh ang tihin ni pawh a lo chhuak ṭan ta a An pa ber pawh a lo tho chhuak ve a Pâwn lam a pan nghâl a, a bo ta daih mai a Buh den an peih ve leh sumhmunah vaidawh an phah a, buhzêm amai buhhûm an suak a, âr chaw an han pe a, an tam tham si a an phu mum mum mai a A hmuhnawm ngei mai Arbâwma awmte chu a hranin chaw an thlak sak bawk a, "Hei ka u tui chawi pawh a lo thleng ta e, chaw ei i siam tawh ang u aw, ka nu," Thangbuangin a ti a

An nu chuan, "Khawnge maw in pa pui roh hi ni pek le? A hmuha hmuh hman hlek lohva a chhuah bo leh daih thin ni le,?" a han tih chuan, Liansailovi chuan, "Khawnge lal inah chinchâng han ngaihthlâk pahin ka kal bona tûr kan hriattir ve zâwk ang e," a tih kha maw le" a lo ti a An nu chuan, "Lal in, lal in, tih teivet mai, mahni in lam buaina pawh hre chang lêk lova a chhuah leh ṭhin ni. Ka huat zawng tak a ni mai, feh reu reu a lo han thulh leh ang e, chaw ei hun tal chu hriat ve awm tak hi zawng a nia le," a tih lai takin kawngka a rawn hawng a An nau Lalkhâwdina leh Ngurdâwla zawlbûk riak pawh an lo hâwng ve bawk a.

Nulate chuan chaw ei an [illegible] sawk sawk a Thangbuangi chuan, "[illegible]n k[illegible] [illegible]wh[illegible] ie, keini chhâng zawng kan bua[illegible] leh chhu[illegible] tam a, chaw ei pawh a tui thei lo I tlingtla mai mai ang u," tiin mi han ko va Kan han [illegible]lang thap a An pa chuan, "Vawiina ken tûrte engnge ni in theihnghilh hlawm ang e Lawm in rawih dawn zawngin chaw kha fun duhâm deuh ula a ni ngai e Chawhmeh erawh chu fun a ngai lo vang e Engemaw tal chu kan hmu ngei ang chu maw! Kan mikhual pawh kha chaw chauh in lo fûn dah rual ang e Kan sa rep hi fun sak ang che u A thiante chuan khawia chawhmeh tehlul nge an pai chhuah ang ni? Phuihnam tlak e maw maian bai emaw lah pai chhuah mi a ni si lo! a bak chu chuti hlauh chu an ni si a Sa kha pai hnem deuh rawh u," a ti a An nu chuan, "Leh mai mai thin a, mi chhungte pawhin hmeh chu an nei tha thei hlei ang chu Keini tak ngial pawhin kan nei e kan tih chuan mi daugte pawhin an nei ang tih hriat ve mai tur a lawm," a ti a

Lalchhâwna chuan, "Vawiin chu kan feh kim theih e, kan thawh tluan theih ngai chuan kan thlo zau ngawt ang Kan lo lah chu a la hnim si lo va, thlawh nuam tawk chauh

a ni si a Mi sâwm aia tam han bun zawng-ai zau tak a nia kan thlawh mai ang ni," a han ti charh a Thangbuangi chuan, "Kan lawmte an hma thei hlawm a, kawtchhuahah min lo nghâk hman ziah a Tûkin zawng kan nghah ve hman mai âwm hi maw," a ti a Liansailovi chuan, "Vawiin chu Kâp-phungate ri mual kha i thlo vang u khai. Buh a tha bawk a, thlai lah chu a maka makin a tha a, maian lah chu a zâm dum dum mai si a. Lawmte han lâk kêp pawh a awl-san dawn êm mai," a han tih zawh veleh Lianmami chuan, "Vawiin zawng chawhmeh siamtu a chal dawn ta bawk a, in hau ngam tawh lo vang chu!," a lo ti hluk a

An pa chuan, "Chutia maian a that hle chuan mi lo lamah pawh a zâm ngei ang a Mi lo lama mai zâm an ûmzui ngai lo, upain an ti ngai nia. Mi pawi rêng rêng an sawiin an khawih ngai lo ve Mi buh pawh zai khat mah an tihchhiat sakin a vui pawh an lâk sak ngai lo zuk nia Mi ta khawih sak rêng rêng chu kan hriat loh hlâna ân-chhia min lawh kan tuar ngai lo, an ti a nia Upain, "Hmêl zawng a siam that theih lohva, nungchang erawh zawng a siam that theih ngai e, an tia lâwm. In nungchang a that

phawt chuan in nihna leh hmel chu lo chhe deuh ta pawh ni se a khuh mawi zo vek mai dâwn zuk nia

"Upa thu nge nge a fing thin asin Lo zuk kal hmasa ta ulang, kei chu zawnin thang ka rawn en pah zêl ang a, chawh neh zawng ka rawn siam sak hman ang che u," a ti a Thangbuangi chuan, "I awtte chu rawn en zung zung la Chhûn chawhmeh ter i ngah phawt chuan a tha mai e I lo tlai lutuk hlauh dah ang e Thangte chu chawhnu lam-ah i en hawng mai ang chu. Chuti chung pawhin hma takin i thleng thei ang e Nang chu Vaibel zu chunga luhkapuia han to lai a, mi feh hawng apiang lo auh zut zut hi alâwm nuam i tih zâwng chu ni," a ti a

Chaw ei kham hmasa apiang an insiam sawk sawk a, an feh chhuak nual zung zung a Feh chhuak hmasa pawl tak chu an ni âwm e Kei pawh ka insiam a, ka thuam hnaw leh chaw fun ka ak a, ka thiante nên in nghak khâwm tûrin ka chhuak ve ta a

---

ZAWLNEI (Ramhuai zawl)

Hman laiin Mawmrang tlang hnuai lawk Bualpui tlangah khian Saing khaw siamtu lal lopui tak mai Liankhama hi a awm a An khua chu an dam mawh êm êm mai a, chutia an dam mawh em avang chuan a chhan awmin an ring ta a Chutianga dam mawhna an neih reng reng chuan a tinatu ramhuai a awm niin an ring thin a

Chutichuan, ramhuai zâwltu Chemi hnenah chuan, "Kan dam theih lohna chhan hi i zâwlte hian min hriat sak thei ang em ?" an ti a. A ni chuan, "Hriat sak thei tuk e a," a lo ti a. Tichuan, a zâwl Darkhupthanga Khawzawl Lal (huai) chu an kai chhuak ta a An kaihchhuah dan chu hetiang hi a ni A zawltu nu chu chhuat laiah an muttir a, puan dumin an khuh a, zu in an han phuh ṭhet thet a, an han ko ta a A ramhuai hming chuan an han kova, "Darkhupthang, lo haw rawh, biak leh râwn che kan duh e" an han ti a. Chuveleh a zawltu nu chu a lo khûr nghâl ta char char a, a puan'e chu a hai hlîm ta a

Tichuan, ramhuai zâwltu nu chu a rawn tawng nghal ta a, a thu han sawi hmasak berah chuan,

"Lung an rual maw,' Zâwlpala lung a rual na maw e,' a han ti a Chumi awmzia chu, "Ka pasalin rem a ti emaw' tihna a ni a, a pasal hming chu Khawchhana a ni a Mahse he tiang zawlnei hian an pasalte chu Zawlpala an ti mai thin a ni A pasal chuan a lo chhang ve vat a, 'Rual e,' a lo ti ve a, chu ta tang chuan a zawl rawn hrilh ang angin englum a rawn sawi tan ta a Hetiang hian ramhuai chuan a awn tawngtir ta nghal a, 'In khua in [illegible] danmawhna chhan ber chu [illegible] vik a [illegible] lo Mawmrang tlang huai hi an lalpa chu Sahmula a ni a, he mi hnunah hian naupangin lungte an rawn tilum thin a, chuvang chuan Sahmula hi a thinur hle mai a Kei chuan, 'Laisen lung-mawl mai an nih hi ngaidam rawh u," ka ti thin a, ka veng seng bîk bawk si lova Tun chinah chuan Inrem nan Kêl leh Vawk inkâr-thlakin kum thum danah pe zêl ula, chumi atang chuan in thlahte thlengin min be rawh u, tichuan sa leh rûlahte kan hum zêl ang che u," a rawn ti

Chutiang chuan a zawltu nu hmang khan ramhuai chuan thu engkim a rawn sawi a. Inkawmna leh thu engkim sawi nan zawlnei te chu an hmang thin a ni Hmun hran hrana

ramhuai zingah pawh a lar deuh bik hi an awm thin a Darkhupthanga hi damlo leh natna chi dang dang neite chuan englai pawha an râwn ber thin pakhat a ni

II

Darkhupthanga (ramhuai) hian hnung zuitu a nei nual hlawm a, chu mi zinga lâr tak pakhat chu Vanlaichhingi a ni a He hmeichhia hi artui atanga ai entu hmingthang tak a ni.

Damlo an awm reng rengin a damlo kha dam chhuak leh tûr a ni nge ni lo tih entu a ni a A aien dawn chuan

'Ka lo lêng leh e,
Vanlaichhingi ka lo leng leh e' a rawn ti a. Chu chu a thu rawn sawi hmasak ber thin a ni a, chu veleh damlote khan buh thap fai hâk kho khat leh aitui pumkhat an rawn keng a. Chu chu Darkhupthanga hmaah khan an han hûng a, a lo la vat a Artui chu a kutphahah chuan a khamphein a dah a. A kut chu pharh takin a han keng a,

"Ding aw, Ding aw,
• Tuiar aw Ding aw" a han ti a A damlo kha dam leh thei tur a nih chuan artui

khı a dıng va va thın a Tın, a dam dâwn loh chuan aıtuı kha a dıng theı thın lo va

A lo dın loh tak chuan zawlneı kha a hııl a haı thın a, damlo kha an beıdawng nghal ang tıh a hlauh ve thın avangın, a phat mawı nan 'In artuı hıan chawıno a keng a nıh hı' a tıhsak hlauh thın a Artuı thar dang va la leh thın mahse a beıdawn rılıûk tawh thın avangın a lo ngaıhsak duh tawh thın lo a nı

III

Tın, Daıkhupthanga lo launa pakhat leh chu khumzawl tlang an khuan a nı Cheını kha a zawltu nı a nıh avangın hetıa a hmıng-hrıma an han koh pawh hıan 'Daıkhupthang' tıın an ko maı thın a Khumzawl khua chu an dam mawh em em maı a, a chhan rawn sawı turın Daıkhupthanga chu an sawm ta a

Tıchuan, Darkhupthanga chuan a han zawn vel hnu chuan, Hrıa nâ ın nı lo, khum-zawlah tumah (ramhuaı) an awm lo Ruang-thanga (ramhuaı) te nupa chauh an awm a Ruangthanga lah chuan, 'Khumzawl tlangah tumah tınâtu an awm lo Tuıphal kamah nı sa hnuaıah an zuk feh a Tuıte an ın vak vak a, an lûte a lo nâ a, an ınthawına vawksa leh arsa kan nın tawh teh lul nen a tı a nı,' a tı a,

He mı hma pawh hıan Darkhupthanga hıan zawl pakhat a lo neı tawh a A,zawla Lalsavunga a awm laı hun khan a nı. Aızawl hmıng chu Vanhnuaıchhıngı a nı a. 'Ram-ka zawl e,' a tı a, a feh duh thın lo\ a Mı-ten a thatchhıat vâng leh sual vângah an puh luı tlat thın a Vawı khat chu a tırhkoh nu chuan, 'Ka nı hı ramhuaı a zâwl a, ın awıh duh lo veı a,' a tı a, Hlımen kham ko sang laı takah khuan mıpuı feh kal tam vang laı takın a namthla ta a. A zangthal hıan a tla thla ta dıaı dıaı a, an en reng a, engmah na lovın a chhuak leh a.

Tın, mı lawn theıh lohna hmawngah te hıan a lawn a, a zarah te a mı a, t'a lovın reı tak takte a awm thın a Chuta tang chuan ram huaı a zawl tak tak a n tıh an lo hre ta chauh a nı

AWMHROLERI
(Lunglen vanga thi)

LUNGLEN HI a hrehawm dan kan hre ṭheuh awm e Lunglen satl ah ma. mai hi chu tuarzia awm tak a ni a; thihna khawp meuhva lunglen erawh chu a hrehawm dan tur hrilhfiah hleihtheih pawh a ni awm lo ve Lunglen vang ngawta thi chu sawi tur an tam lo hle ang Heta kan han tarlan erawh hi chu natna dang reng reng nei chuang lova lunglen vang chauhva thi a ni a

Awmhroleri hi chi lamah chuan Chuauhang a ni a, a nulat laiin tlangval a nei a A mah hi nulat tlangval inhmangaihna la na mi tak a ni a, a tlangval pa hming chu Hauṭhuama a ni.

An naupan tet atanga khaw hmun khata lo awm dun reng reng thin leh lo in hmangaih em em thin an ni a. Inneih ngei pawh an tum a, mahse an vanduai a siamin remchan lohna a awm thin avangin an tum angin an innei mai thei lova. Chutianga inhmangaih tak maia an awm dun lâi chuan chhak Pawi râl an lo lian ta thut mai a. Tichuan a tlangvâlpa Hauṭhuama chu an rawn that ta a. Chutia a hmangaih ber maiin a lo boral san tak avang chuan a lung a leng ta em em mai

Engmah dang reng reng a ngaihtuah thei ta lova. An nun hlui kal ta zawng zawngte kha a han chhui kir thin a, an nakina an awm dan tur an lo suangtuah lâwkna zawng zawng te kha a thlawn a lo ni zo ta si a Engmah a ein a in lova, thu dang a ngaihtuah chang tawh bawk hek lo

Tichuan, a thiltih peih chhun chu zai ringawt hi a ni mai a, a ngaihtuah bawk a, a zai bawk a, chutiang chuan ni sarih leh zan sarih chhung chu a zai ta a Chu mi a a lungleng chuan tun laia upain *'Hla lungleng'* an tih takte hi a lo siam chhuak ta a.

A hla hmasa berah chuan

"Kan inngaihna ral vân lam ang a hla,
Kan inkarah lenbuang hrui suih i,
Kan inkarah lenbuang hrui suih i,
Lenbuang hrui suih ṭapin zut thul i,"

a han ti ta a. Mahse a hla a siam a that pouh leh a lung'en tizualtu a ni ang e tih khawpin a lungleng lutuk chuan awm ngaihna reng reng a hre lo va; in chhungah a han awm leh a hmangaih ber nena hlim ni hun tha zawngah te tlai khua hial pawh vara an lo awm dunna hmun a ni si Pawna a va chhuah leh a mi lungduh ber nena an lo chettlatna hmun kha ava hmu in, an khaw daia

lungrual taka thing an lo va phurh thinna hmunte kha hmuh loh theih lohvin a leng iar mai si a Tichuan eng emawti kawng talin a rilru lo chhawk zangkhai theitu a awm hlauh dah lawmaw tin a va chhuak a, an luhkapui tlângbân chu a uai a, an kawmthlang lâm chu a zu thlir a, nula la her hi tlangvâl hoin an kawm a, hlim taka an lo awm lai hi a zu hru a

Chutianga hlim hmel pu tak maia inkawm hmel chuan a rilru chu a khawih danglam zual sauh va Zah pawh dawn zo tawh ngang hek lo, hla bawkin a zu au leh ta a

'Vawiin chuan e lung a leng mang e,
Darkhawn tlangah lungdi va au i,
Darkhawn tlang leh sawngka zawn thliai e,
Khatah Haungova a leng emaw ?
Suihlung ka rualpui,' a han ti leh ta ngawt mai a Anni tlangvâlho chuan an lo hre thiam em em mai a, an rawn chhang ve thuai a

'Hetah Haungova a leng lo ve,
Tuaifung leh mi u an leng za e,' an lo ti a Hlawhchham tak leh beidawng tak bawk chuan awm ngaihna hre lovin a vak a vak mai a. Hla a siam a siam mai a, a hla pakhat lehah chuan,

"Han thlir ila chhawrdawh cham chungah,
Khatah Haungova a leng lo maw?
Suihlung ka rualpui," a han ti leh a

Chutianga chaw pawh ei thei lova a awm reng avang chuan, a lo chau tawlh tawlh a A ril a tam em em a, mahse chaw chu a ei thei hlawl si lo va. Tichuan a rilṭam lutuk chuan tihngaihna dang a hre lo va, a tai chu puanin a hreng ta tlat a Zu an sak sak a, chu chu ka thih rin zu atan ni rawh se a ti a Chuta ṭanga *thih rin zu* hi lo chhuak a ni a Zu chu thlum em em chuan an sa a, a tlafir chu no khatin an thal a, —

'Chuti lungleng ka tuar a hneh chuan,
Fam za nang e lung ka chhir love,
Fam za nang e lung ka chhir love,
Hril hmang rengah kei lo fam ing e," a ti a, zu chu a han in a, a tâia a puan hren kha a han phelh a, a tlu tawp a, inchhir awm lo tak hmel puin a thi ta riai riai a.

—oOo—

KHAL

Scene 1

Naupang pakhat Tawntea chu a dam lo va, khumah a mu a, a nu Pi Eri leh a pa Pu Ura chu a kiangah lungngai takin an thu a, a lu te an dawm sak a

Pu Ura Taite, engtinnge i awm ? i engnge na ber, ka fapa ?

Tawntea Ka pa, ka lu a na êm mai, ka nu, mi han dawm teh, ka dam zo lo vang ka ti, ka nu

Pi Eri Dam zo tuk e, engmah i ti lo vang, thlaphang hlek suh aw, Taite

Pu Ura Eri, kan bâwlpu kha va ko teh phawt mai, a mar te rawn dek sela, engnge tû!, maong a ai tawh hi (Pi Eri chu bawlpu ko tur chuan a kal thuai a)

Bawlpu (Tiang hawlin a lo lut a, Pi Erin a rawn zui a) E, tute u, fate u, engtinnge in awm ?

Pu Ura Ka pu, hei kan nau hi a chau hle mai, a mar hi han dek teh, engnge tul ber ?

Bawlpu E, engmah a ti lovang, thlaphang suh u. Tawnte, khawi nge i mar ka han dek teh ang. A eng dang

a nih loh hi, âr khal a ṭul a nih hi Tawntea nu, engte nge a hmuh ṭhin a sawi em ?

Pi Eri . Nimin khan thei leh thei lovin a sawi a, "Kan vauah te ka kal a, mi pahnih hian ka duh lo chung chung hi min lo kai dawr dawr mai," a ti a

Bawlpu A mar ka tawh hian ram hlir a sawi reng mai a, engpawh ni se fate u, ârin a thla hual rawh u, khua leh vâng a awm chek ang. Awle ka haw san rih ang che u, lungngai hauh suh u

Pi Eri Ka pu, hei tuibur hmuam rih rawh. (Bawlpu-in a hmuam a, a chhuak ta a Inthawina chu an buatsaih a)

Pu Ura Tawnte, ka han tung tho teh ang che, lo harh hram hram teh aw (Bawlpu a lo lut a,) Hei i pun a a han thawi ang che, tlangvâl i nih hi, inti harh hram hram teh.

Tawntea. (Chau takin a lo tho a, rûm chungin) Awi, Awi, ka nu, ka nu, ka lu a va na em, huiha

Bawlpu : (Hâitein tui a han thâl a, a han in a, vawi thum a han phuh a, damlo chu ârin a han zap a)

Hual ang aw, hual ang aw,
Tawntea thla hual ang aw,
Fanu chawiin hual ang aw,
Fapa chawiin hual ang aw,
Khuanpui lumin hual ang aw,
Tappui lumin hual ang aw,
Mi thuai chhe tla lovin hual ang aw,
Mi ral vana tla lovin hual ang aw,
Mi thatin hual ang aw,
Sakapin hual ang aw,
Thingphurin hual ang aw,
Lo thlo vin hual ang aw,
Chhuah lamah hual ang aw,
Tlak lamah hual ang aw,
Tui lu-ah hual ang aw,
Tui mawngah hual ang aw,
Nipui dam chen hual ang aw,
Thlapui dam chen hual ang aw,
Kum sawmin hual ang aw,
Kum zain hual ang aw,
Tum vuaiin hual ang aw,
Hai tarin hual ang aw,
Ka chham thelhin hual ang aw,
Ka lawh thelhin hual ang aw
(Ar chu a talh a)

E, a chham ka sual leh a chhan a lak thiam ang che. (A serhte engkim ala a, a khuh ṭha vek a, kalsan a tûm a.) Aw le,

fate u, Tawntea chu a dam ang, vawk chaw ka va pe ve ta nge.

Pi Eri : Ka pu, tuibur hmuam rawh (A hmuam a, tiang a hawl a, a haw)

Scene II

Pu Ura Eri, lo phei teh thuai, hei Tawntea chu a chat a ni ta mai a (Tah aw ṭuau hian) Taite, Taite, min kalsan suh aw

Pi Eri Aw bawihpui, bawihte, ka en phal loh, hi, hi, hi, (Tap)

Pu Ura Tap teh suh khawnge ka han ko teh ang, (Tah aw teuh hian) Tawnte, Tawnpui, aw, ka fapa, min kalsan lui suh aw

Tawntea : (Chau em em hian a lo meng a, a nu leh a pa chu a en a) Ka nu, ka pa, ka tuar zo ta lo, ka kal tange aw, dam takin. (A chat ta a) (A nu leh pa leh awmho chu an ṭap ta a. An tah zawh chuan ruang chu pathlangah an zalh a, a kiangah âr thlan chu hruiin an khai 'a).

Scene III

Pu Ura ṭhenawmte chuan an lên pui a, zû te an zu a, ṭhenkhatin

a, nu an kawm a, Thenin a pa an kàwm a, an ţhenawm pa chuan zu a khawm a

Thenawmpa Khawinge ţhenawmpa, ka han leh teh ang che. Fapa dawn tuai hei ang pui chân che, i chawh teh zawng a nih hi. I duh leh tap rawh.

Pu Ura : E, ţhenawmpa, ka tap duh hlek tawh hlei nem Kan chan loh tura lo piangte chu engnge ka han ţah teh lui ang (A tap ta tho a) Aw, Taite, i pa hi e, ka va hril-hai em ve maw, Tawnpui, Tawnte, ha, ha ha Tawnpui, Tawnte ha ha ha.....

Thenawmpa Khawinge hla i han sa teh ang u. Tawntea nu, nu leh pa pawh khawngaih lo chu engahnge kan l an ngaih bik ang. (Heng hlate hi a han sawi a, an sa ta ţham ţham a)

1 Kan mi lungduh laichhuatah an zalh,
Nemi ing puan hi zawn del del ta nge,
Ai maw ka lungdi

2. Chun leh zua suihlung a zıng chıl chel,
A au ral ral hawılo par tlanın,
Riangte a kûr e.

Darpawngi Tah Zai

1. Sıal khaw bawhar maw a pau theı lo
Ṭhangrıl laıah ka hraı bung dawntuaı,
Fam dairıal maw a chan chu.
2. Ka awıh laı leh ka puak laı ve kha,
Lungrawnah an ham zo ve zıng phulah,
Ka chun ka ngaı tı ve maw.

—oOo—